

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET FOLYÓIRATA

CXLVI. évfolyam • 2011. március

ALAPÍTVÁ

1862-BEN

Dél-Dunántúl Turizmusáért Díj

A Gyulaj Zrt. elnyerte a **Dél-Dunántúl Turizmusáért Díjat** turizmusbarát szolgáltatásainak, ökoturisztikai fejlesztéseinek és professzionális turizmus menedzsmentjének elismeréseként.

A díjat Pécs városában, 2011. február 26-án a Magyar Turizmus Zrt. Dél-Dunántúli Regionális Marketing Igazgatóságának igazgatója, **Hegyi Zsuzsanna** és a Dél-Dunántúli Ökoturisztikai Klaszter elnöke, **Handó János** adta át.

Kiállítás Gödöllőn

Népes vendégsereg – családtagjai, barátai és egykori munkatársai – előtt nyitotta meg **Érdiné dr. Szekeres Rozália** főosztályvezető volt kollégája, **dr. Kovács Mátyás** erdőmérnök festményeiből válogatott kiállítást **„Természeti tájak a Kárpát-medencétől a Dolomitokig”** címmel a gödöllői Erzsébet királyné Szálloda galériájában. A Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium nyugdíjas főosztályvezetőjéről csak szűkebb környezete tudta, hogy munkája mellett szenvedélyesen hódol a faragásnak, fényképezésnek. Azt még kevesebben, hogy néhány év óta kipróbálta tehetségét a festőállvány előtt is. Az eddig készült olajfestményeinek színe-ját láthattuk a galériában. Valamennyiről sugárzik a természet szeretete, a visszafogott színek harmóniája.

A kiállítás április 17-ig tekinthető meg.

A harmadik oldal

Nebezen érkezik a tavasz. A megújulás., amely a Természetnek oly természetes. Hiszen ez így van már évmilliók óta, miszerint a balál előtt új élet születik. Az élet és balál mindig foglalkoztatott bennünket, gondolkodó embereket, akik nebezen törődünk bele abba, hogy elmúlásunk a szubjektum szempontjából végleges.

A sorsszerűség hozta, hogy az Egyesület, és így a szerkesztőség is költözni kényszerült. A szerkesztőségi szoba munkarendtelenségének dobozokba pakolása közben feljegyzések, levelek, könyvek emlékeztettek a közel- s régmúlt-ra. Pikkersgillnek, (Kanadába kényszerült kollégáink mentorának) készült oklevéltervezet, Majer Antal professzornak a Lapokat biztató levele, Leopold Árpád konzekvensen elkötelezett felhívásai szakmatörténeti igazságokra, Riedl Gyula bácsi intő szavai, mellyel figyelmeztet, hogy az egyesületi élet nem hivatal, ezért sajátos bangulatát, közösségformáló szerepét soha ne felejtjük és így tovább...

Egypár névtelen levél, melyekkel a szerkesztés során nem tudtam mit kezdeni, pedig aktuális, okulandó gondolatokat vetettek fel. Szakmai kérdéseket, egyéni sérelmeket, ahogy az lenni szokott a névtelen levelezőknél. (A közös bennük, hogy mindegyikből átérződik – ahogy József Attila írja – a „fortélyos félelem”.)

Számtalan telefont kaptam az utóbbi betekben, melyek személyesen nekem szóltak ugyan, de mégis közös munkánk elismeréseként könyvelhettem el.

Am a legmegkapóbb telefon az volt, amit bajdani munkatársammal beszélgetve tudtam meg. Hogy mi is az igazi megújulás?

Amikor az ember kétgyermekes apaként elveszti bites-társát, és egyedül marad két félig kamasz gyerekkel. Aztán idővel a két ifjú kirepül otthonról.

A magányt évek múltán olyan kapcsolat szakítja meg, amely nem nóvum ugyan, de mindenesetre elgondolkodtató.

A harmincéves, felettébb csinos bölgy fogadja a batvanas évei felé járó erdőmérnök közeledését, majd bűséget esküsznek egymásnak. Gyermeket vállalnak, noba tudják, hogy emberi számítás szerint előbb-utóbb nekik is részük lesz abban a szomorúságban, melyet féltestvéreik éltek meg édesanyjuk elvesztésekor.

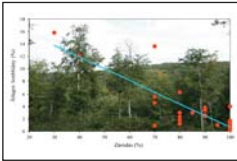
S mégis. Oly szeretetet, oly kicsattanó örömet régen baltottam, éreztem, mint amit az éter hullámain keresztül barátom éreztetett velem a hírrel, hogy nemrég megszületett második gyermekük.

Persze most erdészesen cirkalmazhatnám a hasonlatok sorával, kezdve az öreg tölgytuskóból sarjadó erőteljes bajtásokkal, meg ilyenekkel, de nem teszem. Tavasz van, a megújulás évszaka. Örüljünk, és erősödjünk testben és lélekben egyaránt. Mert lám, a legkeservesebb helyzetekből is van kiút. Csak binni kell, és tenni érte.

Ők hisznek.

Pápai Gábor

Tartalom

Pápai Gábor:		
Beszélgetés Mátyás Csaba akadémikus erdőmérnökkel	70	
Solymos Rezső:		
Természetes erdőfelújítás – folyamatos erdőborítás	72	
Mátyás Csaba:		
Különóra a klímaváltozásról, egykori tanítványaimnak	75	
Szodfridt István:		
Az őshonosság kérdéséről.....	76	
Luzsi József:		
Erdő és klíma a Klímacsúcson	77	
	Borovics Attila, Fűbrer Ernő, Csóka György: Természetesség és alkalmaz- kodóképesség	79
Pápai Gábor:		
A kisded Makkbul... Erdők Napja.....	82	
Megújult a Vackor Vár a Nyíri erdőben	83	
Csörsz Katalin:		
Iskola az erdőszélen	84	
	Pápai Gábor: Ajándék a Budakeszi Vadaskertnek	85
Világ bajnokság 2010. Zágráb	86	
Lükő D., Tornay P., Eredics A.:		
Víz expedíció a Körösökön	87	
Papp Mónika:		
Kalandos tanulmányút Dél-Erdélyben	88	
Kosztka Miklós:		
Haják Gyula munkájának elismerése	90	
Országos Erdészeti Szakirányítói értekezlet a MEGOSZ szervezésében	91	
Czerny Károly:		
Dr. Balázs István 75 éves.....	92	
Beliczay István: Emlékerdő 1948, 1956	93	
Pápai Gábor: Márciusi ifjak: Sopron,1967	94	
Papp Mónika: Kihelyezett szakosztályülés.....	95	
Iványi Miklós:		
Az erdőtanúsítás mint PR-eszköz	96	
Ilyés Benjamin:		
Egykori „negyedévesek” találkozója	100	

ERDÉSZETI LAPOK • Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata CXLVI. évfolyam 3. szám (március)

FŐSZERKESZTŐ: **PÁPAI GÁBOR** • A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG ELNÖKE: **HARASZTI GYULA**

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: Bartha Dénes, Detrich Miklós, Lengyel László, Lomniczi Gergely, Oroszi Sándor, Puskás Lajos, Sárvári János

SZERKESZTŐSÉG: 1027 Budapest, Fő u. 68. Telefon: 201 62 93, fax: 201 77 37 • Mobil: 06 30 97 15 255 • e-mail: erdlap@oee.hu • www.erdeszetilapok.hu

KIADÓ: Országos Erdészeti Egyesület, 1027 Budapest, Fő u. 68. • FELELŐS KIADÓ: **ZAMBÓ PÉTER elnök**

Nyomdai munkák: INNOVA-PRINT, Budapest • Felelős vezető: ifj. Komornik Ferenc

A kézirat lezárva: 2011. március 5.

ISSN 1215-0398

Terjeszti az Országos Erdészeti Egyesület. Felvilágosítást a lappal kapcsolatban az Egyesület ad. Megjelenik havonta.

A beküldött kéziratokat, fényképeket nyilvántartásba vesszük. A cikkek, írások nem feltétlenül azonosok a szerkesztő véleményével, azok tartalmáért mindenkor a szerző felel. Honoráriumot megegyezéssel csak felkért írásokért, illetve grafikai munkákért fizetünk.

A címlapon: Belvízi jég szorításában. Fotó: Pápai Gábor

Beszélgetés Mátyás Csaba akadémikus erdőmérnökkel

Mátyás Csaba 1943-ban Marosvásárhelyen (Maros-Torda megyében) született. Erdőmérnöki diplomáját 1967-ben a Drezdai Műszaki Egyetemen kitüntetéssel szerezte meg. 1968–1987 között az Erdészeti Tudományos Intézetben a Nemesítési Osztály kutatója, 1987-től a NyME Soproni Erdőmérnöki Kara egyetemi tanára, 2008-ig az általa alapított Környezet- és Földtudományi Intézet igazgatója. 2004-ben az MTA levelező tagjává, 2010-ben rendes tagjává választották meg.

Tudományos munkásságát az erdészeti szaporítóanyag-termelés és erdőművelés genetikai alapjainak kidolgozásának szentelte. A hazai evolúciós ökológiai kutatások úttörője; elsőként foglalkozott fás növények populációgenetikai elemzésével. Elismertségét ezen a szakterületen jelzi, hogy az Erdészettudományi Világenciklopédiában (*Encyclopedia of Forest Sciences, Oxford, 2004*) a populáció- és ökológiai genetikai fejezet megírására kérték fel.

– A drezdai egyetem tananyaga mennyiben különbözött a sopronitól? Használható volt az idebaza?

– Négy soproni szemeszter után kerültem állami ösztöndíjjal a Drezdai Műszaki Egyetem Erdőmérnöki Karára, és bevallom, a váltás nagy meglepetéssel szolgált. Egy annak rendje és módja szerint megregulázott, tanárainak és hallgatóinak jó részét nem réggen elvesztett intézményből – nekem akkor úgy tűnt – egy kifejezetten polgári békét sugárzó környezetbe kerültem, ahol mindenki „Herr” volt, még én is. A hirtelen megtapasztalt szabadságot kellően ki is használtam. A tanterv áttanulmányozása alapján egyetlen szakterületet találtam, amelyet idehaza nem műveltek, és ezért érdemesnek tűnt specializálódni benne. Az egykori „Institut für Kolonialforstwirtschaft” maradványaként a trópusi erdőgazdálkodással komolyan foglalkoztak, és én akkor a trópusi faanyag-hasznosításban fantáziát láttam (akkoriban még számottevő faimportunk volt onnan). Ennek aztán sok hasznát nem vettem, de érdeklődésem

megmaradt, és ma is van egy „Globális erdészeti erőforrások” című, angol nyelven tartott doktori tárgyam.

A képzés egyébként sokkal kevésbé volt elméleti, mint Sopronban, bár a hallgatók mind szakmunkás képesítéssel rendelkeztek. Számomra ezért nem a nyelv, hanem inkább a gyakorlati ismeretek hiánya okozta a problémát. A diplomát adó záróvizsgát például az erdőben tartották, ahol pl. nemcsak szemmértékkel kellett fakészletet becsülni, hanem egy motorfűrész láncát is meg kellett volna tudni reszelni. Na, ez utóbbi nekem nem sikerült. Érdekes módon ennek ellenére kitüntetéssel véggezhettem. Hogy a későbbiekben ez a képzés jelentett-e valamilyen hátrányt vagy előnyt a pályámon, erre csak környezetem tudna válaszolni. Magánéletemben mindenesetre jelentett, mert megnősülve tértem vissza Magyarországra.

– Mivel az Erdészeti Tudományos Intézettől mentél át az egyetemre, adódik a kérdés, kutatónak vagy oktatónak érzed-e magad.

– Azt hiszem, kevesen változtatnak körülményeiken, ha nincs kényszerítő ok. Esetemben sajnos volt. Az ERTI néhai főigazgatója valahogy nem sorolt kedvencei közé. Volt egy pillanat, amikor végképp megfagyott körülöttem a levegő, és az egyetem rektorá-

nál kellett kopogtatnom bebocsátásért. Befogadtak, de el kell árulnom, hogy az átállás a kutatói létből az oktatásra nehezebben ment, mint gondoltam. Az egyetemi tanár élete korántsem olyan rózsás, mint sokan vélik. Nem tudtam a kutatástól elszakadni, ami aztán a későbbi években előnyömmé vált, mert időközben rohamosan szigorodtak a tudományos követelmények az egyetemi oktatók számára. Azok közé tartozom, akik szeretik emlegetni a kutatás és az alapos tudományos felkészültség jelentőségét az oktatásban. Ezt eleinte kissé rossz néven is vették tőlem, még abban az időben, amikor úgy tartották, hogy külön vannak „oktató” és „kutató” egyetemek (mintha ez a gondolat most megint megjelenne?). Szerintem, ahogyan nincs kétkerekű autó, mert az valójában motorbicikli, ugyanúgy nincs „oktató” egyetem sem, mert az főiskola vagy technikum.

– A folyamatos erdőborítást szorgalmazó szemlélet bevezetése szinte berobbant az erdőművelésbe. Mintha ezen a téren a gyakorlat megelőzné az elméletet... Bár azt gondolom, hogy ebben a kérdésben a természetvédelmi oldalról nebezedő nyomás is közrejátszott.

– Koromnál és munkaterületemnél fogva kapcsolatom az erdészeti gyakorlattal felszínesebb lett. Valószínű ennek tudható be, hogy a magam részéről nem tudom követni azt a sietséget és majdnem csodavárást, ami az állítólag új „folyamatos erdőborítás” koncepcióját övezi. Kétségtelen, hogy a társadalom felé most sokkal szimpatikusabb színben tűnhetünk fel, mint korábban, és ez önmagában jelentős előrelépés. Ha a gyakorlat ez esetben megelőzte az elméletet, akkor ez az elméletért felelős személyek nagy szégyene lenne. Ha viszont arról van szó, hogy a gyakorlat az előzés közben elfelejtett tudomást venni az elméletről, akkor a hiba másban keresendő. Mintha kissé differenciálatlanul igyekeznénk megvalósítani ezt a szimpatikus gondolatot. Elsősorban a klimatikus szárazodásnak kitett termőhelyek vonatkozásában, ahol az előre jelzett klímaváltozás kockázatai a legnagyobbak, aggaszt a pozitív eredményt megelőlegező bevezetés.

– Rivaldafénybe került a felmelegedés hatása erdeinkre. Milyen erdőművelési módszereket javasolsz a negatív hatások csökkentésére?

– Erre a kérdésre – bár említés nélkül hagyott közreműködésemmel – Bondor Antal és Frank Norbert kollégák részletesen válaszoltak a Lapok januári számában.

– Hajdan nóvumnak számító, ún. „Zöld könyvek” megújításának a kezdeményezője voltál. Ez egyben a szakma összefogásának szimbóluma is lehetne. Mikor tarthatjuk kezünkben az új „Zöld könyvek”-et?

– Az ezredforduló körüli években már érezhető volt, hogy megérett a szakma a „paradigma-váltásra” (idézet 2005-ös székfoglalóm címéből...). Mint az MTA Erdészeti Bizottságának akkori elnöke, úgy gondoltam, hogy időszzerű feladat a méltán népszerű, de sok tekintetben már túlhaladott „Zöld könyvek” óta összegyűlt tapasztalatok közreadásának kezdeményezése, egy korszerűbb formában. A rendelkezésre álló geoinformatika és a különböző szakmai adatbázisok hallatlan lehetőséget kínálnak egy térbelileg sokkal differenciáltabb, kevésbé sematikus erdőművelés számára (álláspontomat erről a Lapok 2008. májusi számában részletesen megírtam). A kezdeményezés azonban megfeneklett a nagy feladatra vállalkozó lelkes elméleti, de főleg gyakorlati szakemberek hiányában – be kellett látnunk, hogy ez nem *Dan-szky István* világa. Időközben ott tartunk, hogy a munkának legalább a termőhelyi, ökológiai részét szeretnénk megvalósulva látni, ami úgy tűnik, időt állóbb feladat. Mivel ma már kevesen olvasnak könyvet, az új „zöld könyvet” elektronikus formában is el tudnám képzelni. A megjelenésre még várni kell egy-két évet.

– Ha már a könyveknél tartunk, említsük meg, hogy az MTA levelező tagság elnyerése óta egy önálló, társszerzőkkel szerkesztett könyved jelent meg külföldön (Strelcova, K., Cs. Mátyás et al. (eds.): *Bioclimate and Natural Hazards*, Springer, 2008). Tavaly Rómában, a FAO kiadásában jelent meg egy szerkesztett könyved, amely a klímaváltozás Délkelet-Európa és Közép-Ázsia erdészetiére gyakorolt hatásával foglalkozik. Összesen több mint 250 tudományos publikációt, és csak 2004 óta öt idegen nyelvű és 11 magyar nyelvű könyvfejezetet jegyzel. Független, főleg külföldi bivatkozásaidnak száma mintegy 580. Nagy

súlyt helyezel a bazai tudományos kommunikációra és népszerűsítésre: 2004 óta a magyar nyelvű szaksajtóban 17 tanulmányod jelent meg, emellett számos népszerűsítő cikket is írtál. Az elmúlt 5 évben több mint 70 tudományos előadást tartottál, ennek felét külföldön.

– Bármilyen nagy fáradtság, az előadások a mai világban fontosak, mert sajnos általában keveset olvasunk (én is), mindamellett igyekszem szakmai felelősségemnek magyar nyelvű cikkek írásával is megfelelni, bár ezt a tudomány berkeiben nem díjazták.

– Lépjünk tovább. A kutatásról elmondhatjuk, hogy minél többet tudunk a részletekről, annál nehezebben tudjuk beilleszteni az egészbe?

– A specializálódás, a szakterületek szétdarabolódása a mai tudomány egyik alapproblémája. Egyre csökken az a terület, amelyről egy kutató megalapozott és naprakész ismereteket képes szerezni. Spaak belga miniszterelnöknek tulajdonított mondás, hogy „a mai kutató egyre kisebb területről tud egyre többet, a végén a semmiről fog mindent tudni”. Ha a speciális tudással nem párosul a szintézis igénye, a beszűkült szemlélet egyfajta posztmodern analfabetizmusként a tudás egészséges fejlődésének gátjává válhat, ha az elszigetelődött szakterületek között nincsen kommunikáció. Egyre inkább virtuálisan, a számítógép előtt igyekszünk megoldani a problémákat és kevés idő jut az igazi, gyakorlati tapasztalatok megszerzésére.

– A gének vagy a számítógép?

– Nézzünk körül. Evolúciós léptékben mérve szédületes ütemben gyorsuló világban élünk. Örökölt ösztöneink az utóbbi 50 ezer évben alig változtak. Ugyanakkor a minket körülvevő világ szinte óráról órára új feladatok elé állít, amire nincs evolúciós, azaz genetikailag rögzült tapasztalat. Egy mai hetilapban több új információ van, mint amennyivel egy ókori ember egész élete során találkozhatott.

Richard Dawkins evolúcióbíológustól származik a felvetés, hogy a gerinces fajok viselkedését a gének mellett az ún. „mémek” határozzák meg: ez a tapasztalat-továbbadás egyfajta tudásegysége lenne. A tapasztalat rögzítését és továbbadását a *Homo sapiens* tökélyre fejlesztette, és ezzel sikerült átugrania a darwini evolúció tekervényes és hosszadalmas útját. A „Gutenberg galaxis” vagyis a leírt és kinyomtatott gondolatok világa a „mémek” kimeríthetetlen tárháza.

– Mit tehetünk az egyetemen a tudomány presztízsének gyengülése közepette?

– Mindenekelőtt nem művelhetjük a tudományt lezárt, végleges és könyvtárszagú ismeretként. A tudás száguldó bővülése ezt nem engedi: tudjuk, hogy az ismeretek mennyisége tudományterületről függően akár 5 évenként is megkétszereződhet, vagyis: mire a műszaki képzésben valaki diplomát szerez, lehet, hogy tudásának fele már elavult. Vagy másképpen: olyan foglalkozásokra készítünk fel diplomásokat, amelyek ma még nem léteznek, olyan technológiák használatára, amelyeket még fel sem találtak és olyan problémák megoldására, amelyekről még nem is tudunk!

Ezzel a szédítő irammal lépést tartani csak élenjáró tudományos munkával (és élenjáró diákköri munkával!) lehet. Ha azt mondom, élenjáró, nem Magyarországra, de még csak nem is Európára gondolok – egyes-egyedül a világgal mérhetjük magunkat. A nagy kérdés az, hogy hogyan oldható meg ez a feladat a jelenlegi világversenyben, amikor még Európa élvonala is leszakadni látszik. A lényeg az, hogy hosszú távon gondolkodj, próbáld meg szélesíteni látóköröd és ne ragadj le a képernyő modelljeinél.

Egyes kutatók szerint csak az a tudás igazán hasznos, ami képes előre jelezni a jövőt. Ezzel viszont nagyon óvatosan kell bánnunk, mert könnyen a praktizmus tévútjára vezethet, ezalatt azt értem, hogy ha pl. arra szorítkoznánk, hogy felmérjük a vállalatoknak milyen technológiákra, milyen tudásra és képességekre van szükségük és ezekre az igényekre építenénk fel az egyetemi oktatást. Óriási hibát követnénk el, ha a jól hasznosítható tudást nagyon szűken értelmezve pusztán a jelenlegi igényekre szabnánk, mert a világ hihetetlen gyorsasággal változik, és nem tudhatjuk, hogy holnap, holnapután pontosan milyen ismeretekre lesz szükség. Annak a tudásnak, amivel a végzősök elhagyják az egyetemet, tíz-húsz év múlva is használhatónak kell lennie, amikor a feltételek egész másak lesznek, mint ma.

– Köszönöm a beszélgetést.

Pápai Gábor

**Hirdessen az
Erdészeti Lapokban!**

Természetes erdőfelújítás – folyamatos erdőborítás

Az erdőtörténeti kutatások tanúsága szerint szinte valamennyi történelmi időszak folyamán voltak olyan szakmai témakörök, amelyekkel az erdészeti kutatás és gyakorlat egyaránt kiemelten foglalkozott. Ezeket a témaköröket a társadalmi-gazdasági fejlődés, az újabb tudományos eredmények, technikai vívmányok emelték a meghatározó jelentőségű központi kérdések sorába. Közéjük tartozónak tekintem például a II. világháborút követően az 1040/1954 sz. MT Határozatot, amely az erdőgazdaság fejlesztéséről szólt, amelyet legkiválóbb erdőmérnökeink fogalmaztak meg, vagy az 1960-as évek elején megjelent erdőfelújítási irányelveket. Kiemelt jelentőségűnek tekintem az utóbbi időszakban központi kérdéssé vált *folyamatos erdőborítás* témáját is annak ellenére, hogy a probléma még a kezdeti szakaszban van, de vitathatatlanul széles körű érdeklődés övezi. Az MTA Erdészeti Bizottsága számára is halaszthatatlan feladatot jelent a témakör napirendre tűzése és mihelyt a kutatási eredmények lehetővé teszik, tudományos és gyakorlati vonatkozásainak összehangolt értékelése. Az újszerű feladat vállalása esetén az akadémiai törvény, alapszabály és ügyrend jelenti az időszzerű probléma bizottsági megoldásának vezérfonalát. A bennük foglaltak közül kiemelem a következőket:

– „**az Akadémia** örököl a tudományos véleménynyilvánítás szabadságán”, *tehát szó sem lehet arról, hogy az Erdészeti Bizottság bármilyen formában akadályozni kívánná más szakmai fórumoknak e témát illető állásfoglalásait, érvényesítését;*

– „az Akadémia a világban folyó és a hazai kutatások eredményeit, valamint irányait rendszeresen értékeli és ezzel kapcsolatosan javaslatokat fogalmaz meg”;

– „**a Tudományos Bizottság** hatáskörébe tartozik a szakterületre vonatkozó helyzetelemzések jóváhagyása”, ennek megfelelően az Erdészeti Bizottság (EB) felkérésre vagy saját kezdeményezése véleményezheti más szakterületek állásfoglalásait, javaslatait;

– „a Tudományos Bizottság állásfoglalását tájékoztatásul megküldi az Akadémia elnökének és főtítkárnak”.

Ismételten hangsúlyozom, hogy a felsorolt akadémiai kötelezettségeket figyelembe kell venni akkor is, amikor újszerű erdészeti témákban bizottsági szinten állást foglalunk.

Ez nem zárja azonban ki annak a lehetőségét, hogy az Akadémia bármelyik tagja saját, személyes véleményét ne publikálhassa.

A folyamatos, a tartamosság régóta élő és újabban a fenntarthatóság is nemzetközileg elfogadott törekvése az erdőgazdálkodásnak

Az ember számára ősidők óta alapvető fontosságú a „folyamatos” érzése. Egykor feltehetően az emberek többsége tudhatta, hogy miként élhet harmóniában és fenntartható módon együtt a természettel. Igaz ugyan, hogy az ókortól napjainkig számos esetről tudunk, amikor mérhetetlen erdőpusztítással sértették meg ezt a harmóniát és nem tanultak a súlyos következményekből. Az ókori Mezopotámiában történt első erdőirtásról szól a Gilgames-eposz, amelynek a következménye e birodalom összeomlása lett. Hasonló volt a helyzet a görög, majd a római birodalom sorsát illetően. A féktelen erdőirtás, a „folyamatos” megszűnése lett összeomlásuk egyik okozója. A legújabb kori „katasztrófák” okozói közül sem hiányzik a féktelen kapzsiság által ösztönzött erdőpusztítás. Öröndetes,

hogy a társadalom egyre növekvő mértékben lép fel a rablógazdálkodással szemben.

Az erdészetben több száz éves múltja van a tartamosságnak, amely a fenntarthatóság és ehhez kapcsolhatóan a folyamatoságnak is az „előfutára” lehetett. A fenntarthatóságnak a tartamossághoz viszonyított többlete az „ökológiai tényezők” kedvező fenntartása, amelynek az egyik legeredményesebb módja az erdők *természetes felújítása*. A természetes felújítás felkarolása, sőt! „előírása” Magyarországon kiemelt feladat volt, amióta rendszeres erdőgazdálkodás folyik. Elterjedését különböző ökológiai és ökonómiai tényezők akadályozták. Megnyugtató, hogy napjainkban ismételten felerősödött a természetes felújításokra való törekvés, amely a *legősbibb megoldása* egy másik igen lényeges tényezőnek, a „*folyamatos erdőborításnak*”. Ez a kifejezés csak az utóbbi időszakban nyert polgárjogot az erdészeti gyakorlatban. Európa több államában alkalmazták, főleg a „véderdőkben”. Öröndetes, hogy egyre jobban terjed. A közismert tény, hogy az erdő az adott területen „örök” lehet, vagyis folyamatos legyen az erdővel való borítottság. Ez az erdészeti szakemberek többségének az egyetértésével találkozott a múltban és a többség ezt támogatja a jelenben is. A szakirodalom tanúsága szerint sok-sok évtizedre nyúlik vissza ez az egyetértés, amelynek

* Az MTA rendes tagja

természetesen változtak a módszerei. Úgy tűnik, néhányan elfelejtik ezt, pedig a múltat visszanézni nagyon üdvös dolog. *Süti András* egyik írása szerint nagy baj van akkor, amikor a havasokon járva visszanéz az ember a megtett útra és már belepte a hó útjának nyomait. Nagyon röviden szeretnék ezért ismételt emlékeztetni a természetes felújítás gazdag múltjára, történetére a magyar erdészetben.

Szemelvények a természetes felújítás és a „kényszerből végzett tarvágások” gazdag történetéből

A természetes felújítások vitathatatlanul kedvező szerepe, a tarvágásoknak a kényszerítő tényezők miatti alkalmazása együtt segítette elő azt a századfordulón már erőteljesnek tekinthető törekvést, amely szerint rá kell térni mielőbb a folyamatos erdőborítottságra.

A kiemelt történeti vonatkozások közül elegendő utalni arra, hogy az erdészeti kutatás megindításakor, *Vadas Jenő*, majd *Roth Gyula* kezdeményezésére a természetes felújítás, sőt később a szálaló erdő is időszerű téma volt. Bőszégesen igazolják ezt, hogy megjelent publikációikban a legelső helyen szerepel ennek a felújítási módnak a szorgalmazása. Érdeemes átlapozni az 1949-ben megjelent, az Állami Erdőgazdasági Üzemi Központ által kiadott „Erdőművelési Utasítás”-t is. Ebben kiemelik, hogy: a természetes, magvetésből keletkező felújításra át kell térni mindenütt, ahol ez lehetséges, a mesterséges felújítás szükségmegoldás ott, ahol a felújítást helyettünk nem végzi el a természet (1-2., 7-9. oldal). Ezt követően napjainkig szinte alig múlt el esztendő, amikor valamelyik központi irányelvben ne szerepelt volna a természetes felújítások szorgalmazása. A tarvágást kényszermegoldásnak tekintette az erdészszakma. Idézet az 1040/1954. sz. MT. határozatból: „Erdeinkben még a nem kívánatos tarvágások a jellemzőek”. „El kell érni, hogy 1960-ig a vágások hegyvidéken 35%-ban, dombvidéken 20%-ban, az alföldön legalább 5%-ban természetes úton magról újuljanak fel.” A 2000-ben megjelent: „Erdőfelújítás és nevelés a természetközeli erdőgazdálkodásban” című könyvemben is ez szerepel a felújítások módjának részletezésével, ajánlásával. Itt kell hangsúlyozni, hogy a tarvágás soha nem volt a magyar erdőgazdálkodás alapvető törekvése, de mindenütt alkalmazták, ahol az erdőfelújítás, a rontott erdők átalakítása miatt más megoldás nem volt. Elgon-

dolkodtató, hogy amikor a kellően nem tájékozott szakmán kívüliek a tarvágások miatt az erdészeket teszik felelőssé, alig akad a jelenlévők között valaki, aki a helyes tájékoztatással helyre tenné ezt a ferde nézetet. Az is ritkán vitatott kérdés, hogy a folyamatos erdőborítottság kialakításának és fenntartásának hiányzik a tudományos megalapozottsága.

A sok-sok felhívás, útmutató és egyetértés ellenére a klasszikus, magról való, *megfelelő minőségű* természetes felújítás aránya alig haladja meg évente a 15%-ot. Újabban növekszik ez az arány, bár az erdőjárásaim során úgy tűnik, hogy ennek a növekedésnek a hátterében az újulat fafajösszetételének és minőségének, ápoltságának a kevésbé szigorú elbírálása is állhat. Szigorú, jól képzett erdőfelügyeletre van szükség. A gyenge minőség helyenkénti ténye nyomán sokszor felmerül bennem a kérdés: Az általános „szimpátia” ellenére miért nem sikerül nagyobb arányban jó minőségű természetes újultra szert tenni. Ilyenkor eszembe jut többek között elődeink intelme: „... mindenütt, ahol lehetséges”. Nyilván az anyaállomány fafajösszetétele, az alkalmazott módszerek, a gondos munka és az ápolási problémák döntő jelentőségűek, de

meghatározók az „ökológiai adottságok” is.

Támogatni érdemes a PS-mozgalom ide vonatkozó célkitűzéseit, amelyeknek igazából hazai és nemzetközi viszonylatban megvannak az előfutárai. Az ún. lékek és hasonló „faállománybontások” láttán egy-egy bemutató alkalmával úgy elcsodálkoznak egyes résztvevők, mintha ezekről a témákról soha nem hallottak volna. Ilyenkor jut eszembe a gyakorlati szakoktatás is, vajon hol és miket látott a tanuló vagy a hallgató e témakörben, hogy ennyire kell ámulva csodálkoznia. Lehetséges volna, hogy kellően nem érdeklí öket ez a téma? Ezzel együtt sokszor felidézem e témakörrel kapcsolatos kutatásokat is. Kétségtelen, hogy az eddigieknél is többet *kellene az erdészeti kutatásnak a természetes felújítások variációival foglalkoznia*. Feltehetően ezt tapasztalták a botanikusok is, amikor e téma kutatásába kezdtek. Sajnálatos, hogy az erdészeti kutatás leépítése miatt erre alig volt és van kilátás. Ezért is hallani helyenként: „A gyakorlat megelőzte a kutatást. Ez nem lenne baj akkor, ha a kutatáshoz értők irányítanák ezt a tevékenységet. Néhány erdőgazdálkodó megbízta az ERTI és a NYME

Iparjogvédelmi képzések a Nyugat-magyarországi Egyetemen

Egy komplex, változatos lehetőségeket kínáló képzési paletta kialakítását a legtöbb felsőoktatási intézmény céljai közé sorolja. A Nyugat-magyarországi Egyetem 10 karán nem pusztán a szakemberré „fejlesztés” valósul meg széles körben. Az ismeretek, képességek hasznosítása és felhasználása területtől függően változhat. Lehet vállalkozni, alkotni vagy feltalálni és – ami mindenki fejében megfordul – profitálni..., de hogyan? Tudunk a versenyképesség fontosságáról, a kreativitás határtalan erejéről, de vajon elég ismeretünk van ezek gyakorlati kivitelezéséhez?

A Nyugat-magyarországi Egyetem Technológia Transzfer Irodája feladatának érezte, hogy ezt a témakört is felkarolja. Így a Magyar Szabadalmi Hivatallal (Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala) karöltve a TÁMOP 4.2.1 pályázat keretében ingyenes iparjogvédelmi képzést szerveztek az egyetem hallgatói és munkatársai számára. A három különböző formában meghirdetett tanfolyamra 197 oktató, kutató és hallgató jelentkezett az elmúlt napokban.

A szellemi tulajdon tudatos kezelése, jelentősége és védelme köré épülő tananyagok mindenkinek szólnak, legyen szó művészeti, műszaki, gazdasági vagy egyéb tudományos területen tevékenykedőkről.

Képzéseik nélkülözhetetlenek azoknak a hallgatóknak, oktatóknak és szakembereknek, akik munkájuk során kapcsolatban vannak vagy lesznek szakmai projektekkel, K+F vállalkozásokkal, know-how-val, termékekkel, arculattal; legyen szó akár saját vállalkozásának arculatáról, szoftverekkel és adatbázisokkal, az innovatív megoldásokkal, marketinggel.

Az alapfokú, középfokú és e-learning képzések közül előzetes tudásuk és időbeosztásuknak megfelelően választhattak a jelentkezők.

További információk:

Dr. Walter Katalin – Technológia Transzfer Iroda vezetője

Tel.: (36 99) 518-269

E-mail: k.walter@nyhme.hu

EMK kutatóit a témát illető kísérletek létesítésével. Ezek eredményeit természetesen türelemmel ki kell várni.

A kutatások bizonyító ereje, a különböző kísérletek eredményei *hiányoznak sajnos a napjainkban újszerűnek birdetett módszereket illetően is*. Sok az olyan állítás, amelynek nincsen tudományos megalapozottsága. Ismételten hangsúlyozom, hogy támogatásra érdemes az a néhány üzemi kísérlet, amelyről tudunk. Ezek a téma jellegének megfelelően csak hosszabb idő múltán képesek a különböző feltevéseket, hipotéziseket igazolni vagy megcáfolni. Az erdészetben a kísérletek zöme hosszú lejáratú, azaz a faállomány létesítéstől a vágáskorig vagy az erdőfelújítás befejezéséig tart. Ez természetes a fák életkora, a „vágásérettség” akár évszázados ideje miatt is. Amikor elismeréssel méltatjuk a probléma megoldását szolgáló üzemi kísérleteket, nyomatékosan kell rámutatni arra is, hogy számos „ex cathedra” kijelentés mögött még nincsenek igazolt eredmények. Sokan vannak, akik a laikusok biztonságával nyilatkoznak. Félő, hogy ennek „rontott erdő” lesz a következménye.

Új módszerekkel, eljárásokkal foglalkozni kell. Ezeket a korszerű kísérletelrendezés és kiértékelés szabályai szerint kell végezni. Eredményeik kiterjesztésére akkor kerülhet sor, amikor igazolhatóan szignifikánsak a javasolt „újdonságok”.

A folyamatos erdőborítottság, az átmeneti „közbenső állapot” elérése és fenntartása

A „Cím”-ben jelzett alap gondolatot, a „folyamatos erdőborítás”-ra, a száraló erdő kialakítására való törekvést mindezek ellenére jelentőségének megfelelő mértékben indokolt támogatni! Véleményem szerint azonban a természetes felújítás igazolt, eredményt ígérő módjai jelenthetik a mai korban még ehhez a célra vezető utat. Az utóbbi fél évszázadban a fokozatos felújító vágások terjedtek el hazánkban, amikor az anyaaállomány az utolsó növedékfokozó gyérítést követően ismét közel 100%-os sűrűséget ér el, egyenletes megbontást kap és ezt követően az újulat meglepedésének a függvényében már csoportos (akár lék alakú is lehet) bontásokra kerül a sor mindaddig, amíg az egész terület fel nem újul. A felújítás fajtáját függően 20-40 évig is eltarthat. Az anyaaállomány utolsó fáinak a kitermelése után újulat, fiatal erdő borítja a korábbi öreg faállomány helyét. Miért

nem nevezzük ezt (is) folyamatos erdőborításnak? Meggyőződésem, hogy az. Persze ezt nem csak én állítom, őseink számtalanszor hangsúlyozták, csak más kifejezéseket használtak.

Fogadjuk el tehát, hogy a 21. század kezdetén a természetes, magról való erdőfelújítás valóságos folyamatos erdőborításnak is megfelel. Türelemmel ki kell várni a jelenleg létesített kísérletek eredményeit és csak ezek ismeretében helyes tovább lépni. A kutatási eredmények bizonyító ereje kell abhoz, hogy ennek a továbbfejlesztésére, az újak kiterjesztésére sor kerüljön. Nem lehet senkinek célja a rontott erdők létesítése.

A jelenlegi helyzet szerint erdőgazdálkodóként számos helyen megkezdtek a témakörben a kísérleteket. Vannak már kezdeti eredmények, de a többségük vitatható. Ezt igazolta az a néhány terület, amelyet személyesen bejártam, ahol a lékeken belüli újulatban fő fajtát alig találtam. Egyes területek az invazív fajok (növények) eldorádójának szomorú bizonyítékaként szolgálnak. Az erőteljes faállomány-megbontások nyomán mintha a gyengébb faállományrészeket bagytlák volna helyenként „lábon”. Ez már etikai kérdés is.

Ezek után mit indokolt javasolni?

• Célszerű az Országos Erdő Tanács égisze alatt a VM Erdészeti Vadaszati és Halászati Főosztályának a keretében és felelősségével egy olyan testületet létrehozni, amely az „átállást” koordinálja és a meglevő vitás kérdésekben eligazítást ad.

• Össze kell állítani az eddig létesített kísérleti területek kataszterét és adatait, a jelen állapot és a várható további tennivalók meghatározásával együtt, amit a területi Erdészeti Igazgatóságok – tudomásom szerint – már megkezdtek.

• A meglevő kísérleti területeken ún. precíz parcellákat kell kitűzni (100 m²/p) és részletesen felvenni, a felvételt 3 évenként ismételni. Ezt a feladatot is az erdőrendezők és az erdőfelügyelők végezhetnék, vagy a kutatóhelyek.

• A meglevő kísérleti területeken a felújítás folytatásával együtt el kell végezni a szükséges ápolásokat, indokolt esetben a mesterséges kiegészítéseket.

• Amikor a kísérleti területek katasztere elkészült, az MTA Erdészeti Bizottságának tagjai között fel kell osztani őket, hogy a helyszíni bejárást követően véleményezzék a jelen helyzetet és ha szükséges, javasolják a további tennivalókat.

Tanúsítási Rendszerek

Dr. Marosi György szakosztályelnök ismertette az ülés lefolyását, tájékoztatást adott arról, hogy szakosztályunk 2010. évben 4 szakmai rendezvényen vett részt: tisztújító szakosztályülésen, a pécsi vándorgyűlésen, a romániai tanulmányúton (június 18-28) és a Közönségkapcsolatok Szakosztály kihelyezett ülésén Zalában. Ezután értékelte a szakosztály tevékenységét.

Iványi Miklós szakosztálytitkár tájékoztatta a tagságot a Közönségkapcsolatok Szakosztály zalai ülésén adott hozzászólásáról, felhívása kedvező fogadtatásáról, és a résztvevők észrevételeiről az erdőtanúsításokkal kapcsolatban.

A továbbiakban a szakosztály elnöke felvázolta a 2011-ben várható helyzetet, majd vitát nyitott az ez évi feladatokról. A megbeszélés során Elek Miklós fela-

jánlotta, hogy a következő szakosztályülésen tájékoztatást adnak a Nyírerdő Zrt.-nél megtörtént FSC auditokról, amit célszerű lenne egybekötni FSC tanúsítással szintén rendelkező társgazdálkodónál tapasztalatcserével.

A szakosztály tagsága megbízta az elnököt, hogy vegye fel a kapcsolatot a somogyi, a mecseki és a zalai társgazdasággal az FSC tapasztalatcsere, a társzakosztályokat pedig közös kihelyezett ülés szervezése ügyében.

Végül a beérkezett indítványok egyeztetése és megbeszélése után a szakosztály tagjai döntöttek arról is, kit javasoljanak az OEE országos vezetőségének, a 2011. évi közgyűlésen átadandó emlékéremmel való kitüntetésre.

Iványi Miklós
szakosztálytitkár

Figyelem, e-mailcím-változás!

fotitkar@oe.hu • titkarsag@oe.hu
erdlap@oe.hu

Különóra a klímaváltozásról, egykori tanítványaimnak

Kedves Gálhidy Laci és Tímár Gábor!

Azt hiszem, némi magyarázatra szorul, ha egy korosodó professzor megelégedéssel fogadja tanítványai lesújtó kritikáját nagy nyilvánosság előtt elmondott véleményéről.

Nemcsak a laikusok, hanem a szakemberek egy része is valószínű egyetért álláspontotokkal, miszerint a feltételezett klímaváltozás az erdőgazdálkodásban nem igényel mesterséges beavatkozást. Ugyanis a környezeti feltételek mindig is változtak, és az erdőtakaró faji összetételében ezeket a változásokat mindig is követni tudta, és a jövőben is fogja tudni – hacsak az emberi beavatkozás a természetes alkalmazkodási mechanizmusokat el nem rontja.

Ebben, legalább részben, egyet is érthetnénk akár – a kérdés csak az, hogy milyen hatékonyak ezek a természetes mechanizmusok az ember által létrehozott feltételek mellett? Mérnök vagyok, és ezért nézzük először a rideg számokat. Azt írtátok, néhány fokos hőmérséklet-változás mindig is adódott a földtörténeti múltban.

Érdeemes összehasonlítani a jégkorszakokat kiváltó hőmérsékletváltozásokat, a holocén hullámzásait és az előre jelzett hőmérséklet-emelkedéseket (1. táblázat).

A táblázatból látható, hogy a közeljövő feltételezett változása nagyságrendileg közelíti a jégkorszakok ingadozásait és az utóbbi évezredét jelentősen meghaladja. De nem is ez a lényeg, hanem az a tény, hogy a feltételezett 1,8-3,3°C növekedés nálunk, a Kárpát-medence aljában *eleve a szárazsági határ közelében* jelentkezik.

Hogy ez a „csekély ingadozás” mit jelent az erdészeti klímazónák viszonylatában, azt a 2. táblázat mutatja be:

Az előrebecsült különbség aligha elhanyagolható a klímazónák különbségét és stabil helybenmaradását tekintve. Tanítványaim szerint ezt az eltolódást a fajok eddig és ezután is természetes vándorlással képesek legyőzni. Biztos? Hasonlítsuk össze a hőmérséklet-emelkedésből adódó izoterma-eltolódás ütemét a posztglaciális fajok vándorlás sebességével.

Az egy nagyságrendet elérő különbség szerintem meglehetősen aggodalomra adhatna okot. Ismét alá kell húzni,

hogy az alapprobléma nem a felső (kolonizálási), hanem az alsó, szárazsági határon jelentkezik! Ott, ahol az „elvándorló” fajoknak hiányzik honos alternatívájuk. A klímaváltozást bagatellizálóknak megjegyezném még, hogy a „vándorlás” kifejezés alkalmazása a szárazsági határon félrevezető eufémizmus. A valóságban ez a „vándorlás” csúnya, tömeges pusztulásban nyilvánul meg, ahogy az pl. a Zalaegerszeg melletti Csács bükkösein, vagy az Őrség lúcosaiban a közelmúltban megjelent.

Ami a természetes migrációt illeti, a szárazságot jobban tűrő populációk, illetve fajok spontán bevándorlását sokan úgy képzelik, mintha üresen hagyott területek elfoglalásáról lenne szó. Jó lenne tudomásul venni, hogy Európa erdei – eddig – szigorú erdészeti rendtartás szerint rendezettek, ahol a spontaneitásnak már csak az erdőterületek széttagoaltsága miatt is aránylag kevés hely marad.

Egy másik érv, amit Ti sem mulasztotok el felhozni, hogy egyszerűen nem igaz, hogy a szárazsági határ Magyarországon lenne, hiszen tőlünk délre ezek

a fajok ugyanígy előfordulnak. Örülök, hogy ezzel rámutattatok, hogy a szárazsági határ fogalmát még kevesen értik. Tény, hogy vannak délebbi előfordulások, ezek azonban – éppen a melegebb klíma miatt – montán, hegyvidéki populációkból állnak, a mi veszélyeztetett sík- és dombvidéki populációinkkal szemben. A szárazsági határ tehát valóságos. Az Alföld egyébként DK felől szukcessziót és vándorlást blokkoló hatást vált ki. És itt kell még egyszer kitérni arra a tényre, hogy ezen a magyarországi szárazsági határon két kihívással szembesülünk egyszerre: egyrészt az erőteljes emberi beavatkozások hatásai ebben a régióban különösen erőteljesen fékezik a természeti folyamatokat, másrészt viszont a változás sebessége ebben a században példátlanul felgyorsul. Ugyanakkor a 2. táblázatból az is látható, hogy az erdei ökoszisztémák klímaigénye döbbenetesen törekénynek tűnik ahhoz a gyors változáshoz képest, amely – figyelme! - *egyetlen erdő-generáció alatt* következik be.

Helyszűke miatt a tanóra itt véget ér, nem kívánok elmerülni további, ugyan-

1. táblázat. Becsült átlaghőmérséklet-változások a korszakok főátlagához képest (min/max)

A földi átlaghőmérséklet az utolsó 100 ezer évben:	-8 ~ +2 °C
Az utolsó ezer év évi átlaghőmérsékletének becsült változásai Európában	-0,6 ~ + 0,5°C
A Kárpát-medencében a 21. századra becsült nyári középhőm. emelkedés	+1,8 ~ +3,3°C

2. táblázat. A bazai erdészeti klímazónák átlagolt hőmérséklete, csapadéka és különbségeik (országos átlagok, Mátyás-Czímber, 2000)

	Évi csapadék (mm)	Juliusi közép hőm. (°C)
Bükkös öv	734	19,1
Gyertyános tölgyes öv	702	20,0
Cseres-kocsánytalan tölgyes öv	616	20,2
Erdős-sztyep öv	563	21,5
Átlagos különbség az övek között	57	0,8
Átlagos előrebecsült változás	-40	+2,5!

3. táblázat. Egyenlőtlen verseny: éves középhőmérséklet izotermák becsült 21. századi horizontális eltolódási sebessége és néhány faj posztglaciális visszavándorlási üteme a felső (terjeszkedő) határon (Jump, Mátyás, Penuelas 2009, Mátyás, 2002)

Bükk posztglaciális vándorlása	20 – 30 km/évszázad
Tölgyek posztglaciális vándorlása	7,5 – 50 km/évszázad
Lucfenyő posztglaciális vándorlása	8-50 km/évszázad
Izoterma-eltolódás É felé, 1,8 °C emelkedés mellett:	260 km/évszázad
3,3 °C emelkedés mellett:	480 km/évszázad

csak vitatható érvekben. Inkább azt vetném fel, hogy vajon mi okozza a kellő szakismeret mellett, sőt annak ellenére is tapasztalható elutasítást egy megfontolást érdemlő véleménnyel szemben? Olyan csőllátást, amely a hazai erdők egészségi állapotát illetően, a rosszabb termőhelyekre telepített idegenhonos fajok kétségtelen problémái mellett, nem veszi észre pl. a kocsányos tölgy egészségi helyzetét.

Ennek elsődleges okát az ismeretlentől való általános emberi félelemben látom. Minden, ami a megszokottól eltérő,

bizonytalanságunkat növeli és elért (vagy vélt) pozícióinkat veszélyezteti. A következmény a valósággal való szembenézés elhárítása, amely halogatást, magyarázkodást eredményez.

Ezt pedig egy olyan helyzetben, amikor a feltételezett változások egyetlen erdészeti vágásforduló idején belül várhatók, egyszerűen nem engedhetjük meg magunknak, még akkor sem, ha a jóslatok bizonytalanok. Sommás megállapításokkal, hogy „elhamarkodott, szélsőséges lépésekre nincs szükség” teljes mértékben egyetértek, ilyeneket

nem is javasoltam. Amire viszont szükség van, az a **tényekre támaszkodó, érzelemmentes és felelősségteljes vita és együttgondolkodás a felkészülés érdekében.** Ebben - adott esetben - szélsőséges vélemények felbukkanása is segíthet. Hát ezért fogadtam meglepéssel cikkeket, amely a Lapok februári számában olvasható.

Az erdészek kiizzadták magukból a paradigma-váltást. Most a természetvédelmet egzisztenciális alapon művelőkön van a sor.

Mátyás Csaba

Az őshonosság kérdéséről

Globális felmelegedés, klímaváltozás – félelmetes fogalmak jelentkezése hazai szakmai írásokban. Ijesztőek – különösen a száz években gondolkodó és tervező erdészszakmán belül. Következményeit az őshonosan megjelenő vegetációs övek feljebb-lejebb tolódásával keresik hozzáértő tudósok, természetvédők. Joggal, hiszen más kiindulópontot aligha találunk.

No, de mi az őshonosság jelzője, mi tesz valamit őshonossá és adja meg a helycsere lehetőségét? Nehéz erre a válasz, hiszen évezredek írásos emlékei vagy más tárgyi bizonyítékok aligha lapulnak múzeumok, levéltárak pincészeitjein.

Mi hát akkor a biztos támpont, amivel igazolni lehet, hogy egy növény- vagy állatfaj, vagy az ezekből összeálló ökoszisztéma évezredek óta eredeti termőhelyén élt és ma is ott találunk rá? Sok ez az idő és a „sok” itt évezredek jelent. Vegyünk elő néhány ilyen adott-ságot a teljesség igénye nélkül!

Itt van mindjárt a rackajuh vagy a szürke marha esete. Nemzeti parkjaink ezekből tartanak fenn csordányi állományokat. A szürke marha festői jelenség, húsanak fogyasztása egészségesebb az istállózott barna-fehér tarka szimentáliénál, de az istállózottan nevelt és elterjedtebb fajtatársánál is. De még a fekete-tarka holstein-fríz húsminőségénél is jobb. De van-e hiteles bizonyíték, hogy ez a fajta a Kárpát-medencén belül élő marhafajták génanyagából nemesedett ki, nem pedig Árpádék terelték maguk előtt csordáikat valahonnan Keletről, és a kedvező természeti hatások nyomán szépen elszaporodtak, és nemcsak élelmiszerként, hanem igavonásra is alkal-

kalmassá minősültek? A kedvező adottságok nyomán aztán szépen elszaporodtak és alkalmazkodtak az itt talált, nem egyszer szikárabb, szilajabb körülményekhez. Számuk a szépen gyarapodó népesség gyomrában ugyan megapadt, és ma már védelemre érdemessé csökkent a számuk. Ma jobbára belföldi és külföldi ökoturisták számára szolgál festői és sajátos látványul. Mi hát az egyik vagy másik irányba terelő bizonyíték? Mi az igazolható valóság?

Az őshonosság bizonyítéka lehet a nagyobb szervesanyag-produkció is, erdészül: nagyobb fahozam. No de akkor miért kívánjuk az akácnak vagy a vöröstölgynek írmagját is kiűzni a hazai fafajok sorából? Ezek nem egyszer jobban alkalmazkodtak az ember vagy más természeti tényezők okozta környezeti változásokhoz és növekedésük, hasznosításuk meghaladja az itteni természetes vegetáció hozamát. Ezzel tehát nem sokra megyünk, ez nem lehet az őshonosság eldöntésének kritériuma.

Hivatkozom a kiváló nyírségi erdőművelő, *Szemerédy Miklós* azon közlésére, hogy egy náluk járt észak-amerikai szakember a nyírségi akácok kiváló növekedését látva, ennek a hitelesen észak-amerikainak tartott fafajnak második őshazájaként beszélt a Nyírségről. A nagyobb fatermés tehát nem perdöntő bizonyíték.

De vannak tudományos igénnyel megfogalmazott könyvek, amelyek az őshonosságot az önmegújító képesség alapján ítélik meg. Lehet, hogy ez így van, ám érdemes a híres szilvásváradi „ősbükkös”-t is szemügyre vennünk. Földre dőlt fákat láthatunk, tap-

lógombákkal a foszló szövetű törzseken, ezek cseppet sem mutatnak önmegújító képességet, sokkal inkább az enyészet és pusztulás képét tükrözik. De számolnunk kell az emberi hatásokkal is. Az Alföldről eltűnő és aggasztóan visszaszoruló kocsányos tölgyesekben nem ritkán molyhos tölgyek is élnek (Nagykörös, Jánoshalma, Csévharaszt stb.). Ezekre figyelemmel botanikus barátaink a molyhos tölgyet javasolják a kocsányos tölgyesek utódlására. Csupán azt felejtik el, hogy a molyhos tölgy makkja kiváló lócsemege, és nem elképzelhetetlen, hogy a 150 éven át itt tanyázó török lovas katonák éppen ilyen célzattal terjesztették el a molyhos tölgyet, de ezt sem tudjuk mindent meggyőző erővel állítani. Írásos feljegyzés vagy más tárgyi bizonyíték erre sincs. Ugyanígy járunk az őrségi, kisparaszti szálalással és avargyűjtési eljárással. A gereblyével az ásványi talajig ható talajlazítás után felverődő, kefe sűrűségű erdeifenyő-újulat könnyen félrevezeti az ezzel kevésbé foglalkozó kiváló botanikusokat.

Nem szeretnék tovább kötozkodni és elmélyült tudású, kiváló szakemberekkel vitát nyitni. Végére magam sem tudom a kielégítő megoldást. Írással csupán a problémára kívántam a figyelmet irányítani és alaposabb elmélyülésre buzdítani a hozzáértő szakembereket. Az őshonosság kérdésének helyes eldöntése nélkül aligha tudunk minden érdekelt számára elfogadható megoldáshoz jutni, erre kívántam írásommal a figyelmet felhívni, talán akadnak a felvetésnek követői.

Dr. Szodfridt István

Erdő és klíma a Klímacsúcson

Amikor ránéztem a konferencia logójára, s egy gyöker nélküli fát láttam, rögtön az jutott eszembe, amit egyszer egy filmben hallottam. „Az élet régen a lehetőségeink tárháza volt, most döntéseink következményeinek összessége”.

Igen, sajnos rossz döntéseink, helytelen cselekedeteink, magatartásunk következménye, hogy most fuldoklunk a szennyben. Ugyanis ha ebben a pillanatban megszűnne mindenféle károsanyag-kibocsátás a Földön, akkor is legalább 140 évet kellene a hidroszférában élő mikroorganizmusoknak tevékenykednie, hogy eltűnjön fejlett intelligenciánk eme „mellékterméke.”

A MEGOSZ elnökeként szintén azt kell mondanom, a magánerdő-gazdálkodás is gyökértelen. Hisz a rendszerváltoztatásig csaknem fél évszázadon át nem is létezett. Most kezd gyökeret eresztetni, gyöngye még, sebezhető. Segíteni kellene, mert tán még sosem volt akkora szükség az erdőkre, mint most.

És gyökértelen a klímavédelem is. Nincs mibe kapaszkodnia. Sem az egyes emberek, sem a fejlett, sem a fejlődő országok nem szolgálnak táptalajul. Ehelyett van egymásra mutogatás, felelősség alól kibújás.

S mit hisz az egyszerű ember? Azt, hogy az ipar a fő szennyező. Pedig az ipar káros anyag kibocsátása csak 8-9%-nyi. És mit mond az egyik ország? Hogy a másik nagyobb mértékben felelős. S mit tesznek a nagyhatalmak? Bármít, csak a Kyotói Egyezményt ne kelljen meghosszabbítani. Ezért is beszélhetünk a koppenhágai vagy mexikói klímacsúcs kudarcáról. Jómagam a 2012-es Föld Csúcsot illetően sem vagyok túlzottan optimista.

A természet persze ebben is jóval okosabb, mint a tárgyalóasztalnál ülők. Legyen szó akár a gazdaság, a tudomány, a politika képviselőiről, akár a nagyhatalmakról, mert ahogy *Kurt Tepperwein* írta: „Egy tölgyfa sosem mondaná egy fenyőnek, hogy növesszen koronát.”

Persze reménykedem én is, talán sikerül végre valamit elindítani. De igazából cselekedni kellene. Valahogy úgy, hogy néha letesszük az autónkat, szétválogatjuk a szemetünket, kicseréljük a nyílászáróinkat, korszerűsítjük a fűtésünket. Megmagyarázzuk a gyermeke-

inknek, unokáinknak, hogy minderre miért van szükség, s megtaníttuk őket olyan fát rajzolni, aminek van gyökere. Mert nagyon fontos, hogy legyenek gyökerek...

Bár a klímacsúcsok sorozatosan sikertelenek, az erdők szempontjából mégis nagy jelentősége van egy új témának az emisszió-kereskedelmi piacon. Ez az erdei szén (*forest carbon*), vagyis az erdők fáiban és talajában megkötött szén, melyet pénzért lehet árusítani.

A továbbiakban olyan erdészként is szólnék Önökhöz, aki több mint három évtizede szinte szimbiózisban élek az erdővel. Itt jegyezném meg: **az erdész az ember, aki leginkább harcol a klímaváltozás ellen, csupán azzal, hogy jól végzi munkáját.** Tehát szeretem, tisztetem, óvom az erdőt. Egy darabig életem is belőle, nem túl jól, de azért eltarítottam a családomat. Most már csak próbálok, egyre kevesebb sikerrel. Ki merem jelenteni: ismerem az erdőt. Teni akarok érte, úgy is, mint erdész, úgy is, mint egy országos civil szervezet első embere. Sajnos azt kell mondjam, egyre inkább hiába. A körülmények, a törvények gúzsba kötik a kezemet. S kijelenthetem ugyanezt több százezer erdőtulajdonos és több ezer, az ágazatban dolgozó erdész nevében is.

De mivel is van a legnagyobb baj? Mindenekelőtt az erdővel kapcsolatos

téves szemlélettel. Most még ugyanis az van a köztudatban, hogy amíg a kirándulók szemetelnek benne, kigyűjtják, s valakik egész hegyoldali erdőket lopnak el, addig mindenkié az erdő. De amikor arra már költeni kell, felújítani, telepíteni, szakszerűen rendezetté tenni, megőrizni, a hatósági díjakat fizetni, akkor már csak a tulajdonosé, a gazdálkodóé..

Az is meggyőződése, hogy az emberek nagy többségének fogalma sincs róla – jobb esetben csak nem tudatosul bennük –, hogy az erdő nemcsak azért van, mert szép és sétálgatunk benne, hanem a klímavédelem egyik legjelentősebb tényezője. Úgy is mint szén-dioxid-elnyelő és úgy is mint megújuló energiaforrás.

Akkor először nézzük a szénlekötést. Az köztudott, hogy az erdei fák kivonják a légkörből a szén-dioxidot. De ezt nem lehet teljes

egészsében szénelnyelésként számolni, mert az erdőgazdálkodás során többféle szén-dioxid-kibocsátás is fellép. Hiszen az elpusztult vagy letermelt fák tartalmazzák a megkötött szén-dioxidot, amire úgy tekintenek, mintha azonnal visszakérült volna a levegőbe. Pedig ha a letermelt fából faanyag lesz, akkor nem bocsát ki azonnal szén-dioxidot, hanem akár évtizedekig is megkötve tartja a szenet. Ennek ellenére a fakitermelések anyagát általában emisszióként veszik figyelembe. Az erdőelhalást és az erdőtüzeket úgy szintén.

A magyar erdők jelen pillanatban nettó szénelnyelők, vagyis az elnyelések nagyobbak a kibocsátásnál. Ezt a szénlekötést forintosítani is lehet. 2008 és 2012 között a magyar erdők előreláthatólag évente 2 millió tonna szén-dioxidot kötnek le. Ha az összes mennyiséget sikerülne az emisszió-kereskedelmi piacon értékesíteni, akkor ez minden egyes évben több mint 10 milliárd forint bevételt jelenthetne. Ezért szeretnénk a fatermékek széntároló képességének elismertetését. A fatermékekben tárolt szén jelentőségét a jövőbeni nemzetközi klímaváltoztatási egyezményekben szerepeltetni kell. A tudomány bizonyítja a fatermékek széntárolását, ezért a fa növekvő feldolgozása és használata a klímaváltozás elleni küzdelem része. Tehát mindenképp támogatni, ösztönözni kell.

Szerencsére a szénelnyelés növelhető az erdőterület növelésével. A tervek szerint 2025-ig előreláthatólag 270-360 ezer hektárral növekszik a magyar erdők összterülete. A szénelnyelést a megfelelő fafaj kiválasztásával is növelni lehet. Az őshonos fák telepítése esetén 2025-re 25-33 millió tonna szén-dioxid-megkötés érhető el, míg a gyorsan növő fafajok (nyár, akác) esetében 47-58 millió tonna szén-dioxid-megkötés is diagnosztizálható az előbb említett időszakig.

Az sem mindegy, hogy legelőből vagy szántóból alakítunk ki új erdőt. Míg a volt szántó azonnal nettó szénelnyelővé válik, a volt legelő csak évekkel később, a talajból történő szén-dioxid-kibocsátás miatt. A szénelnyelést segíthetik az energiaültetvények, valamint a szennyvizek tisztítása és a vizek helyben tartása céljából telepített faültetvények is. Ha a kitermelt erdőket új szempontok szerint újítjuk fel és kezeljük, az szintén növelheti a szénelnyelő képességüket.

Az tehát teljesen egyértelmű, hogy a klíma védelmében az erdőterületeket növelni kell. Kérdés, hogy milyen fafajt telepítsünk? Ugyanis a gyorsan növő fafajok lényegesen több szenet kötnek meg, mint a lassabban növők. Ez mindenképpen megkérdőjelezi az őshonosság prioritásának jogosságát. A döntő szempont a termőhelynek megfelelő fafajt kell választani, az előbbieket figyelembevételével.

Másik fontos kérdés, mennyi erdőt telepítsünk? Magyarországon évi 20 ezer hektár erdőtelepítéssel lehetne számolni, hiszen pár évvel ezelőtt a magyar erdőgazdálkodók ennyit telepítettek. Sajnos a telepítési és ápolási egységárak, valamint a jövedelempótló támogatást jelentősen csökkentették, ezért a telepítési kedv drasztikusan visszaesett, s már csak évi 3-5 ezer hektárral nőnánk az erdeink területe. 2010-ben a MEGOSZ aktív lobbizásának köszönhetően az unió elfogadta a magyar javaslatot a telepítési és ápolási egységárak növelésére, így remélhetőleg visszatér a korábbi szintre az erdőtelepítési kedv, és ismét elérhetjük az évi 17-20 ezer hektár erdőtelepítési nagyságot.

Magyarországnak több mint 2 millió hektár erdeje van, ami hazánk éves szén-dioxid-kibocsátásának 25-szörösében található légköri szenet köt meg. A kibocsátási kvóta értéke 2008-ban tonnánként 14-16 euró volt, ez természetesen az aktuális kereslet-kínálattól függően jóval magasabb is lehet. Egyér-

telmű, hogy a magyar erdők megfelelő felújítása mindannyiunk alapvető érdeke. Sajnos erre külön pénzügyi támogatás nem áll a gazdálkodók, tulajdonosok rendelkezésére sem uniós, sem nemzeti forrásból. Úgy véljük, a mind bonyolultabb és költségesebb magánerdős erdőfelújítási tevékenységet a szén-dioxidkvóta eladásából származó bevételekből kell támogatni Magyarországon. Ekkor válnának erdeink valóban „klímaerdökké”.

Az új erdők létrehozását ugyanis uniós társfinanszírozott jogcímből lehet a jelenlegi szabályozás szerint megoldani, míg a meglévő, de kitermelt erdők szakszerű felújítását a kvótabevételek támogatnák. Javasoljuk ezért: az erdőkől származó szén-dioxidkvóta-bevételeket teljes mértékben a fentiekben leírtak szerinti erdőfelújítási, -kezelési tevékenységre fordítani.

Az előbbieket támasztja alá és indokolja az új erdőtörvény 3.§ 1. bekezdése, amely kimondja, hogy „az erdők bármely immateriális szolgáltatásából származó állami bevételt, a külön jogszabályban meghatározott részletes feltételek szerint az erdők fenntartására, gyarapítására és védelmére kell fordítani”. Nem kérünk tehát mást, mint a törvény által előírt kötelezettség betartását.

Most néhány gondolat a fáról, mint megújuló energiaforrásról. Az erdő, a fa az egyetlen belátható időn belül újratermelő energiaforrás és nyersanyag, mellyel gazdálkodni tud az ember. A fát tehát olyan energiaforrásnak tekintjük, mely természeti folyamatok során folyamatosan rendelkezésre áll vagy újra termelődik, természetesen szakszerű tervezés és kivitelezés mellett.

Magyarországon az összes megújulóenergia-felhasználás 72,5%-át a tűzifa teszi ki. Hosszabb távon a fakitermelésből 3,6-4 millió köbméter tűzifával számolhatunk évente. A bruttó fakitermelés évi 6,609 millió köbméter, az apadék 0,970 millió köbméter. 2007-ben az erdei apadék például majd 1 millió köbméter volt, ennek megközelítőleg 50%-a vehető valóban figyelembe energetikai hasznosításra. Erdőtervi lehetőség cca. bruttó 10 millió köbméter, vagyis nettó 8,4 millió köbméter évente. A fakitermelésben a jelenlegi lehetőségek jelentősen nem növekednek. Fontos feladat a kezelésbe nem vett erdők sorsának mielőbbi rendezése és az erdőtervi lehetőségek fokozatosabb kihasználása.

Ne feledkezzünk meg a fafeldolgozási hulladék jelentőségéről sem. Évente összességében 0,9 millió köbméter

fahulladékot tudunk energetikai célból hasznosítani.

Végezetül: az energetikai ültetvényekről, energiaerdőkről. Egyes felmérések szerint Magyarországon mintegy 700 ezer hektár olyan terület áll rendelkezésre, ahol a növénytermesztés gazdaságossága megkérdőjelezhető. Ezek jelenthetnék a bázist az új erdők telepítéséhez. Bár a nagy hozamú, gazdaságos energetikai ültetvények nem hozhatók létre gyenge termőhelyeken, így valójában 50 ezer hektár energetikai ültetvény létesítése és fenntartása tervezhető 8-10 éven belül. Az energetikai ültetvényeknél átlagosan 20 m³/hektár/év hozammal lehet számolni, azonban a nyáraknál 30-40 m³ is elérhető. Az összes energiaültetvény lehetősége 1 millió m³/év. Mindebből látható, hogy a fának, mint megújuló energiának a lehetősége Magyarországon is jelentősen növelhető. Természetesen a megfelelő támogatási konstrukcióval.

A magyar energiatervezésben a biomassza szerepe is nő, ennek energetikai célra történő termesztése és felhasználása egyre inkább az erdőgazdálkodás gazdasági lehetőségévé válik.

Fontos kiemelni, hogy minden erdőgazdálkodási tevékenység magas kézimunka-ráfordítást igényel. Ezért ennek növelése a vidék megtartókéességét is növeli. Így sok alacsonyán képzett munkanélküli juthat megfelelően megfizetett, értékteremtő munkához.

Végül egy – azt hiszem mindnyájunk számára – megfontolandó gondolat. *Bernhard Schlögl* írta a Felolvasó c. könyvében: „Nem létezik olyan, hogy túlságosan késő. Csak késő van, és a késő mindig jobb, mint a soha.” Mindnyáján tudjuk, hogy már nagyon késő van. Azért mégis álljunk meg egy pillanatra... és tanítsuk meg a gyermekeinket, unokáinkat olyan fát rajzolni, aminek van gyökere, törzse és lombja.

Mert gyökerek nélkül egyszer csak megtudjuk, mi is az a soha...

Luzsi József

A MEGOSZ és a Klíma Klub között évek óta tartó, példaértékű együttműködés folyik, amelynek keretében kölcsönösen megújítjuk egymást a különböző rendezvényekre, közös erdőtelepítési programokat bajunk végre, együttesen lépünk fel az erdészek és a környezet-, illetve természetvédők által közösen felvállalható témákban. A fenti előadás a Klíma Klub által rendezett III. Magyarországi Klímacsúcs rendezvényen hangzott el 2011. január 19-én, Szentendrén.

Természetesség és alkalmazkodóképesség

Széles körben elterjedt vélemény, hogy a természetesség fokának növekedése együtt jár az erdő stabilitásának, működőképességének, önszabályzó képességének javulásával. Kérdés azonban, hogy a természetesség növelésével minden tőlünk telhetőt megteszünk-e a klímaváltozás kedvezőtlen hatásainak mérséklésére, az alkalmazkodóképesség növelésére? Elegendő-e ez a probléma orvoslására? Netán ezzel meg is tudjuk oldani lokálisan a globális problémát?

Nem állíthatjuk, hogy a „természetesség” varázsszó minden bajt megold. Azt viszont kijelenthetjük, hogy a természetesség növelésével a problémák kezelésére teszünk lépéseket. Az állományszerkezetet kialakító erdőművelésnek ugyanis döntő befolyása van a „lokális klímára”. Az egyéb természetességi elemek (pl. elegyesség, cserjeszint, holtfa) pedig arra gyakorolnak hatást, hogy a számukra kedvezőbb klimatikus körülmények között gyakrabban jelentkező rovargradációk és kórokozó járványok ki tudnak-e alakulni, ha igen milyen lefutásúak, illetve milyen kárláncolatok követik őket. A folyamatos erdőborítás hatékony módja lehet annak, hogy a klímaváltozás okozta kedvezőtlen hatásokat helyileg kezeljük. Az oda vezető út hossza és nehézsége az, amely sokunkban félelmet ébreszt. Az átalakító üzemmód ugyanis a zárt koronaszint fokozatos megbontását eredményezi, egy távlati természetesebbnek ítélt állandó borítású erdőalak kialakítása érdekében. Csak remélni merjük, hogy ezalatt nem a „műtét sikerült, a beteg viszont sajnos közben elhalálozott” típusú kijelentés gyakorlati megvalósításához asszisztálunk.

A feltett kérdésekre tehát nem tudunk határozott igennel válaszolni. Ezzel szemben bemutatunk néhány olyan újabb eredményt, amelyekre a klímaváltozás erdőkre gyakorolt hatásait vizsgálva jutottunk az Erdészeti Tudományos Intézetben, és amelyek érintik a természetesség-alkalmazkodóképesség kérdéskörét, segítve az olvasót a szélesebb körű tájékozódásban. (Kérés esetén az adott témában publikált cikkek megküldését vállalják a szerzők.)

Ökológiai szempont

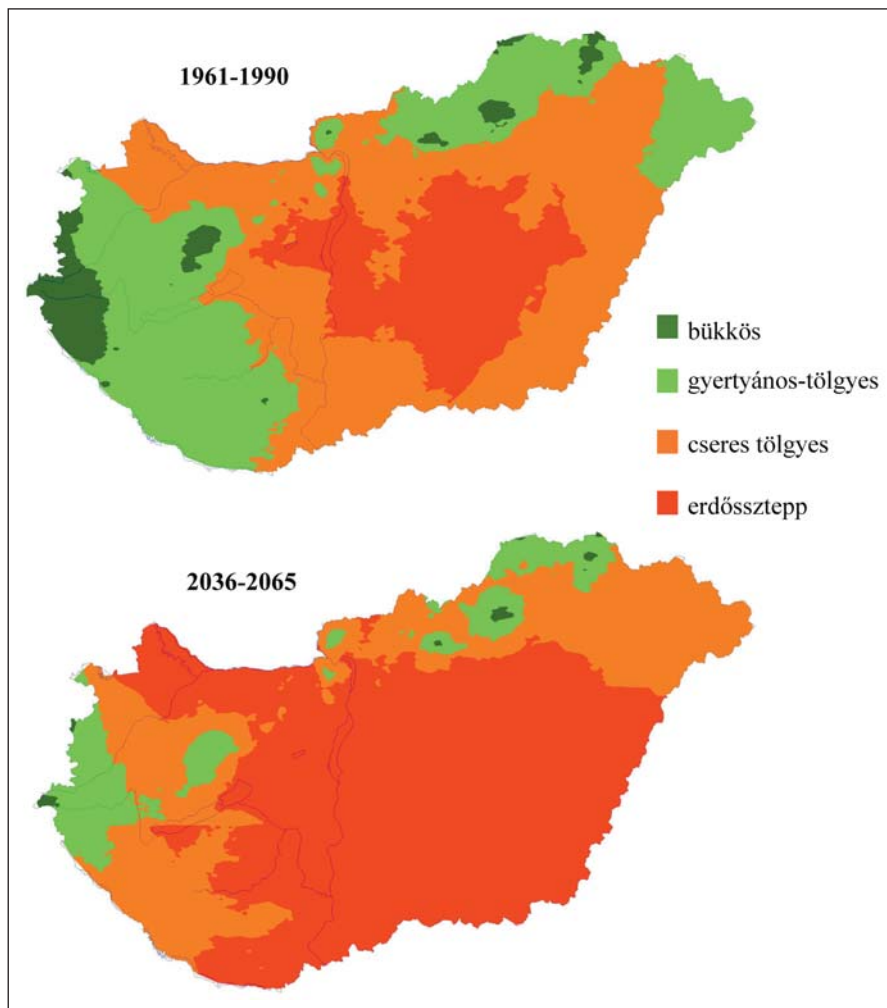
Az elmúlt években olyan erdészeti aszályossági indexet dolgoztunk ki, aminek segítségével a gyakorlatban alkalmazott klímakategóriák jellemezhetőek, illetve becsülhető a klímakategóriák területének és átlagos termőképességének jövőbeni változása.

Az erdészeti aszályossági modellek szerint soha nem tapasztalt ütemű változás várható, melynek következtében csekély az esélye a spontán módon történő fajokösszetétel-változásnak. Ha a legelfogadottabb klímaforgatókönyvek egy viszonylag közeli (vágásforduló fele, harmada) 2035-2065 időszak átlagára valószínűsített 1,7 °C-os hőmérséklet-emelkedéssel és a nyári csapadék 8 %-os csökkenésével számolunk, akkor az 1961-1990. évekre jellemző bükkös klímakategória terület több mint 90 %-a tűnik el és a gyer-

tyános-tölgyes klímával jellemezhető területarány is jelentős mértékben csökken. A cseres klíma részaránya nem változik, de túlnyomó részben a mai gyertyános-tölgyes klíma helyére tevődik át. Az erdőssztepp klíma területe várhatóan megkétszereződik elfoglalva a mai cseres klímával jellemezhető terület többségét, sőt benyomulva a gyertyános-tölgyes klíma terület egyes részeibe is.

Annak ellenére, hogy a talaj döntő tényező a termőhely tekintetében, kijelenthetjük, hogy a klímazónák területének átrendeződése maga után vonja nemcsak a főbb állományalkotó fajok jövőbeni térfoglalásának, hanem a növekedési viszonyainak kedvezőtlen megváltozását is. Ennek pontosabb megítéléséhez nyújthat segítséget a klímaváltozás várható hatásait erdészeti tájanként lebontó finom léptékű elemző munka, amelyet jelenleg egy-egy erdőgazdálkodó megbízásából készítünk.

Következtetésünk a fentiekből semmiképpen nem az, hogy kezdjük el „átrendezni” erdeinket a várható hatásokra való felkészülés jegyében. Arra azon-

Erdészeti klímazónák változása a kritikus nyári időszak csapadék- és hőmérséklet-adataiból számítva (Führer Ernő és munkatársai)

* Erdészeti Tudományos Intézet

ban mindenképpen javaslatot kell tennünk, hogy hol nem érdemes pl. a bükk felújítását mindenáron erőltetni, hol ésszerű már most kocsánytalan tölgy, vagy cser elegyítéssel felkészítenünk erdeinket a változásra.

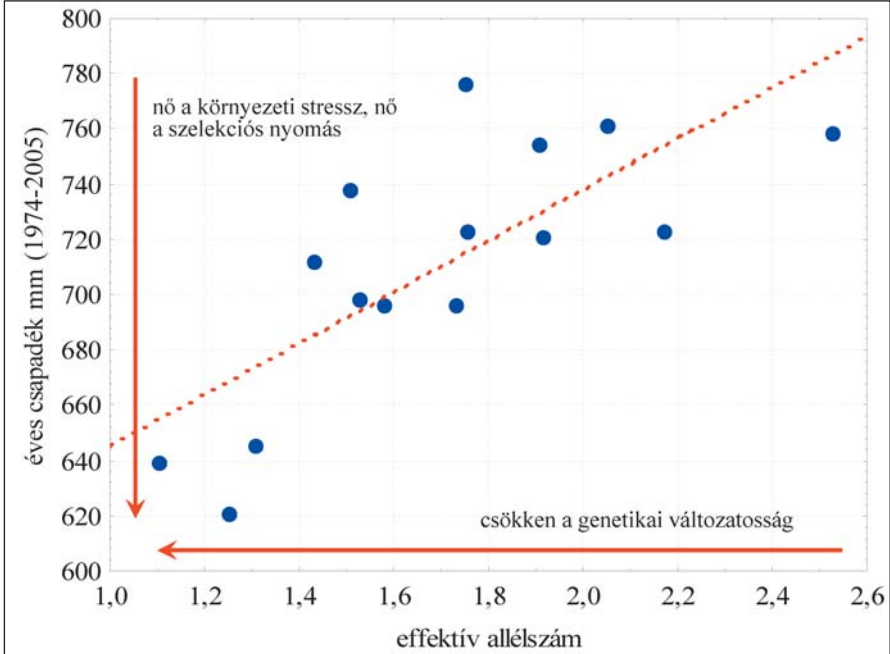
Erdőegészségi szempont

Az idős bükkösök koronája (különösen aszályos időszakokban) kiritkul, ha a bontás 70-80% alá csökken. Az ennél nagyobb záródású állományok még az aszályos időszakokat is jobban viselik. Ebből az következik, hogy a gyakoribb és hosszán tartó aszályok esetén még az enyhébb beavatkozások is egészségi állapot kockázatokat jelentenek. Ezt erősíti a zöld karcúdíszbogár által okozott zalai bükkpusztulás az új évezred első éveiben. A korábban nem észlelt, drámai mértékű kár a hosszán tartó aszályosság és az egyenletes bontásokra alapozott nagy területű felújítógátások együttes hatására volt visszavezethető. Az egyenletes bontás hatására ugyanis minden fa több fényt és hőt kapott, illetve az állomány mikroklimája az egész területre vonatkozóan változott meg. Ebben a helyzetben a nem egyenletes bontáson alapuló felújítás talán előnyösebb lehetett volna.

Erdőpusztulási folyamatokat véletlen folyamatok összehatása is okozhat, de ezek a hatások helyiek, nem nagy területű és általános tendenciák. Egy-egy populáció adott helyen való megmaradása, végső soron genetikai alkalmazkodási tényezőktől függ.

Genetikai szempont

A fajok szükségszerűen nagyobb genetikai változékonysággal rendelkeznek, mint amit az aktuális környezeti feltételek megkívánnak, ami a közvetlen túl-

15 kocsánytalan tölgy állomány genetikai változatosság és éves átlagos csapadék közötti kapcsolata (Borovics Attila és munkatársai)

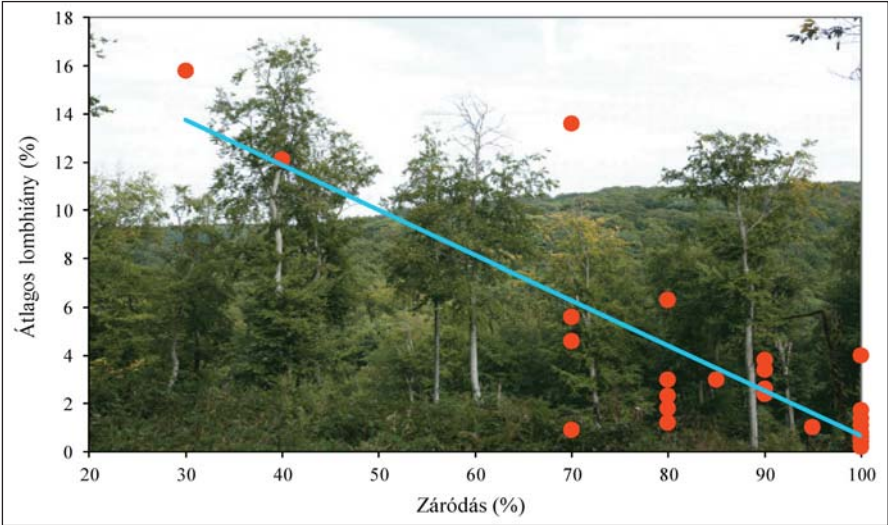
lészempontjából az adott pillanatban feltétlenül szükséges. Ez a „felesleg” az alkalmazkodóképesség nyersanyaga, amely a hosszú távú túlélés szempontjából – drasztikus környezetváltozás esetében, vagy új károsítók megjelenésekor – nyerhet nagy jelentőséget. Fafajaink esetében még ma is különösen magas genetikai változatossági értékeket tapasztalunk, ami esélyt teremt a gyors alkalmazkodási folyamatokhoz. Kérdéses ugyanakkor, hogy a fafajok spontán módon, természetes folyamatok révén tudnak-e alkalmazkodni az eddigi evolúciójuk során tapasztalt változások százszoros üteméhez?

A klíma okozta stressz már rövid távon is rendkívül hatásos szelekciós tényező. A faj számára kedvezőtlen körülmények között a genetikai változa-

tosság drasztikusan csökken, megszűnve az alkalmazkodás további lehetőségét. Az ilyen területeken erdőkárokat, tömeges pusztulási folyamatokat tapasztalunk, amit az adott faj elterjedési területének folyamatos változásaként lehet csak értelmezni. Ez a fafajok vándorlásának igazi arca.

Egyre nyilvánvalóbb, hogy a fafajaink szárazabb termőhelyeken szelektálódott populációiból származó szaporítóanyagok csökkent alkalmazkodóképességgel jellemezhetők, így célzott felhasználásuk szárazodó klimatikus hatások kivédésére csak rövid távon nyújthat megoldást. Ezzel szemben plasztikus, alkalmazkodóképesebb populációkat kell előnyben részesíteni lehetséges szaporítóanyag-forrásként, olyanokat, amelyek esetében a klímaselekció még nem csökkentette radikálisan a genetikai változatosságot. Ezek a források ma a faj hazai klimatikus optimumában találhatók. Érdemes volna ugyanakkor hasonlóan változatos, de délkelet-európai származású szaporítóanyag-gal kísérleteket beállítani, akár nagyobb területen, akár lehetséges jövőbeni szaporítóanyag-források kialakítása céljából.

A genetikai változatosság fafajoknál tapasztalt kitüntetett szerepe ellenére a genetika természetvédelmi jelentősége egyáltalán nem tekinthető sem közismertnek, sem elfogadottnak. Általános az a felfogás, hogy a természetvédelem szempontjából jól megragadható fajösszetétel és szerkezeti jellemzők a meghatározók, ezen belül a genetikai szempontok külön figyelembevétele nem szükséges.

Összefüggés a bükk záródása és egészségi állapota között (Csóka György és munkatársai)

Összegzés

Mi az, amit már ma is megtehetünk a klímaváltozásra való felkészülés jegyében? Nagyobb teret kell engednünk a természetes szelekciónak. A mesterséges felújításoknál makkvetéssel magasabb induló csemeteszámot alakítsunk ki. Ahol adottak a feltételek, az eddiginél szélesebb körben alkalmazzuk a természetes felújításokat, ami nemcsak azért fontos mert „természetes”, hanem azért, mert nagyságrenddel nagyobb induló csemeteszámot biztosít, mint a mesterséges fel-újítási módok. Azt is tudjuk, hogy ehhez egy „részletkérdést” is meg kell oldanunk. Őszintén fel kell tárnunk, hogy a jelenlegi túlszaporodott nagyvadállomány nyomása alatt természetközeli gazdálkodást folytatni, klímaváltozás kedvezőtlen hatásaira erdeinket felkészíteni nagyon nehezen lehet.

A klímaváltozás alapvetően módosítja a jövőbeni erdőgazdálkodás alapjait, mind ökológiai (fafajválasztás), mind termesztéstechnológiai (felújítás, nevelés), mind pedig jövedelmezőségi szempontból. Például el kell fogadnunk, hogy az Alföld összefüggő erdőssztepp tömbjében a zárt erdők mellett, teret kell hagyni a felszakadozó, nyílt erdőtípusoknak is. Az erdőgazdálkodás ma még csak részben tud felkészülni a várható kedvezőtlen hatásokra, részben a szükséges meg-alapozó kutatások hiánya miatt. Azonban le kell szögeznünk, hogy nekünk, erdészeknek aktív, kezdeményező, felelősségteljes szerepet kell vállalnunk a még teljes körűen nem látható hatások mérséklésében. Nem szabad másokkal együtt abban a hitben ringatni magunkat, hogy a természet eddig is megoldotta valahogy a problémákat.

A klímaváltozás erdőkre gyakorolt

hatásainak elemzésekor az emberi beavatkozás módjával és mértékével is számolnunk kell, hiszen a genetikai alkalmazkodási tényezők „működését” alapvetően befolyásoljuk gazdálkodásunkkal. Az Intézetben folyó kutatásainkkal igyekszünk meghatározni azokat az erdőművelési módokat, amelyek szolgálják a minőségi fatermesztést, de egyúttal biztosítják az erdők alkalmazkodóképességének fenntartását is. A fáról, mint sokoldalúan felhasználható alapanyagról ugyanis nem mondhatunk le. Az erdeinket hasznosítanunk szükséges, amely során a klíma erdőkre gyakorolt hatásait megismerve, a folyamatokat kezelő, irányító szerepet kell vállalnunk. Ne tekintünk erdeinkre rezervátumként, mert ezzel magukra hagyjuk őket egy olyan ellenséges világban, amelyet mi magunk idéztünk elő.

Meghívó

az Országos Erdészeti Egyesület
2011. június 17-18-án
a **ZALAERDŐ Zrt.** szervezésében
Zalaegerszegen

megrendezésre kerülő **142. vándorgyűlésre.**

A rendezvény rövid programja:

- június 17. 13,00 órától szakmai programok Zala megyében
20,00 órától baráti találkozó a Zalaegerszegi Sportcsarnokban
június 18. 9,30 órától Ünnepi Közgyűlés a Hevesi Sándor Színházban

Kérjük, részvételi szándékukat legkésőbb **április 30-ig** jelezni szíveskedjenek.

Részletesebb információt, jelentkezési lehetőséget és regisztrációs felületet a Vándorgyűlés honlapján, a www.vandorgyules.hu és a www.zalaerdo.hu internetes címen tesszük közzé.

Zambó Péter
az Országos Erdészeti Egyesület
elnöke

Rosta Gyula
a ZALAERDŐ Zrt.
vezérigazgatója

és a szervezők

A kisded Makkbul... Erdők Napja

„A kisded Makkbul, ha nem romlott, idővel termő Tölgyfa lesz, csak senki el ne gázolja.”

Az idézet Széchenyi Istvántól származik, mely gondolat jegyében nyitotta meg Debrecenben a Melius Juhász Péter Megyei Könyvtárban *Puskás Mibály* (Kerek-Erdő Egyesület), az Erdők Nemzetközi Éve apropóján a helyi Erdők Napját. Ezután előadások sora következett.

Előadók:

Puskás Pál nyugdíjas erdész: Debreceni Erdészeti története.

Sári Zsolt erdőmérnök, NYÍRERDŐ Zrt., termelési osztályvezető „Az erdőgazdálkodás helyzete az Észak-Alföld régióban.”

Gencsi Zoltán erdőmérnök, Országos Erdészeti Egyesület helyi csoport, el-

nök: „Biodiverzitás és természetvédelem a magyar Alföldön.”

Sándor István biológus: „Kimagasló természeti értékű erdők az Észak-Alföldön.”

Kiss János erdőmérnök, Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága, igazgató: „Erdőgazdálkodás hatósági szemmel.”

Csapóné Tábori Hajnalka, Diószegi Sámuel Erdei Művelődés Háza Regionális Környezet- és Természetvédelmi Oktatóközpont, vezető: „Erdei iskolák szerepe a környezettudatos nevelésben.”

Csiba Imre erdőmérnök, ERTI Püspökladányi Kísérleti Állomás és Arborétum, állomásigazgató: „Biomassza – a fa energetika felhasználása.”

Virág István HBM Tájékoztató Futó Szövetség, titkár: Erdei sport – tájékoztató futás.

A zsűfólasig megtelt előadóterem falán megcsodálhattuk *Deák Nomma* örmény származású festőművész alkotásait, melyre *dr. Cs. Tóth János* igazgató, művészeti író hívta fel a figyelmet.

Kép és szöveg:

Pápai Gábor

Puskás Mibály

Puskás Pál

Csapóné Tábori Hajnalka

Megújult a Vackor Vár a Nyíri erdőben

Nagy András köszöntőjét tartja

A Környezet és Energia Operatív Program keretein belül meghirdetett „Az erdei iskola és óvoda hálózat infrastrukturális fejlesztése” pályázat keretében a KEFAG Kiskunsági Erdészeti és Faipari Zrt. vissza nem térítendő támogatást nyert a Vackor Vár Erdei Iskola infrastrukturális fejlesztése, valamint a kapcsolódó tananyagfejlesztés és ezzel az erdei iskola szolgáltatás színvonalának növelése és a hatékonyabb környezeti nevelés érdekében.

Köszöntő beszédet mondott Nagy András, az MFB Zrt. Agrár-vagyonkezelési Igazgatóság vezetője, Sulyok Ferenc, a KEFAG Zrt. vezérigazgatója, akinek beszédéből idézünk:

Az erdei iskola fennállásának nyolc éve alatt regisztráltak 22 ezer főt fogadott. „A csoportok zöme a Dél-Alföld régióból érkezik, de jelentős igénybe vevők a budapesti iskolák is. 120 intézményből

(óvoda, iskola) voltak csoportok az ország különböző területeiről (Bács-Kiskun megye több települése, Budapest több iskolája, Pécs, Miskolc, Sopron, Székesfehérvár, Csongrád, Hódmezővásárhely stb). Több iskola évről évre visszajár egy adott időpontban, ill. sokan szervezik ide a nyári iskolai táborukat is. Rengeteg diák fogékonnyá vált – az általuk adott név szerinti kórra – a „Vac-kórság”-ra.

Mindebből jól látható, hogy az elmúlt évek során „önmagunkat kinőtük”. Még a 2009. év során a Környezet és Energia Operatív Programon belül meghirdetett „Az erdei iskola és óvoda hálózat infrastrukturális fejlesztése” pályázati eljárás keretében a KEFAG Zrt. „A Vackor Vár Erdei Iskola infrastrukturális fejlesztése, valamint a kapcsolódó tananyagfejlesztés során az erdei iskola szolgáltatás színvonalának növelése a hatékonyabb környezeti nevelés érdekében” pályázott, és ennek eredményeképpen 30 962 255 Ft összegű, vissza nem térítendő támogatást nyert.

A pályázati fejlesztés fő célkitűzései a következők voltak:

- a természetvédelem és a környezeti nevelés erősítése, terjesztése, alapértékeinek minél szélesebb társadalmi körben történő megismertetése, a biológiai sokféleség és a természeti környezet megőrzéséhez, gazdagításához szükséges társadalmi tudatosság szintjének növelése;

- az infrastrukturális háttér javítása a hatékonyabb környezeti nevelés érdekében, az élményszerű, közvetlen természet megismerés feltételeinek javítása;

- a természethez való kötődés hosszú távú megőrzése;

- a természeti erőforrások hatékonyabb és takarékosabb használatának megvalósítása;

- a látogatók iskolához való hosszabb távú kötődésének kialakítása, a pénzügyi fenntarthatóság biztosítása.

A fejlesztés eredményeként megépítésre került egy 84 m² alapterületű épület, benne 2 db foglalkoztató és önálló vizes blokkok (szabadból nyíló bejáratokkal kialakított fiú-, leány- és mozgáskorlátozott WC és egy öltöző zuhanyzóval). Napkollektorok kerültek üzembe helyezésre az iskola épületein, a használati meleg víz energiatakarékos előállítására.

Speciális, tematikus terepi és termi bemutatóeszközök (madárhang-sípok, erdészkecsék, tűzcsiholók, íjak-nyílveszszők, vesszőfogók, meteorológiai eszközök, kereső távcsövek, tájoló, éjjellátó, távolságmérő, könyvek) kerültek beszerzésre, illetve elkészült korszerű és oktatási szempontból kiválóan használható, egységes oktatási dokumentum (munkafüzet és CD).

Külön köszönet: Madácsi Sándor erdészvezetőnek, Vajda Rudolfnak, az erdei iskola felelős vezetőjének, Makra Zsuzsannának az iskola korábbi gazdasági vezetőjének, Vörösváczki Mónikának, az arborétum- és erdeiiskola-foglalkozás vezetőjének, Sipos Istvánné közjóléti referensnek, Szegedi Máté műszaki osztályvezetőnek és minden korábbi és jelenlegi munkatársnak, akik közvetlenül vagy közvetve kivették részüket a fejlesztés sikeres megvalósításából.”

Ezután Szabó Lajos, az OEE Erdészeti Erdei Iskola Szakosztály titkára méltatta a szakosztály tevékenységét, és kérte Nagy András igazgatót, hogy a lehetőséghez képest a források elosztásakor az elhangzottakat vegyék figyelembe.

Összeállította: Pápai Gábor

Fotó: Zétényi Zoltán

Sulyok Ferenc méltatja az iskola munkáját

Makra Zsuzsa és Vajda Rudolf

Iskola az erdőszélen

Az Európa-díjas *dr. Madas László* vezette Pilisi Állami Parkerdőgazdaság már az 1969-es megalakulásakor elkötelezte magát a természetvédelem és az „ebbe ágyazott” környezeti nevelés mellett. Így lett a hazai erdeiiskola-mozgalom egyik meghatározó, emblemikus megalapozója is. Jogutódja a Pilisi Parkerdő Rt. szintén magáénak vallotta a magyarországi természetvédelmi oktatás gyakorlatában való részvételt. Ezért indította útjára az OEE Erdészeti Erdei Iskolák hálózatát, melyek lassan átfedik az egész országot, s amelyeknek ma is kiemelkedő egysége – a *Makovecz Imre* által támogatott – mogyoróhegyi Erdei Művelődés Háza – Természet- és Erdővédelmi Tábor.

Ezen szisztematikus, jól átgondolt „építkezés” folytatásaként 1994-ben, európai szinten is elsőként, megépítette a *Turányi Gábor* és csapata által tervezett – szintén Európa-díjas – Dunakanyar Erdei Általános Iskola épületét, s pedagógiai

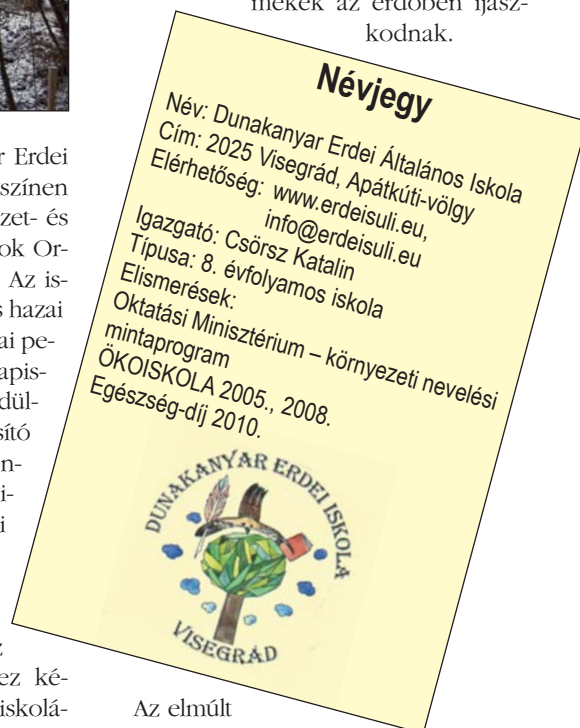
munkára átadta azt a Dunakanyar Erdei Iskola Egyesületnek. Ezen helyszínen működött közel 10 évig a Könyezet- és Természetvédelmi Oktatóközpontok Országos Szövetsége, a KOKOSZ is. Az iskola immár 20 éves, nemzetközi és hazai elismerést is kivívó – az erdei iskolai pedagógiai programot közoktatási alapiskolai keretek között azóta is egyedülállóan és példaértékűen megvalósító – ökopedagógiai munkát végez. Ennek eredményeként az Oktatási Minisztérium a környezeti nevelési programját mintaprogrammá nyilvánította, 2005-ben és 2008-ban elnyerte az ÖKOISKOLA címet.

Diákjai olyan szerencsések az ország többi iskolás gyermekéhez képest, hogy ők mindennap „erdei iskolában” lehetnek. Ezek a kisgyermek nemcsak a tananyagot tanulják meg, hanem azt is, hogyan kell a természettel harmonikusan együtt élni. Számukra az

erdő egy ismerős, biztonságos közeggé válik az évek során, s az itt szerzett élmények egész életükben végigkísérik őket. Később bárhová sodorja az „erdeiseket” az élet, mindennapjaikat átszövi majd a természet iránti tisztelet.

A természet tapintható közelségét egyedülálló módon használják fel a tanítás-tanulás során. Aki ellátogat ide egy szép tavaszi napon, az egy fizikaórát láthat a patak partján, ahol a víz sebességét a gyerekek almával mérik; egy természetismeret órát, ahol a pataklakó állatokkal ismerkednek; egy matematikaórát, melyen a fák kerületét mérik; egy rajzórát, ahol uszadékfára festenek, vagy éppen egy tornaórát, ahol a gyerekek az erdőben íjászkodnak.

Az elmúlt időszak pénzügyi-gazdasági nehézségei sajnos ezt az iskolát sem kerültk el. Az elmúlt másfél év során a szülők – az Egyesület tagsága – által az iskola finanszírozására fizetendő díj mértékét folyamatosan növelni kellett, ez sajnos oda vezetett, hogy szülők egy része már nem tudta ezt fizetni, így csökkent a tanulói létszám, ami csak tovább növelte a normatíva csökkenéséből egyébként is fakadó problémákat. Az iskola és az Egyesület vezetése e jelenségek ellensúlyozására új finanszírozási, fenntartási tervet dolgozott ki, mely hosszú távon megoldhatja a problémákat. De addig is szükség van minden segítségre, együttműködésre, jó szóra, szakmai és anyagi támogatásra. Bízunk benne, hogy egy ilyen egyedülálló intézmény továbbra is fenn tud maradni – mert van létjogosultsága!

Csörsz Katalin
igazgató

Ajándék a Budakeszi Vadasparknak

Néhai *Gál István* tanárom – akinek családja Csíkszeredából menekült a megcsonkított országba – említette Szege-
den a technikumban, hogy az egyik vizsgáján a hiúzt kapta tételül, és azzal kezdte mondanivalóját, hogy az egyik legrejtőzködőbb macskaféle. Ezt néhány éve – az ojtózi erdőkben csatangolva – megerősítette *Rózsa József* erdész is.

A Budakeszi Vadaskertbe látogatók ezt talán el sem hiszik, mert az egyik tágas kifutóban teljes valóságában láthatják a Hubert névre hallgató hím hiúzt.

A Magyar Nagylexikonban a következőket tudhatjuk meg róla:

hiúz (*Felis lynx*, *Lynx lynx*): a ragadozók rendjébe, a macskafélék családjába tartozó faj. Az É-i féléke mérsékelt és hideg éghővi területeinek lakója. Ny és Közép-Európában kiirtották, mostanában sikeresen kísérleteznek a kiterjedt erdőségekre, bozótos területekre való visszatelepítésével. Magányosan él. Táplálékai az őznel nem nagyobb emlősök és a madarak. Hosszú lábai erőteljes mancsban végződnek, talppárnáik, különösen télen, vastagon szőrösök. Feje kerek, hosszú, begyes füle szőrpamacsban végződik. Fej-törzs-hossza 80–110 cm, farkhossza 15–25 cm, marmagassága 50–75 cm, testtömege 15–38 kg. 2,5 havi vemhesség után született 1–4 kölyke 4–5 hónapiig szopik, 1,5–2,5 évesen ivarérett, 10 évig is élhet. Magyaró.-on az 1970-es években Aggtelek környékére és a Zempléni-hg.-

A főszereplő

be telepedett vissza néhány egyed a Kárpátokban élő populációból. Fokozottan védett.

Ott jártunkkor a jég nyalogatásával szomját oltó nagymacskát a Nyíregyházi Állatkert ajándékozta a Vadasparknak, tudtuk meg *Bene Zsolt* igazgatótól. Egyben felhívta a figyelmet egy másik kifutóra, melyben az aranysakál – népies nevén nádi farkas, toportyán – rótta egyhangúan a kerítés mellett megszokott köreit.

Az elmúlt évben 135 ezren keresték fel az egyre szépülő, gazdagodó, a Pili-si Parkerdő által 30 éve alapított objek-

A legkisebb látogató

tumot. Minderről *Zambó Péter* vezérigazgató számolt be, majd *dr. Csutoráné dr. Győri Otília* polgármester asszony-nal átvágták az új beruházással kialakított – a látogatók kényelmét szolgáló – melegedőt, mely egyben ajándékbolt és büfé is.

Megtudtuk, hogy a lengyelországi Białowieżából rövidesen európai bölények érkeznek a látogatók legnagyobb örömeire.

Kép és szöveg: **Pápai Gábor**

Zambó Péter és dr. Csutoráné dr. Győri Otília felavatja a melegedőt

Világ bajnokság 2010. Zágráb

A válogatott keret és a vezetők az utolsó válogató edzés előtt

Vaskos beszámolót kapott a szerkesztőség dr. Gólya János kuratóriumi elnöktől (Fakitermelési Munkakultúra Alapítvány). Ebből megtudtuk, hogy 1996 óta a páros években rendezik a világ bajnokságot, a közbeeső hónapok „általában 'elvi' és otthoni felkészüléssel telnek a magyar versenyzőjelöltek számára.”

A korábbi évek gyakorlatának megfelelően az alapítvány 2010 februárjában a lehetséges támogatóknak felajánlotta a kizárólagos csapatszponzorálási lehetőséget, amivel a potenciális támogatók nem kívántak élni. Végül is a Husquarna és a Stihl Kft. lettek a főszponzorok. A felkészülést több erdőgazdaság és magánszemély is támogatta.

A 22 jelöltből 6 versenyző került be az utazó csapatba (ebből 1 fő ifjúsági és 2 fő tartalék).

A világ bajnokságot megelőzően a Bajor Fakitermelő Bajnokságra 3 felnőtt versenyző kapott meghívást, ahol igen szép eredményt értek el. Ezután hazai

edzések következtek. A csapattal 4 hivatalos szurkoló is utazhatott, a csapatával azonos ellátással.

A sorrendben XXIX. világ bajnokságon 30 ország csapata vett részt. A csapatokat indulási sorrendben sorsolták. A Száva árterén kialakított versenypályán az előző hetek áradásának maradványaként vízben álló pályarészek is voltak, melyet zúzott kővel, faaprítékkal töltöttek fel a rendezők.

A második napon megeredt és viaszgalanul esett az eső.

Elért eredményeink:

- Döntés: *Jubász István* (4.), *Kozák András* (11.), *Rittlinger Róbert* (42.).

- Szerelés: *Jubász István* (7.), *Kozák András* (92.)

Ez utóbbi gyenge eredményt annak köszönheti a versenyző és a küldöttség, hogy Kozák „fordítva helyezte fel a láncát”. *(Hibetelen! Ez kb. olyan, mint amikor egy úszó a startkőről nem a medencébe, hanem a nézők felé ugrik. A szerk.)*

Ez a malőr a későbbi versenyszámnál is bonyodalmat okozott.

- Gallyazás: *Jubász István* (14.), *Rittlinger Róbert* (30.), *Kozák András* (37.).

- Egyéni összetett: *Jubász István* (4.), *Rittlinger Róbert* (10.), *Kozák András* (76.). (Az ifjúságiaknál *Bakó László* a 21. lett).

- Csapatban Magyarország a 12. helyen végzett.

Gólya János összegzésében az időjárási nehézségek ellenére jónak ítélte a rendezést, majd megállapítja, hogy ez egyre kiegyenlítettebb, amit a résztvevők több mint kétharmadának nagy döntési pontszáma is igazol.

A versenyt az osztrákok nyerték, meglepetés lett az olaszok második helye éppúgy, mint a legutóbbi világ bajnok német csapat 14. helye.

Technikai érdekesség, hogy a japán versenyzők európai gépekkel dolgoztak.

A beszámolóban túl nagy teret kap a magyar csapat értékelésénél a fordított láncfeltétellel kapcsolatos „lenne-volna” érvelés, a versenyszabály vonatkozó jogi csúrcsavarása. *(Kozák András nem peches volt, hanem figyelmen, ami egy ilyen szintű versenyen megengedhetetlen. A szerk.)*

Gólya János végkövetkeztetésében megállapítja, hogy az elmúlt évek 100 jelöltjéből alig néhányan vállalták a válogató edzések időigényes, fáradságos felkészülését, ennek ellenére egyre inkább beérnek a versenyzők. Úgy legyen.

Köszönet a Stihl és a Husquarna konzekvens támogatásának, amely nélkül a magyar válogatott nem vehetett volna részt a versenyen.

A legközelebbi világ bajnokságot 2012-ben Belorusszia rendezzi.

Pápai Gábor

Vízi expedíció a Körösökön

Vége lett a nyárnak. Ám sokak számára felejthetetlen volt ez a rövid időszak. Nincs ez másképp az én szememben sem. Történt mindez az Erdész Hallgatók Nemzetközi Szervezetén (International Forestry Students' Association, röviden IFSA) belül működő soproni helyi csoportnak köszönhetően. A szervezők az IFSA LC Hungary lelkes tagjai, akik a Nyugat-magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Karán tevékenykednek.

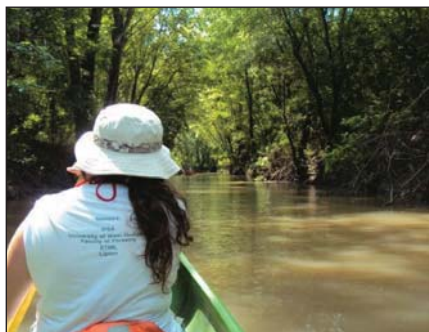
A 2009-es bodrogi tanulmányút sikere után úgy döntöttünk, hogy a Körösök vidékét felfedezve, idén is megszervezzük az expedíciót. A jelentkezések alapján fény derült arra is, hogy a túra mitől lesz nemzetközi: vegyesre sikeredett a társaság. A 32 résztvevő összesen 11 országból érkezett: Ausztrália, Bulgária, Costa Rica, Libanon, Németország, Nepál, Spanyolország, Svédország, Szlovákia, Magyarország és Törökország.

A Körösök felfedezésére a legkövetlenebb módszert választottuk ki, vagyis kenuztunk. Nagy segítségünkre volt utunk során az egyetem által biztosított autók, így csomagjainkat biztonságban tudhattuk.

A túra vasárnap kezdődött. Megérkezve Gyulára elfoglaltuk a szállásunkat és felvertük a sátrainkat. Estefelé gyalog indultunk a városba, felfedezni annak szépségét. Másnap reggel meglátogattuk a Gyenes család csemetekertjét, ahol a csemetetermesztés gyakorlatával és aktuális nehézségeivel ismerkedhettünk meg. Külön érdekesség volt a konténeres csemeték nevelése. Ezután nekiindultunk az előttünk álló összesen 90 folyamkilóméternek (fkm). Első nap, ismerkedve az evezés „nehézségeivel”, Békésre érkeztünk. Kellően kifáradva az éjszakába nyúló beszélgetés után, mindenki nyugovóra tért.

Programunk összeállításában törekedtünk hazánk nevezetességeit is bemutatni, így másnap délelőtti a Békési Pálinka Zrt.-nél tettünk gyárlátogatást.

Megismerve a hazai ízeket, újabb 19 fkm várt ránk, hogy az éjszakánkat Köröstarcsán tölthessük. Itt reggel egy felejthetetlen bundáskenyér-reggeli várt minket, így újabb gasztronómiai felfedezést tehettek külföldi résztvevőink. Harmadnap Gyomaendrődre eveztünk, ahol már a Hármas-Körösön próbáltunk úrrá lenni. Következő nap látogatást tettünk a Déványai Tűzokrezervátumban. Érdekes volt megfigyelnünk Európa legnagyobb tömegű röpkepes madarát. Megismerhettük élőhelyének jellegzetességeit és betekintést nyerhet-

tünk a védelem megszervezésének nehézségeibe. A délután folyamán a peresi gátórházig eveztünk, ahol megtekintettük a múlt századbeli szivattyúkat és vízszabályozó berendezéseket. A Körös-Maros Nemzeti Park bemutatóházában az érdeklődők betekintést nyerhet-

tek a területen előforduló flórába és faunába is. Innen már csak egy nap volt hátra, hogy az expedíció végét jelentő Szarvas városát elérjük.

A gyorsabbak késő délutánra meg is érkeztek. A településen megtekintettük az országosan ismert arborétumot, és már csak a búcsúest volt hátra. Az elmaradhatatlan tábornótűz mellett megválasztottuk a túra királyát és királynőjét (Mr. és Mrs. IREX-et), és megismerkedtünk különböző nemzeti játékokkal.

Másnap reggel szomorúan vettük tudomásul, hogy hosszabb-rövidebb ideig nem találkozunk. Számomra felejthetetlen élmény volt. Jó érzés volt megismerkedni más emberekkel, gondolkodással, kultúrával. Remélem, jövőre újra találkozunk.

Készítette: **Lükő Dániel Károly,**
Toronyay Péter Áron, Eredics Attila

Erdei vasút fejlesztése

Dr. Jung László, az Egererdő Erdészeti Zrt. vezérigazgatója megnyitójában hangsúlyozta a Szalajka-völgy és egyben a kisvasút rekreációs szerepének fontosságát.

Horváth László, a Heves Megyei Közgyűlés elnöke kiemelte a szilvásvárad-i térség szerepét az ökoturizmusban.

Grédics Szilárd, a szilvásvárad-i erdészet vezetője ismertette a pályázat elemeit. Munkahelyteremtő és a vendéglátásban az elkövetkezendőkben betöltendő szerepét. Megteremtí az esélyegyenlőséget, mivel a mozgáskorlátozottaknak is megközelíthetővé válnak a Szalajka-völgyi látnivalók.

A beruházás fontos eleme az egyik kisvasúti mozdony átalakítása környezetkímélő, hibrid dízel-elektromos hajtására. A meglévő nosztalgia gőzmozdonyhoz – amelyet a közvélemény „Szilviként” ismer – két szerelvény átalakításával, hozzá illő, korhű kocsikat illesztenek majd. Az indító állomásától a végállomásáig vezető erdészeti utat egy kilométert meghaladó hosszúságban új aszfaltburkolattal erősítik meg, a burkolat alatt pedig földkábeleket fektetnek le. A vasútvonal végállomásánál a már meglévő két kiterővágány mellé egy harmadikat építenek, biztosítva ezzel a szerelvények folyamatos közlekedését és igény szerinti fordulását.

Kalandos tanulmányút Dél-Erdélyben

Az Erdők a Közjóért Szakosztályának hagyományos hátizsákos erdélyi tanulmányútjára 2010. október 6-10. között került sor a Déli-Kárpátok nyugati peremén található Domogléd-Cserna Nemzeti Park (Parcul National Domogled Valea Cernei) térségében. Utunk első állomása Arad volt, lévén október 6-a, a 13 aradi vértanú napja. A vértanúk emlékének méltó ünneplésére nagy tömeg gyűlt össze a Megbékélés parkjában, ahol a monumentális emlékmű áll. A magyar és román nyelvű közös megemlékezés megható élmény volt, az ünnepségen beszédet mondott többek között *Hende Csaba* honvédelmi miniszter is. Az ünnepi beszédeket követően került sor a koszorúzásra, melyen több anyaországi iskola hallgatói is részt vettek. Az ünnepség végén az Erdők a Közjóért Szakosztály tagjai közösen helyezték el az Országos Erdészeti Egyesület koszorúját az emlékmű tövében.

Másnap a társaság ellátogatott a Domogléd-Cserna Nemzeti Park központjába, ahol *Gaspar Ioan*, a park igazgatója fogadott, majd bemutatta a park nevezetességeit, valamint a vidékhez kötődő hagyományokat. Román nyelvű előadásának tolmácsolásában *Daday Zsolt* volt segítségünkre. A Park Románia legnagyobb nemzeti parkja, területe 61 000 hektár, 3 megye 11 települése tartozik a fennhatósága alá. A területet 1932-ben nyilvánították rezervátummá Domogléd-Cseszna néven, elsősorban jellegzetes szubmediterrán és endemikus fajokban bővelkedő flórája miatt. A park lényegében a vadregényes Cserna folyó vízgyűjtő területét öleli fel, két mészkőhegység, a Mehádiai hegységhez tartozó Domogléd, illetve a folyó túloldalán húzódó Cserna-hegység alkotja. A karsztvidék fajgazdag szubme-

diterrán flórával rendelkezik, 1051 fajt tartanak nyilván. Jellegzetes endemikus faja a bánáti feketefenyő (*Pinus nigra* subsp. *banatica*), mely itt a Déli-Kárpátokban őshonos, ellaposodó koronájáról messziről felismerhető. A nemzeti park faunája, különösen a rovarvilága rendkívül fajgazdag, összesen 1500 állatfaj él itt, a hegyekben a zerge, a hiúz, a farkas és a barnamedve is előfordul. A hegyvidék különlegességei közé tartozik a mintegy 300 termálvizes barlang is, melyekben trópusi viszonyok uralkodnak, 35-45 °C közötti hőmérsékletük következtében speciális flórával és faunával rendelkeznek. A nemzeti park kezelésében jelenleg 45 000 hektár erdőterület van, ennek mintegy 15%-a magánerdő. A park vezetése a biodiverzitás megőrzésén túl a helyi lakosság természetvédelmi tevékenységbe való bevonását, valamint az ökoturizmus

erősítését tartja a legfontosabb feladatnak. A tájékoztató után Herkulesfürdő (Băile Herculane) nevezetességeit tekintettük meg, mely Európa legrégebb fürdője. A meleg vizű források gyógyvizeit már a rómaiak is ismerték és használták, Trajánusz császár idejében (105-107) létesítették az első fürdőket. Herkulesnek, a meleg források istenének oltárt és templomot is emeltek. A római birodalom hanyatlása után a fürdő elpusztult, majd a 18. században kezdett újra kiépülni. Az akkori fürdőépületek a török betörések hatására többször is elpusztultak. A fürdő kezdetben Mehádiai fürdők néven volt ismert, 1820 után vette fel a Herkulesfürdő nevet. Enyhe klímája, jó levegője, valamint a 16 kén- és konyhasót tartalmazó hőforrás kiváló gyógyhatásainak köszönhetően az 1850-es évektől az Osztrák-Magyar Monarchia kedvelt fürdőhelyévé vált,

ahol számos előkelőség, köztük Ferenc József császár és felesége, Erzsébet királyné is gyakorta megfordult. Ekkor épültek a csodálatos fürdőpaloták, melyek nagy része ma is megvan, bár meg lehetőségen elhanyagolt állapotban. Mállo vakolat, omladozó falak és a törött ablakok szívszorító látványa. A helyenként kívülről még épnek tűnő fürdőpaloták belsejébe az üres ablakkereteken át betekintve, mindenütt romos fürdőhelyiségek, omladozó falak. A Cserna folyó túloldalán lévő Szapáry-fürdő hatalmas francia reneszánsz épületegyüttese a többihez hasonlóan szintén kongott az ürességtől. Egyedül az utca végén lévő templomot találtuk kívül-belül jó állapotban, ezt már felújították. A Gyógycsarnok előtt elterülő Gizella park viszont aránylag rendezett képet mutatott, melynek fő ékessége egy 250 éves óriás mamutfenyő. A Cserna folyó kanyargós völgye fölé tornyosuló Domogled sziklás tömbje, rajta a bánáti feketefenyő alkotta erdővel pompás látvány. A fürdő ma is látogatható, az egyik szállodában két gyógyvizet medence működik, ahol fürdőkúrára, valamint masszázssal egybekötött komplex gyógykezelésre van lehetőség.

Túruhát öltve útnak indultunk az napi célunk felé, mely a Vânturătoarea (Szeles) vízesés volt. Közel egyórás erdei kaptató után végre megpillantottuk a két egymásra merőleges meredek sziklafal tetejéről lezúduló vízesést, melyet a szakadék fölé kinyúló sziklapárkányon végigsétálva alulról is megcsodálhattunk. Egy kis frissítő permet mindenkinek jutott a szellő jóvoltából és bár a nap nem bűjt elő, a mohás kövek között kis tavat képező vízesés látványa felejthetetlen élmény volt.

Másnap a közel 2000 m tengerszint feletti magasságban fekvő szálláshelyünkről elindulva kapaszkodtunk felfelé az erdővel borított hegyoldalon,

ahonnan nemsokára gyönyörű kilátás nyílt az alattunk fekvő Cserna-völgyre. Innen a sziklafalba vájt keskeny ösvényen haladtunk tovább, miközben nem győztünk álmélkodni az elénk táruló csodálatos táj láttán. A fölénk tornyosuló sziklafalakon a gyökerükkel a sziklák repedéseibe kapaszkodó sötétzöld bánáti feketefenyők éles kontrasztot alkottak a csereszömörce vörös lombjával, a lankásabb részeken a bükkfák és a virágos kőrisek sárguló levelei színezték a tájat.

Az erdőben egy esztana mellett is elhaladtunk, mely nemrég még lakott volt, de most üresnek látszott. A nemzeti park igazgatója előadásában elmondta, itt a hegyvidéken számtalan kis tanya található, melyek lakói szinte teljesen elzárva élnek a külvilágtól és birkatenyésztésből, valamint burgonyatermesztésből próbálnak megélni. Az északi, árnyékos oldalán meglepődve tapasztaltuk, hogy zúzmárások a fák, pedig a nap melegen sütött. Időközben csoportunk is kettészakadt, néhányan lemaradtak és *Daday Zolt* úgy döntött, hátramarad. Nyilvánvalóvá vált, hogy világosban már nem érhetünk le. Gyorsan számba vettük tehát a fejlámpákat, melyekből azért szerencsére akadt néhány előrelátó utitársainknál. Most már mindenki utolsó erejét megfeszítve haladt előre, annak reményében, hogy még sötétedés

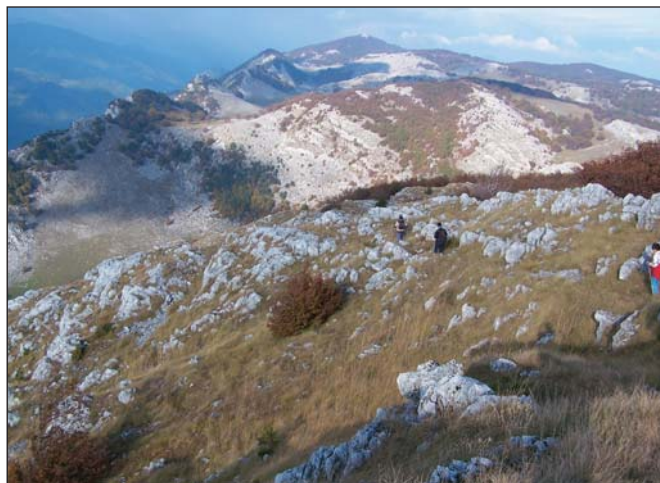
előtt felbukkan a lejáratot jelző turista-jelzés.

Kalandos utunk egy lakott esztana mellett vezetett el, ahol a kutyák fülsüketítő ugatással üdvözöltek, de szerencsére nem merészkedtek túl közel. Lassan haladtunk lefelé, részben a sötétség, részben a nehéz terepi viszonyok miatt. Aztán két óra elteltével végre meghallottuk az alattunk lévő úton elhaladó gépkocsik hangját és a panziótól néhány kilométerre értünk ki az útra. A késői vacsorát követően többen még ébren maradtak megvárni a hazatérőket, akik végül hajnali fél 2-kor érkeztek meg, hála Istennek teljes épségben.

Másnap a kalandosra sikerült túrát értékelve kiderült, hogy összesen 20 km-t és 1400 m szintkülönbséget tettünk meg.

A következő úti célunk Orsova volt, ahol hajóra szálltunk és egy szép, háromórás sétautat tettünk a Kazán-szorosokig és vissza. Orsovát elhagyva fokozatosan emelkedő, meredek sziklafalak között hajóztunk. Útközben láttuk a szerb oldalon lévő Trajánusz-táblát, melyet a Duna vizének felduzzasztása miatt 30 méterrel magasabbra helyeztek. Később szemünkbe tűnt a másik oldalon Decebalnak, a dákok királyának sziklába faragott hatalmas arcképe, aki egykor itt a Vaskapu-hágónál sikeresen verte vissza a római hadsereget. A Kis Kazán- és a Nagy Kazán-szoros félelmetes sziklafalai között hajózva tisztelettel adóztunk Széchenyi emlékének, aki elévülhetetlen érdemeket szerzett a Kazán-szoros hajózhatóvá tételében. Újra partra szállva a Vaskapu erőműre vetettünk egy pillantást, majd tovább indultunk Szörényváron (Drobeta-Turnu Severin) át az Isten Hídja (Podul lui Dumnezeu), majd hazafelé. Nagyszerű volt ez a szakosztályrendezvény.

Kép és szöveg: **Papp Mónika**

Haják Gyula munkájának elismerése

Az Erdőfeltárási Szakosztály 2010. október 27-én ünnepi szakosztályülést tartott a Wagner Károly Erdészeti Szakkönyvtárban, egyesületünk legnagyobb értékeit őrző gyűjteményében, a Riedl Gyula könyvtári hetek rendezvénysorozatához csatlakozva. A tagság elsőként *Haják Gyula* aranydiplomás erőműnököt köszöntette abból az alkalomból, hogy az Erdőfeltárási Szakosztály egyik alapító tagjaként 55 éven keresztül vett részt a szakosztály életében és munkájában. Teljes életútjának, az erdőfeltárás és az Erdőfeltárási Szakosztály érdekében végzett önzetlen munkájának elismeréseként a szakosztály 2010. február 19-én tartott ülésén az Erdőfeltárási Szakosztály örökös tagja címet adományozta. Ennek megerősítésére jelen ülésünkön átnyújtottuk az erről kiállított oklevelet.

Haják Gyula életútját röviden *dr. Kosztka Miklós* ismertette, amelyből a résztvevők megtudhatták, hogy életpályája az erdészeti műszaki szakterülethez kötődött, amelyek közül kiemelkedő az erdőfeltárás és az erdészeti útépités. Ezt a témakört nemcsak hazai körökben, hanem széles körű nyelvtudása miatt nemzetközi fórumokon is képviselte.

Mindezekről *Gerely Ferenc*, *Horváthné Sándor Erzsébet*, *Fábián Gábor* is megemlékezett, akik részben munkatársai voltak, részben munkájuk közben alakultak ki kapcsolataik. Kiemelték példamutató emberi magatartását és fellepését, amivel meghatározóan hozzájárult az erdőfeltárás hazai és nemzetközi elismertségének növeléséhez. Az ünnepelt válaszában megköszönte a méltató szavakat. Felhívta a kollégák figyelmét arra, hogy nyelvtudás nélkül manapság már nem lehet az erdőmérnöki munkát hivatásszerűen végezni.

A felemelő pillanatok után egy szomorú eseményről, *Balogh József* okl. erdőmérnök, a szakosztály egykori titkárának haláláról emlékeztünk. Az Országos Erdészeti Egyesületnek az 1970-es évek elején egyetemistaként lett tagja. Az Erdőfeltárási Szakosztály soraiba 1980-ban választották tagnak. A szakosztály rendezvényeinek rendszeres és aktív résztvevője. Az erdőgazdaságnál rendezett utolsó 5 szakosztályülés (1982., 1988., 1993., 2002., 2008. években) szakmai vezetését magas színvonalon végezte. Ezen a szakosztályüléseken mindig lehetősége volt a legújabb műszaki fejlesztés-kutatás eredményeinek bemutatására és megismertetésére.

A közreműködésével szervezett egyik legjelentősebb ülés az 1982-ben, széleskörű szakmai összefüggést eredményező ünnepi szakosztályülés volt, amelyen a résztvevők Bakonyoszlopon megemlékeztek a 2000. km erdészeti burkolt út megépítéséről. A kétnapos rendezvényen több mint 100 erdészeti szakember és útépitő vett részt. A 2000. km helyén kő emléktáblát avattak az első napon, majd másnap a Bakonybél–Szárazgerencei feltáróúton az 1950-es évek közepén „saját rezi”-ben megépített út 0. km emlékkövét helyezték el.

A sajátos hangulatú bakonyi erdőfeltárási szakosztályüléseken a napi időszaki problémák megvitatásán túl mindig program volt a hagyományok fellelőzése, a korábban erdőfeltárással foglalkozó kollégákról szóló megemlékezések és az értékek átmentése.

Az Erdőfeltárási Szakosztálynak 2002–2010 közötti titkára. Ebben a minőségében az ülések rendezésében is aktívan közreműködik. Ötleteivel és tapasztalatával jelentős szerepet játszik abban, hogy az Erdőfeltárási Szakosztály ülései mindig időszaki problémákkal tudnak foglalkozni.

A Bakonyerdő Zrt.-nél, illetve jogelődjénél megépített utak terveit jelentős részben diplomatervi feladatként vezette meg. Így 40 km útvonal elkészítésében működött konzulensként közre. Ezzel jelentősen hozzájárult az erdészeti felsőoktatás támogatásához, erdőmérnök generációk műszaki szemléletű neveléséhez, oktatásához.

Munkaköreiben folyamatosan figyelte az erdőfeltárás és az erdészeti ügyterületén folyó fejlesztéseket. A kutatás-fejlesztés legújabb eredményeit minden-

napi tevékenységébe is beépítette. Javaslatára az első között született meg az erdőgazdaság rendszerszemléletű útfenntartási terve (1986-ban), illetve meszesemenően támogatta az erdőgazdaság digitális adatbankjának kidolgozását (2008-ban), aminek alapján az erdőgazdaság a rövid és hosszú távú útfenntartási terveit hatékonyan és tudatosan tudja elkészíteni, továbbá a teljes útfenntartási rendszert működtetni. Kivitelezői tapasztalatai alapján szorgalmazta a számítógépes útervezés bevezetését is.

Egykori diplomatervezőjeként *dr. Péterfalvi József* egyetemi docens, majd *dr. Viharos Zsolt* ny. vezérigazgató saját diplomatervezőjéről és későbbi munkatársáról emlékezett.

A megemlékezések sorát követte a Wagner Károly Erdészeti Szakkönyvtárban tett látogatás. A könyvtár hányatott történetét és a könyvtárat *dr. Sárvári János*, a könyvtár őre ismertette. Részleteken kitért korábbi székházunk történetére is, amelynek visszaszerzésére pillanatnyilag nincs sok esély, de visszaszerzése érdekében tovább folytatjuk ez irányú törekvéseinket, mert csak az veszik el, amiről önként lemondunk. A szakosztály tagjai nagy érdeklődéssel fogadták be az ismereteket, megismerve erdész múltunk egy szeletét azon igazság szellemében, hogy aki nem becsüli múltját, nem lehet a jövő építője.

Az Erdészeti Információs Központban elköltött ízetes vaddisznópörkölt után nem volt időnk pihenésre, mert a házigazda Budapesti Erdészet vezetője, *dr. Boda Zoltán* és *Szabó Péter* erdőgondnok kíséretében meglátogattuk a Nagy Hárs-hegy kilátót. Miközben gyönyörködtünk csodálatos panorámában, megismerhettük a nagyváros környezetében folyó erdőgazdálkodás nehézségeit és örömeit.

Dr. Kosztka Miklós

Honlapjaink:

www.oee.hu

www.erdeszetilapok.hu

www.forestpress.hu

www.erdo.hu

www.mgszh.gov.hu

Országos Erdészeti Szakirányítói értekezlet a MEGOSZ szervezésében

INDUL A MAGÁNERDÉSZETI KÖZFOGLALKOZTATÁSI PROGRAM MAGYARORSZÁGON mottóval a Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetsége (MEGOSZ) 2011. február 24-én országos erdészeti szakirányítói értekezletet tartott Budapesten az Erdészeti Információs Központ nagytértermében, amelynek célja: a rövidesen meginduló magánerdészeti közfoglalkoztatási program bemutatása, a 2011. évi erdészeti szakirányítói támogatások megteremtése érdekében teendő lépések, a vidékfejlesztés erdészeti jogcímeinek helyzetértékelése és az erdő környezetvédelmi jogcím módosítási javaslatainak megvitatása volt.

A zsűfoglalásig megtelt teremben a megjelenteket először **Támba Miklós** alelnök levezető elnök köszöntötte, majd átadta a szót **Luzsi József** elnöknek, aki a köszöntést követően elmondta, mi motiválta a MEGOSZ-t az értekezlet összehívásában.

Ezt követően üdvözölte a Nemzetgazdasági Minisztérium megjelent két képviselőjét, **Fekete László** osztályvezetőt, Foglalkoztatási Osztály és **Bálint Attila**, szakmai főreferenst, Közmunka Tanács Titkársága.

Fekete László röviden vázolta az országos közfoglalkoztatási programot, valamint azt, hogyan illesztették be a magánerdős pályázati lehetőséget az országos közfoglalkoztatási rendszerbe. Jelezte, hogy a támogatási program sikerességén múlik, hogy jövőre folytatódik-e a program.

Ezután **Bálint Attila** tájékoztatást adott a munkanélküliek létszámának országos alakulásáról. Elmondta, hogy a közfoglalkoztatási rendszert át kell alakítani, mert nagyon fontos, hogy megszűnjön az eddigi pazarló, kontrol-

lálatlan rendszer, de őrizzük meg, ami értékteremtő!

– Milyen legyen az új rendszer?– tette fel kérdést. A választ az alábbiakban lehet összefoglalni:

- Az állami segítség annak járjon, aki tesz is érte!
- Minél több munkára kész és képes munkanélküli dolgozzon, kevesebben maradhassanak passzívák!
- Csak az értékteremtő, hasznos munkavégzést lehessen támogatni!
- A forrásfelosztás legyen a munkaerőpiaci helyzettel arányos!

Legyen egyszerűbb a pályázati adminisztráció!

- Minden esetben legyen közérdekű a foglalkoztatás célja.
- A közfoglalkoztatás ne szolgáljon direkt nyereségszerzést.
- A támogatott foglalkoztatás ne váltson ki és ne szorítson ki elsődleges munkaerőpiaci álláshelyeket.
- A támogatással nem lehet beavatkozni a helyi munkaerőpiaci folyamatokba.

A fenti szigorú feltételek figyelembevételével elkészítették az országos közfoglalkoztatási programot, első ízben a magán erdőgazdálkodók számára is. Ezzel régi vágya teljesült a magán erdőgazdálkodóknak, amiért több éven keresztül harcoltak. A program célja a regisztrált álláskereső és bérpótló jutásra jogosultak részére átmeneti munkalehetőség megteremtése, erdőművelő célprogram segítségével.

Ezután ismertette a programban megvalósítható közfeladatokat. A rendelkezésre álló forrás 1,5 milliárd forint. Elmondta, hogy a pályázat benyújtására jogosult valamennyi magán erdőgazdálkodó, vagy gesztorként azok együttműködésre, szakmai irányításra létrehozott

társulása, konzorciuma a tulajdonos(ok) megbízásából és felhatalmazásával

Ismertette, hogy a pályázó az igényelt támogatásokat milyen költségekre fordíthatja.

A program kezdetének időpontja 2011. 04. 01, a befejezés végső határideje 2011. 12. 31.

A támogatás igényléséhez 10%-ot kitevő saját forrás szükséges.

Luzsi József röviden ismertette a **MEGOSZ szerepét**, vállalt feladatait a közmunka-programban. Ennek keretében a 2010. évben sikeres erdészeti szakirányítói pályázatot benyújtott és elnyerteket (mintegy 470 fő) és az adott térségben illetékes erdészeti igazgatóság által javasolt nagy területtel rendelkező, a közfoglalkoztatás szempontjából szóba jöhető erdőgazdálkodókat erdészeti igazgatóságokként szervezendő rendezvényekre kell meghívni (10 rendezvény országosan). Ezek keretében szó esne a szakhatóság által fontosnak és aktuálisnak tartott feladatokról, illetve a magánerdészeti közfoglalkoztatási programot mutatnánk be, ismertetve a pályázatot, felajánlva a MEGOSZ segítségét a pályázatok megírásához és a támogatást elnyert pályázatok esetében azok folyamatos végigkísérését, egységes adminisztrációjuk biztosítását. Kérte, hogy minél többen éljenek a pályázat nyújtotta lehetőséggel.

Támba Miklós a 2. napirendi pontban ismertette az erdészeti szakirányítás előzményeit, létrejöttét és a MEGOSZ szerepét ebben a folyamatban.

Ezt követően **Luzsi József** kiegészítette az elhangzottakat, elmondta, hogy a 2011. évi nemzeti erdészeti költségvetésben mindösszesen 919 millió Ft áll rendelkezésre, ami épphogy elég a

2010. évi K-1 és K-2 determinációk kifizetésére, amelyek tudomásunk szerint már folynak. **A kialakult helyzetben a MEGOSZ kezdeményezésére valamennyi erdészeti szövetség és egyesület (FAGOSZ, MEGOSZ, MERSZ, OEE) közös levélben fordult a miniszterhez, kérve a támogatások keretének belső átcsoportosítással történő megteremtését.** Ezt követően pedig buzdította a szakirányítókát az összefogásra, a MEGOSZ-ba történő belépésre, az egységes fellépésre, mert csak ez hozhat eredményt.

Támba Miklós ezt követően megnyitotta és levezette a vitát, aminek eredményeként megfogalmazták a közösen teendő további lépéseket a szakirányítás támogatásának megszerzése érdekében, abban az esetben, ha a miniszteri levélnek nem lesz semmilyen eredménye.

A következő napirendi pont keretében **Támba Miklós** megadta a szót **Sárvári Jánosnak**, aki ismertette a vidékfejlesztés erdészeti jogcímeivel kapcsolatos legújabb fejleményeket.

2011.02.03-án összeült a Monitoring Bizottság. Az ülés jelentős része az

ÚMVP erdészeti jogcímeiről szólt. Eddig rendszeresen hátrasorolták az erdészeti jogcímeket és ezért csupán 10-45%-át kötötték le mostanáig az egyes erdészeti jogcímekre rendelkezésre álló keretekből. Ennek felgyorsítása érdekében levelet írt a MEGOSZ **V. Németh Zsolt** vidékfejlesztési államtitkárnak, valamint **Búsi Lajos** helyettes államtitkárnak.

A MEGOSZ javasolta, hogy az MB keretén belül alakuljon meg az Erdészeti albizottság. A javaslatot a bizottság tagjai elfogadták és 14 szervezet képviselőjével már meg is alakult.

Az MB támogatta a **NATURA 2000** magánerdős jogcím létrehozását és a javaslat továbbítását az unióhoz. Döntés született arról, hogy mintegy 9,5 milliárd forintot átcsoportosítanak az Erdő környezetvédelmi és a Nem termelő beruházások jogcímeiről erre a területre, ami lehetővé teszi mintegy 150-160 ezer hektár Natura erdőterület területalapú egységes és áttekinthető rendszerben történő támogatását.

Az **erdészeti potenciál helyreállítása** jogcím támogatási plafonját 2860 eur/ha-ra tervezik emelni, hogy kezel-

hetők legyenek a rendkívüli erdőkárrok is. Ezt a javaslatot is továbbította az MB az uniós bizottságnak jóváhagyásra.

Erdő környezetvédelmi kifizetések. A megjelent rendelet a mindennapos szakmai gyakorlattól idegen, túlbonyolított, és így módon túlzott adminisztratív terhet rak nemcsak a támogatást igénybe vevők, hanem a szakigazgatás vállára is. Tekintettel, arra hogy a rendelet nagyon fontos a MEGOSZ számára, hiszen a jogcím mellé rendelt keretet a hátralevő költségvetési időszakban értelmesen és célszerűen fel kell használni, az EKV rendeletet módosítani, egyszerűsíteni szükséges.

Végül **Támba Miklós** átadta a szót **Bodor Dezső Károlynak**, aki a fentiekhez kapcsolódóan az EKV-s támogatási rendeleten végigmenve pontról-pontra ismertette az egyes alcímekhez tartozó szövegszerű módosító javaslatokat, amelyeket a jelenlévők megvitattak és véglegesítettek. A javaslatokat reményeink szerint az Erdészeti Albizottság vitatja meg.

Végül **Támba Miklós** megköszönve az aktív részvételt, bezárta az ülést.

Dr. Somogyvári Vilmos

Dr. Balázs István 75 éves

Egyesületünk és szakmánk széles körben ismert és elismert „nagy öregje”, Balázs István 75 éves lett.

Majd' 45 éve ismerhettem meg, amikor a Növénytan Tanszéken a rügyeket és a fenyőtobozokat kellett behunyt szemmel felismernünk, és hogy mennyire kedvelték a diákok, azt az is mutatja, hogy egy „juppajdé” versszakot is költöttek róla.

A sors a Pest Megyei Tanácshoz sodorta, ahol a Mezőgazdasági Osztályon erdészeti és vadászati főfelügyelőként alkothatott máig meghatározó szakmai

és egyesületi munkát, amely a legeredményesebb erdészeti szakpolitikusok közé emelte.

Balázs István jókor volt jó helyen, amikor az erdészszakma számára szinte korlátlan lehetőség nyílt a „gazdaságtalannak” minősített termelőszövetkezeti földek beerdősítésére.

Erdészeti szakmai felügyelőként jó érzékkel ismerte fel a Gödöllői-domb-ságban és a Dél-Pest megyei, homokkal borított vályogtalajokban rejlő erdőtelepítési lehetőségeket, és a célcsoportos, „ideiglenes” cellulóz-nyár erdőtelepítési szándékot, amely erdők később véglegesen erdő művelési ágba kerültek.

A dombokon elfogytak a lovak, a homokkal borított vályogtalajokon pedig alacsonyok voltak a növénytermesztési átlagok, amely rontotta a tsz-elnökök prémiumfeltételeinek teljesíthetőségét, ezért szinte számolatlanul ajánlották fel beerdősítésre és a támogatások megszerzésére ezeket a „gazdaságtalan” földeket.

A rendelet, amely kötelezővé tette minden tsz-ben az erdész szakemberek alkalmazását, amely az akkori maga-

sabb tsz fizetések miatt nagy vonzerőt jelentett a fiatal kezdő erdészek és az állami erdőgazdaságoknál dolgozó, de amúgy inkább a lakóhelyén alkotni akaró, idősebb szakemberek számára is.

Balázs István ebben a szakpolitikai klímában remekül feltalálta magát és nagyot is alkotott.

Konkrét szervezőmunkát ugyan „csak” Pest megyében végzett, de az OEE Termelőszövetkezeti Helyi Csoport elnökeként, az OEE (40 éve folyamatos) választmányi delegáltjaként és 20 évig az elnökség tagjaként, biztatást adott a többi megyei erdészeti felügyelőnek is, hogy el kell hinni ezt a soha vissza nem térő alkalmat, és telepíteni - telepíteni kell az erdőket, fejleszteni kell a fafeldolgozást, és helyzetbe kell hozni a kollégákat, az egyesületi tagtársakat, akik ebben a munkában részt akartak és részt is tudtak venni.

Az állami erdőgazdaságok szervezettségét, szakmai potenciálját mindig követendő példának tartotta. Az Egyesület helyi csoportjának megszervezésével ő maga volt a hiteles érdekvédő, és a tavaszi meg az őszi megyei – 100-150 fős – „kis vándorgyűlések” keretében összejöhettünk, beszélgethettünk, tájékozódhattunk, üzletelhettünk

és meghallgathattuk a következő időszak intelmeit, javaslatait, elvárásait.

Amit tudott, mindent kijárt az erdész-kollégák számára. Mint amikor a mezőgazdasági szakemberek „Szakember akció” keretében soron kívül és kamatmentes részletre személygépkocsit vásárolhattak, akkor ő minden erdész igénylőnek kiharcolta ezt az akkoriban rendkívül előnyös lehetőséget.

Hogy mennyire védte és segítette az erdészeket, annak én magam is tanúja lehettem egyszer a megyei tanács irodájában.

Mi erdészek bármikor bemehettünk hozzá. Egyszer felkerestem, amikor éppen egy problémákkal küszködő erdész-kollégát dorgált meg, mert a tsz-elnöktől panasz érkezett a kollégára. A dorgálás után Balázs István felhívta a tsz-elnököt. Már azt hittük, hogy tájékoztatja a rendreutásról, amikor nem várt fordulattal éppen a tsz-elnökön kérte számon, hogy miként vár el tökéletes munkát ettől a kollégától, amikor a tsz nem biztosít elég gépet, munkaerőt, egyenruhát, illetményfát, prémiumkitűzést az erdészeti ágazat vezető erdész-kolléga számára.

Amikor letette a telefont, mosolyogva újra megdorgálta a kollégát, hogy ne halljon rá többé panaszt, amikor erős kopogás után nyílt az ajtó, és belépett egy piros csíkos nadrágos tábornok elvtárs, hogy jött a vadászbizonyos meg-hosszabbítani, és hogy nagyon siet. Balázs István felnézett, és a tőle megszokott, szigorú hangján megkérdezte, hogy meg volt-e beszélve ez az időpont, de miután a tábornok elvtárs azt mondta, hogy nem volt megbeszélve, megkérte, hogy fáradjon ki a folyosóra, mert hogy itt és most egy igen fontos erdészeti tanácskozás zajlik, amit nem lehet félbeszakítani.

Még egy kicsit beszélgettünk, majd útjára bocsátotta a „rendkívül fontos” erdészeti tanácskozás résztvevőit.

Az országos erdészeti egyesületi munkát is alapvető fontosságúnak tartotta, a szakmai, szervezeti összefogás nála akkor is és ma is mindennél előbbre való volt.

Soha nem dolgozott „tő mellett”, de a „tő mellett” dolgozó erdészgárdát segítve legalább egy állami erdőgazdaságra való erdőt telepítettek ezek az erdészek a keze alatt, és ezért is volt az

Országos Erdészeti Egyesület bölcs döntése, amikor 1995-ben a gyakorlati erdészeti szakemberek kitüntetésére alapított „Kaán Károly-díjat” ő maga is megkaphatta.

A tempója ma sem csökkent szellemi és fizikai értelemben sem.

Szakíróként, vadászként, igazságügyi szakértőként ma is rengeteget dolgozik, és hetente jár kosárlabda-edzésekre, illetve barátságos mérkőzésekre, hogy fizikailag is jó formában tarthassa magát.

Az Egyesületben a Pest Megyei Magánerdő Helyi Csoportban és a Magánerdő Szakosztályban is, mint elnök tevékenykedik, együttműködve a MEG-OSZ-szal és mindenkiel, aki a magán-erdőkké privatizált egykori állami és tsz-erdők erdészeinek munkáját segítheti.

Szigorú és igazságos volt, de ma már időnként „ellágyul és részrehajlóvá válik”, amikor a kis unokájáról esik szó.

A 75. születésnapja alkalmából jó egészséget és további boldogságot kívánunk.

Dr. Czerny Károly

Emlékerdő 1848, 1956

Az 1956-os tragédia valós megismerésének lehetősége több mint három évtizedet váratott magára.

Az elhallgatással, torzítással, tudatosan hamis tananyag oktatásával, féktelen terrorral nemzedékek nőttek föl úgy, hogy az 56-os szabadságharc hőstetteit bűncselekménynek tanulták. A szülő nem tudhatta kisgyermekével az igazságot. Félnie kellett a lakosságna, hogy a gyermek illetéktelen helyen elszólja magát és meghurcoltatás lesz a következménye. A börtönbe zárt apa távollétének igazi okát az édesanya csak a felnőtt gyermekeinek mondhatta el. A családnak tűnie kellett a megaláztatást, hogy gyermekeit a tanintézményekben a börtön éveit töltő szülővel szembefordulóan nevelik. Az életüket mentő menekülteket és a hozzájuk csatlakozókat „disszidenseknek”, az elnyomás ellen tiltakozókat munkabeszüntetőket pedig „csöcselékeknek” minősítették. Az igazság szólóit, már a kibontakozás pillanatában elfojtotta, bebörtönözte, likvidálta az akkori politikai hatalom.

Az 1956-os szabadságharcra kapcsolatos tudat, bizonyos személyeknél

ma is zavaros. A félelem esetenként még mindig győtri az időseket.

Az idő múlása, a határok jobb átjárhatósága, a turizmus fellendülése, enyhülést hozott a politikában. A nemzeti tudat megnyilvánulása, az idő előrehaladásával mind gyakrabban volt tapasztalható.

A külföldre szakadt tudós hazánkiai hazalátogatva tarthattak beszámolót a legújabb kutatási eredményeikről a szakközönségnek. Időnként már hivatalos felkérést is kaptak tudományos előadás megtartására.

A legnagyobb enyhülést talán az idő múlása hozta. Bizonyos mértékű szemléltetváltás jött létre azzal, hogy a kiöregedett, nagyon szűklátó politikai vezetőket képzetesebb személyek váltották fel.

Az emlékerdő gondolata fokozatosan érlelődött. Kezdetben úgy tűnt, ha az 1848-as szabadságharchoz kapcsoljuk 1956-ot, nem lesz akadály a erdősítés elnevezésének. Közben változások történtek, és 1992-ben nyugdíjba mentem. A szüleim vas-szorgalmának köszönhetően kárpótlás segítségével Tompán a 0446/8 helyrajzi számon 3,80 ha területet vásároltam az „Emlékerdő

1848, 1956” létesítésére. A honfoglalás 1100 éves évfordulója közeledett. A hatóságok az évforduló megemlékezésére különböző maradandó alkotások készítésére sarkallták a lakosságot. Mind kedvezőbbé vált a helyzet.

A kedvező változások miatt, ekkor már nem lett volna fontos a két szabadságharc emlékhelyét összekapcsolni, de az 56-os eseményt – történelmi idővel mérve – túl közelinek találtam.

Az elgondolás kivitelezését a kollégák támogatták (már aki tudott róla). Az engedélyező hatóságtól minden támogatást megkaptam a kivitelezéshez.

Így 1996-ban megtörtént az „Emlékerdő 1848, 1956” ültetése.

A tervezésnél gondot okozott az 1848 és 1956 emlékére ültetendő erdő területi elkülönítése és ugyanakkor az összekapcsolása.

Még a tervezést megelőzően *Szikra László* évfolyamtársammal, komámmal a helyszínen járva az erdősítés lehetőségét latolgattuk. Az Ő ötlete volt, hogy ültessünk középre egy nagy latinkeresztet nyírfából, amely átszeli hosszában az egész erdősítést. Ez elválasztja, de ugyanakkor összekapcsolja a két területet. Egyben utal a két szörnyű – 1848-as és 1956-os nemzeti tragédiára. A nyír gyorsan növekvő fafajnak tekinthető, amely az állomány fölé

emelkedik. Ez a magasságkülönbség már jól látszik.

A területen 17-féle fafaj került ültetésre. A madarak még néhány fafajt szórványosan betelepítettek. Jelenleg a szürkedió (*Juglans regia*) és a fekete-dió (*Juglans nigra*) mutat szebb fejlődést a jobb termőhelyen. A mogoró (*Corillus avellana*) mint őshonos növény tűnik a legalkalmazkodóbbnak.

A kereszttel átölelt terület beültetése után néhány kolléga fölvetette, hogy az 56-os eseményekben résztvevők, és mégis idehaza maradtak, illetve az 1956-57-es években külföldről visszatelepülők sem tudhatták előre sorsuk alakulását. Ezért az itthon maradtak emlékére a fennmaradt üres területet feketedióval és szürkedióval ültettem be.

Őrizze ezen emlékerdő az 1848-os Magyar Szabadságharc Vértanúinak emlékét.

Legyen emlékhely e terület mindazon diáknak, aki tanintézete gyökerét Selmechányán tudja és 1956 szeptemberében Sopronban kezdte meg tanulmányait függetlenül attól, hogy a Bányá-, Kohó-, Erdő-, Földmérő- vagy a Geofizikus-mérnöki Kar hallgatója volt.

Hirdesse ezen Emlékerdő 1848, 1956 a Sopronból menekült hallgatók, tanáraik (-ink) emlékét, akik az 1956-os vérzivatarban a nagyvilágban szétszóródva, vagy a kanadai csoportokhoz tartozva folytatták tanulmányaikat, illetve a keserű kenyérkeresés rögös útját kezdték járni.

Emlékezzünk arra a személyre is, aki az 1956-os esemény következtében vesztette életét, és aki a menekülés

hosszú útján baleset következtében távozott közülünk.

Azokról a soproni fiatal középiskolás diákokról sem szabad megfeledkezni, akik 1956. november 4-én ott voltak velünk a „Kópházi síkon”, feltehetően nem szülői engedéllyel. Ezekről az elszánt felnőttgyermekről nagyon keveset tudunk.

Szóljunk azokról is, akik az 1956-os szabadságharc után idehaza, mint volt soproni diákok a bosszúállás hadjárata miatt szenvedtek, s kerültek többszörösen hátrányos helyzetbe.

A megemlékezés összejövételén szójunk majd a harang, a fohász az egyetemes magyarságért és azokért az elfeledett magyarokért kétszeresen, akik eddig a legkevesebbet kapták a nemzettől!

Beliczay István

Márciusi ifjak: Sopron, 1967

Adatok után kutatva nemrég fellapoztam naplószerű feljegyzéseimet, melyek közt igen érdekes eseményre bukantam. Az időpont: 1967. március 15. szerda. Helyszín: Sopron, a városi KISZ-ház kultúrterme.

Ugyanis itt tartották a '48-as forradalom és szabadságharc emlékműsorát „A jövőnké kollégiuma” címmel. Az akkori időkre talán már maga ez a cím is jellemző. Az Egyetemi Színpadot a városi párt- és KISZ-bizottság felkérte, hogy egy rövid „kulturműsorral” járuljon hozzá a rendezvényhez. Így is történt.

A műsor után beszélgetésre került sor, mely vitára váltott. Jelen volt a városi PB második embere, akit a köznépként „Csíkos” Pintérként emlegetett, lévén az illető hajában egy karakteres ősz hajtincs. Az egyetemet a színpadosokon kívül Pintér Ferenc docens, a Marxista Tanszék vezetője is képviselte. Szerencsére. A vita ugyanis rövid idő után éles szópárbajba torkollt. A provokátor „Csíkos” Pintér elvtárs volt. Műsorunkból hiányolta ugyanis a pártot és a szocializmust életető műveket. (Ő még ott tartott, mint szeretett technikumi tanárom, Szecső János, aki feleltetés előtt így szólt: „húzz egy tételt fiam, és mesélj nekem a Buprestidaeae-kről”.)

Valószínűleg az bőszíthette fel, hogy összeállításunkban Petőfitől A kutyák dala és A farkasok dala, Adytól Az én magyarságom, József Attilától A Levegőt című versek hangzottak el. Ezután többen is hozzászóltak. Az egyik sajnálkozott, hogy az ünnepségre jövet a város

polgárainak mintegy húsz százaléka vicsorit csak kokárdát, ámde külön dicsérte az Erdészeti Technikum diákjait, akik kivétel nélkül kitűzték. Egy egyetemista (sajnos a nevét nem jegyeztem fel) felbátorodva az előtte elhangzottakon, szinte felelősségre vonóan kérdezte a titkárhelyettes elvtársat, hogy „az ünnepen miért nincs kint a magyar zászló a városi párt házon?” Döbbszent csend fogadta a kérdést. Határozottan emlékszem, a mi Pintértünk vastag ajkaiiba harap. arca megmerevedik. Ez néhány pillanatig tartott, majd öt perc szünetet kezdeményezett. A szünet alatt „tisztá hülyéknek” nevezett bennünket, figyelmeztetett, fogjuk vissza magunkat, mert nem tudjuk, mit kockáztatunk. „Ez egy vaddisznó” – mondta és a főember felé bökött.

Szünet után csendesebb vizeken evezve folyt a diskurzus. Mértéktartó és logikus érveket felsorakoztatva folytatta a polémiát Szabados János és László bátyám.

A felszólalásokkal remekül harmonizált az Új írás 1967. januári számában megjelent Sipos Gyula-vers, melyet ugyan tudtam már kívülről, de hogy jelezem: az elhangzott gondolatok nem ördögtról való, hiszen nyomtatásban jelenhetett meg, a folyóiratot „Csíkos” Pintér felé mutattam, majd felolvastam a verset.

Naplóm szerint: „Lehet, hogy nekem nem használ sokat, de felolvastam”. Az események további menetét nem rögzítettem és nem is emlékszem rá. Arra viszont igen, hogy hónapokkal később egyik professzorom egy kötetlen négy-

szemközti beszélgetés alkalmával megkérdezte, tudom-e, hogy az ominózus verbális csörte utáni nap begördült a fekete Volga a Rectori Hivatal elé (oh, dicső selmeci autonómia). A gépkocsi utasa Gál János rektornak szegezte a kérdést: „ti ellenforradalmárokat neveltetek?”, majd javasolta, hogy Szabadost és a két Pápaít távolítsák el az egyetemről. Gál Jánost lelke mélyén dühíthette a hajdani autonómia durva megsértése, így maradt minden a régi.

Pápai Gábor

Sipos Gyula
Gyávaság

Mi olyan gyávák vagyunk már, hogy senkitől se félünk. Kezet fogunk jókkal és gonoszokkal, és tapsolunk merő udvariasságból, mikor a szónok végére ér beszédjének. Hagyjuk, hogy csikorgó-szavú fölolvások oktassanak bennünket, szemünkre vessék hitványságainkat és sose kérdezzük meg: mi jogon? Tudomásul vesszük a fából készült tribünöket, lépcsőket, emelvényeket, színpadokat s a dísz-elnökségek ranglistáját. Nem zárjuk le a televíziót akkor se, ha a pléh-kakas kukorékol. Nem veszünk össze senkivel. Nincs hangos szavunk és düheink csak engedélyezett húsokba marnak. Mi olyan gyáván élünk! Azt hisszük, hogy helytállunk Alig van ellenségünk. Alig van jóbarátunk.

Kihelyezett szakosztályülés

Az Erdők a Közjóért Szakosztálya kihelyezett ülését tartott a Vértesi Erdészeti és Faipari Zrt. területén. A találkozót november 4-én Pusztavámon, a Malomerdő Panziónál volt, ahol *Kocsis Mihály* vezérigazgató ismertette a zrt. tevékenységét. A 200 főt foglalkoztató társaság alaptevékenységei körébe tartozik az erdő- és a vadgazdálkodás mellett a fafeldolgozás és faszéntermelés is, melyet öt erdészete és egy fűrészház segítséggel valósít meg. A vezérigazgató elmondta, a sikárosi fűrészház jelenleg nem nyereséges, de egyelőre nem tervezik a bezárását. Évente mintegy 10-15 ezer m³ faanyagot dolgoznak fel az üzemben, melynek közel 80%-át a cserző teszi ki. Az erdőgazdálkodás területén évente összesen 100 ezer m³ faanyagot termelnek ki. A társaság a Vértesi Erőmű Zrt. beszállítói közé tartozik, így az erőmű jelenlegi gondjai miatt az új piacok felderítése is folyamatban van. *Kocsis Mihály* elmondta, a kedvező turisztikai adottságokkal rendelkező terület kihasználása érdekében a közönségkapcsolatok és az erdei iskoláztatás is fontos része feladataiknak. Megnéztük a majki kamalduli remeteséget. Az itáliai Szent Romuald (951-1027) által 980 körül alapított bencés szellemiségű remeterend tagjai az 1730-as évek közepén érkeztek Majkpusztára. A remeteséget 1733-ban a vidék birtokosa, Esterházy József alapította, 1200 holdas pusztát, tavakat és malmokat adományozva a rendnek. A némaságot fogadó kamalduli szerzetesrend majki remetése a hallgatás szimbólumaként jött létre; a házak Rákóczihoz hű magyar arisztokrata családok adományaiból épültek. A remetesség tízenhét remetelakból áll, a házak homlokzatán látható az adományozó család címere. A cellaházakban egy-egy szerzetes élt, aki imádkozással, illetve a ház előtti gyógynövénykert gondozásával töltötte idejét. A termesztett gyógynövényeket feldolgozták, teákat, porokat, kenőcsöket készítettek belőlük. A remeték egymással sem beszélhettek, hallgatási fogadalmuk alól csak évente kétszer, a karácsonyi és húsvéti ünnepek alkalmával kaptak feloldozást, amikor három-három napot közösségen

tölthettek. A rend önfenntartó volt, földművelésből és jótékonyági adományokból élt. A gazdálkodást fel nem szentelt barátok végezték, akik szintén némasági fogadalmat tettek, az ő feladatuk volt a beteg remetéről való gondoskodás is. A remetesség területén lévő templom alapjait 1753-ban tették le, melynek mára csak a tornya maradt meg, az épület falait a környékbeliek széthordták. A kolostor épületében kapott helyet a refektórium, a könyvtár, a levéltár és a gyógyszertár is, illetve egy vendégfogadó is működött itt. Majk 1770-ben kapta meg a perjelség címet.

Miután 1782-ben II. József császár feloszlatta a rendet, a szerzetesek egy része Magyarországon maradt, mások Lengyelországban folytatták működésüket, ahol a mai napig megtalálhatóak a kamalduli szerzetesek. 1806-ban gróf Esterházy Károly vette meg a majki birtokot, ahol később posztógyárat létesítettek, a cellaházak ekkor a munkások szálláshelyül szolgáltak. A kamalduli remetesség az 1980-as évektől vált turisztikai látványossággá, 2001-től a Műemlékek Nemzeti Gondnokságának kezelésében van. A tervek szerint uniós forrásból 2012-ig elkészül a kolostor épületének helyreállítása az eredeti funkciók alapján, valamint az egykori gyógynövénykertet is rekonstruálják.

A szakosztályülés következő állomása Várgesztes volt, ahol Bozzay Atila, a vár jelenlegi üzemeltetője kalauzolt minket. A XIV. században épült vár a vértesi várendszer egyik legjelentősebb láncszeme volt, az első írásos emlékek a Csákok birtokaként említik a területet. Ebben az időben királyi vár volt, főleg vadászatok idején tartózkodtak itt királyaink. Védel-

mi szerepet később kapott, a török elleni harcban. Az 1529-es ostroma sikertelen volt, először 1543-ban foglalták el a törökök. 1605-ben végleg magyar kézre került a vár, mely a XVII. század közepéig még védhető állapotban volt. Ezután harcászati jelentőségét elvesztette és lassú pusztulásnak indult. 1945-ig az Esterházy család tulajdonában maradt. A Magyar Állam tulajdonaként a várat 1960-63 között tárták fel és építették újjá, ekkor került kialakításra az alsó szinten a várpresszó és az étterem, illetve a felső szinten lévő turistaszálló.

Másnap a Tatai Bányászati Múzeum Szabadtéri Bányászati Múzeum – Ipari Skanzen kiállítóhelyét tekintettük meg. A nemzetközi szinten is egyedülálló bemutatóhely a térségben egykor jelentős szénbányászat emlékét őrzi, a bányászok élet- és munkakörülményeit hivatott bemutatni a bányász-hagyományok életben tartása érdekében. A tatai bányai medencében létesített 26 akna és 5 külfejtés közül ma már csak egyetlen akna látható, melyet 1988-ban szabadtéri bányászati múzeummá alakítottak át. A XV-ös akna főbb külszíni létesítményei mind eredeti

állapotukban maradtak fenn és jól szemléltetik az egykor itt zajló bányászati tevékenységet. *Kovács Éva*, a tatai bányászati múzeum múzeumpedagógusa elmondta, az iskolában az ide látogató gyerekcsoportok különböző foglalkozásokon vehetnek részt, ahol drámapedagógiai eszközök segítségével élhetik át a régi korok iskolájának hangulatát. A skanzen megtekintése után a szakosztályülés a tatai Pikk étteremben folytatódott, ahol *Kovácsné dr. habil Németh Mária* tanszékvezető főiskolai tanár tartott előadást az „Erdei iskolák szerepe a közjóléti feladatok megvalósításában” címmel. *Kovácsné dr. habil Németh Mária* 1995-ben dolgozta ki azt az erdőpedagógiai oktatási programot, melynek alapján 1996-ban a Ravaszi Erdei Iskolai Oktatóközpont megkezdte működését a Kisalföldi Erdőgazdasági Rt.-vel együttműködésben. *Kovácsné dr. habil Németh Mária* „Az erdőpedagógiától a környezetpedagógiáig” című 2010 decemberében megjelenő könyvében foglalta össze az ezzel kapcsolatos tudnivalókat.

Kép és szöveg: **Papp Mónika**

Az erdőtanúsítás mint PR-eszköz

A Tanúsítási Rendszerek Szakosztály az *elégtelen tájékoztatásból származó ismerethiányt* érzi a felismerés és az érvényesülés akadályának. Az *erdőtanúsítást fontos közönségkapcsolati eszköznek* tekintjük, de ez nem tudatosult eléggé még az erdészszakmán belül sem. Ezért legjobb a tájékoztatással foglalkozókat ráébreszteni az ügy fontosságára, céljaink helyességére, akkor bármilyen közönségkapcsolati tevékenység során *képviselni és terjeszteni tudják* ennek fontosságát az erdészek és nem erdészek között is.

Az erdészek gazdálkodásának célja: a tartamos erdőgazdálkodás, ezt szolgálja az erdőtörvényünk is. Erdészként úgy gondoljuk, hogy munkánkat az alapos szakmai és bőséges jogi szabályozásnak megfelelően, legjobb tudásunkkal a köz javára végezzük, de a kívüllók ezt nem így látják, sőt azt gondolják, többet értenek az erdőhöz, mint mi.

Ismert az a mondás, hogy: **Nem elég becsületesnek lenni, annak is kell látszani!**

Hát ez igaz a szakmánkra is. A szabályoknak megfelelően és jól végzett munka nem elég, külső, független szervnek kell ezt igazolnia, hogy a közönség is elhiggye.

Az 1990-es évtized második felében az erdőgazdaságok néhány kereskedelmi partnere már ajánlotta, hogy érdemes valamilyen tanúsítási rendszert alkalmazni, mert üzleti előnyt jelenthet a többiekkel szemben. Nyugat-Európa példái alapján *először a minőségrendszerekre* irányult a figyelem. A 2000. évben az ÁPV Rt.-hez tartozó erdőgazdaságok feladatunk kapták és be is vezették a PHARE-pályázat keretében a minőségirányítási, majd a környezetirányítási rendszereket. Társerdőgazdaságoknál magam is segítettem a rendszer építését, így több Rt.-től gyűjtöttem tapasztalatokat. Eleinte mindenki ellenszenvesnek találta az ismeretlen, szakmánk sajátosságaitól idegen, merev szabályozórendszert. Aztán a rendszerépítés során kiderült, hogy szakmai területen mennyi szabályozatlan, addig a helyi szokások szerint különböző módon végzett tevékenységet folytattunk. Amikor ezekre a minőségi követelményeknek megfelelő, és szakmailag is helyes szabályozást kellett alkotni, nagy segítséget jelentett, hogy másik erdőgazdaságnál már működő, kész szabályzatot tudtam mintaként adni. A kölcsönös tapasztalatok kicserélésének

és hasznosításának érdekében 10 éve tartottuk azt az alakuló ülést, amelyen létrehoztuk az OEE Tanúsítási Rendszerek Szakosztályát.

Az *erdőgazdálkodási gyakorlatban* a minőségi rendszerek nem hoztak kereskedelmi hasznot, a tanúsítványok érvényességének megújítását a tanúsítók nagyon drágán végezték, ezért az erdőgazdaságok többsége nem újította meg a tanúsítványokat. De általában ott is érvényben hagyták a szakmai tevékenységre kidolgozott szabályozásokat, ahol nem működtetik a rendszert.

A *faanyag-kereskedelemben* viszont egyre inkább igényelték az FSC erdőtanúsítás igazolását.

Az *FSC bízhatatlanságát ügyesen tömeges igényt, keresletet tudott támasztani maga iránt!*

El kellene tanulni tőlük, hogyan alakították közönségkapcsolataikat!

Tény, hogy egyes vevők valóban jobb üzletet (nagyobb árat, nagy mennyiségű vásárlást) ajánlottak annak, aki FSC tanúsítást tud igazolni. Még arra is hajlandók voltak, hogy vállalták az FSC-rendszer bevezetéséhez és a tanúsítvány megszerzéséhez szükséges költség jelentős részét.

Hazánkban néhány erdőgazdasági Rt. üzleti érdekből vállalta az FSC bevezetését és tanúsítását.

A környezettudatos vásárlóközönség, aki hajlandó a szelektív hulladékgyűjtésre is, ma már tömegesen igényli az FSC-vel jelölt árut, pedig gyakran csak annyit tud, hogy „FSC fából” készült kerti bútort vagy gyermekjátékot akar venni. Úgy tekinti, mintha egy olyan *fafaj lenne*, amely biztosan nem az őserdők kivágásából származik, ezért ha ilyet vásárolt, nyugodt lehet a lelkiismerete, nem rontotta a Föld ökológiai egyensúlyát.

A mexikói központú FSC (Forest Stewardship Council, magyarul Erdő-Gondnoksági Tanács), tulajdonképpen az őserdők védelme érdekében, helyi intézkedések megkövetelésével igyekszik lehetővé tenni a fenntartható fejlődést a **Gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan!** elvnek megfelelően.

Mivel az őserdei viszonyokra kimunkált helyi intézkedéseket vár el a gazdálkodótól, ezért nem illik Európába, csak bonyolult belemagyarázásokkal alkalmazható. A helyi viszonyokra megfogalmazott szabályozásokban a tanúsító cég azért hajlandó időnként az

érthetlent is megérteni (pl. „bennszülöttek” jogai), mert neki is jó üzlet a tanúsítás.

A tartamosság mérésének vannak konkrét, az erdőtanúsítási rendszerben meghatározott kritériumai. A *kritériumok* teljesítésének mérésére szolgálnak a döntő mértékben számszerűen meghatározható *indikátorok*. Ez utóbbiak szintjét és változásukat ellenőrzi a külső, független szervezet. Kedvező elbírálás esetén kapja meg az erdőgazdálkodó a tanúsítványt arról, hogy tartamosan kezeli a rábízott (vagy a tulajdonában lévő) erdőt.

Ez a tanúsítvány a civil társadalom és a kereskedelmi partnerek előtt egyaránt kedvező színben tünteti fel az erdőgazdálkodót, így válik az *erdőtanúsítás fontos közönségkapcsolati eszközzé*, és segíti a piacok megtartását vagy újak megszerzését. A kedvező piaci pozíció pedig növeli az erdőgazdálkodók gazdasági stabilitását és ezáltal még aktívabbá tehetik a közönségkapcsolati tevékenységüket.

Az erdőtanúsítás pénzbe kerül. Jelenleg az SGS QUALIFOR tanúsítás szavatolja, hogy a fa, illetve a termék olyan erdőből származik, melynek gazdálkodása az FSC által meghatározott társadalmi, gazdasági és környezetvédelmi szempontok szerint történik.

Mivel az FSC nem jól alkalmazható az európai viszonyokra, ezért hozták létre Európában a **PEFC** (Pan European Forest Certification System = Pán-Európai Erdőtanúsítási Rendszer) erdőtanúsítási rendszert.

Magyarországon kívánatos lenne ezt az európai viszonyoknak jobban megfelelő rendszert működtetni, ehhez szükséges a nemzeti PEFC-rendszer kidolgozása és alkalmazása.

A PEFC Magyarország céljai:

– A tartamos és fenntartható erdőgazdálkodás igazolása és elősegítése.

– A tartamos és fenntartható erdőgazdálkodás közérthető megjelenítése.

– A tartamos és fenntartható erdőgazdálkodásból származó termékek láthatóvá tétele és piaci előnyhöz juttatása.

A PEFC-tanúsítás működésének alapelvei:

- tartamos gazdálkodás,
- közmegegyezés,
- nyilvánosság,
- folyamatos javítás szándéka,
- tanácsadás és ellenőrzés.

A PEFC kritériumai:

1. Az erdei erőforrások fenntartása, lehetséges előmozdítása és ezek hozzájárulása a globális szénkörforgalomhoz.

2. Az erdei ökoszisztéma egészségének és életerejének fenntartása.

3. Az erdők gazdasági funkciójának (fa- és másodlagos termékek) fenntartása és előmozdítása.

4. Az erdei ökoszisztémák diverzitásának fenntartása, megőrzése és lehetséges javítása.

5. Az erdőgazdálkodás védelmi funkcióinak (különösen talaj és víz) megőrzése és lehetséges előmozdítása.

6. Az erdők szocio-ökonómiai funkcióinak és feltételeinek fenntartása.

Az FSC már betört a magyar erdőgazdálkodásba is, hol tart a PEFC?

2004. évben a Fővárosi Bíróság bejegyezte a PEFC Magyarország Egyesületet.

2007 októberében a Tihanyban rendezett FAGOSZ Fakonferencián jelentette be dr. Lengyel Atilla, a PEFC Magyarországi Egyesület főtitkára, hogy a

PEFC Magyarország Egyesület és a NYME RET együttműködése keretében 2007 szeptemberétől megindult a PEFC magyar nemzeti szabvány kidolgozása. A cél az volt, hogy 2008 végére akkreditált PEFC magyar szabvány alapján a gyakorlati erdőtanúsítás regionális egységekben megindulhasson, illetve a faterméklánc-követési tanúsítás elterjedhessen. A szabványrendszer leírja az erdőgazdálkodás tartamos és fenntartható gyakorlatát, illetve követhetővé teszi a fatermék termékpályáját.

A tanúsított erdőgazdálkodó, illetve faipari és fakereskedelmi cég a tanúsítás során önkéntesen vállalja a hazai szabványrendszer betartását. Az önkéntes vállalás teljesítését igazolja a független tanúsító szervezet.

Tudomásom szerint az országban 3 faipari cég rendelkezik PEFC faterméklánc-követési tanúsítással.

Magyarországon a PEFC tanúsítási rendszer kidolgozása még nem fejeződött be, meg kellene vitatni és elfogad-

tatni. Ha működik, lehetőséget ad egyéni, csoportos és régiós tanúsításra is, ami költségsökkentési lehetőség.

A magyar erdőgazdálkodás jelenlegi működése gyakorlatilag megfelelhet a PEFC erdőtanúsítás követelményeinek, nem kell átalakítani, csak ügyes tálalás és dokumentálás szükséges.

Ma a bevezetés feltétele: elsősorban szándék és a tanúsítási díj megfizetése.

Az OEE erre érzékeny szakosztályai kezdeményezhetnék, a magánerdő-tulajdonosok támogathatnák a PEFC Magyarország kiépítését. A szabvány létrehozása néhány millió forintba kerülne, de a PEFC Magyarország Egyesületnek nincs pénze, a gazdálkodóknak kellene összeadniuk.

Kérem a Közönségkapcsolatok Szakosztály tagjait, főleg azokat, akiknél már működik erdőtanúsítási rendszer (FSC, PEFC), búják fel a szakmabeliek figyelmét arra, hogy az erdőtanúsítás valóban tüzeti előnyt és hasznot hoz, és segítsék a PEFC elterjesztését!

Iványi Miklós

Steiner László (1941–2011)

Búcsúzunk tőled, kedves barátunk!

Az erdő a világ legcsodálatosabb életközössége örök, de az erdész, aki szolgálja, sajnos múlandó. Tragédiád a közvélemény előtt csak hír: Steiner László

erdőmérnök a Mecseki Erdészeti Rt. nyugalmazott gazdasági vezérigazgató-helyettese élt 70 évet. Nekünk, munkatársaidnak és barátaidnak így kegyetlen és személytelen. Az erdő ennél méltóságtelebberen mond végső istenhozzádod szolgálainak.

Te elmentél. A szíved eltört. Az az erdei ösvény, amelyen közel 70 évig lépkedtél, és amely hol fényben fürdött, máskor eső áztatta, most véget ért.

Ugye, Kedves Barátunk, így békésebb a hazatérésed!

Ha az életutad nem is volt olyan hosszú, de emberileg és szakmailag annál gazdagabb. Miért volt ez így? Azért mert mindig hittünk a jó Istenben és a családban, mert évszázadon keresztül a közvetlen természetre és a családjunkra voltunk utalva. Az erdésznek nem katarzisa, hanem lelki békére van szüksége hivatása gyakorlásához. Ezt kaptad meg feleségedtől, Mártitól és leányodtól, Esztertől. Így már érthető volt a belőled sugárzó béke és belső derű, amelyet keretbe foglalt szerénységed.

Hidd el, ezért volt gazdag életutad, szeretettel és tisztelettel övezve. Minden olyan tulajdonságod és erényed megvolt, hogy akár mint lelkipásztor is segítsd munkatársaidat. De nem ezt választottad.

Életed végéig hű szolgája voltál ennek a gyönyörű mediterrán környezetnek. Csak a munkaköröd változott, ahogy érdemeid és gazdag tapasztalataid révén végigjártad nagy ívű pályádat. Mint az Árpádtói erdészet fahasználati műszaki vezetőjének – a mecseki szénbányászat virágkorában 1966–1978 között – naponta kellett igazságot osztani az erdészeti gyakorlat legkeményebb területén, a fahasználati ágazatban a város pereméről szerveződő fakitermelők és a fizetésnapok után néha kezelhetetlen fogatosok között. A csendes szó itt gyakran nem használt. A megszerzett tapasztalat azonban annál többet segített, mert 1979-től kezdődő központi pályafutásod ahhoz a munkaúgyhöz kapcsolódott, amelyhez kellett az esőben, sárban, fagyban és ködben dolgozó munkások lélektanának ismerete.

Tudtad, hogy a számokkal keretbe foglalt tervek emberi sorsokról is szólnak. 1993-tól jött a legnagyobb kihívás, közgazdasági tanulmányaid koronájaként a Mecseki Erdészeti Rt. gazdasági igazgatója, majd gazdasági vezérigazgató-helyettese lettél.

Ezen időszakod uralkodó hányadát még nem kötötte béklyóba a később felerősödő kegyetlen monetáris politika, a szakemberáldozatokkal járó hatékonysági mutatók mindenhatósága. A szíved közben már biztosan jelzett. Tiszteletre méltó nyugalmad, csendes hangon elmondott érveléseid mögött olyan hatalmas mérvű önuralom állt, amely a több száz éves tölgyet is kikezdte volna.

2000-től kezdődtek békés, nyugdíjas éveid boldog hétköznappal és rád jellemző szolid távlati tervekkel. Megérdemelted.

Betegeskedő szíved miatt szükséged volt a belső békére és harmóniára. A sors más-képp döntött.

Kedves Laci! Örök álmód legyen békés, mert mint erdész tudod, a fák tavasszal ismét kivrágzanak, az élet megy tovább.

A jó Isten nyugtasson békében

Üdv az Erdésznek

Dr. Papp Tivadar erdőmérnök

Huber Mihály (1956–2010)

2010. október 3-án Székesfehérvárott 54 éves korában váratlanul elhunyt Huber Mihály erdész, faipari mérnök.

1956-ban Várpalotán született. Az általános iskolát itt végezte, majd 1970-ben

felvételt nyert Sopronba a Roth Gyula Erdészeti Szakközépiskolába. A középiskola meghatározó volt életében, neves mérnök-tanárok nevelő munkája mellett a humán tárgyakat is magas szinten oktatta a tanári kar. Mindig fogékony volt az irodalom, történelem, ének-zene iránt, ez az irányultság áthatotta személyiségét, igazi humanista volt.

Érettségi után közgazdasági pályával próbálkozott, sikertelenül, egy évig erdészkedett Zámolyon, majd az Erdészeti és Faipari Egyetem Faipari Mérnöki Karára nyert felvételt 1975-ben. Egy év katonáskodás után 1976-ban kezdte meg mérnöki tanulmányait Sopronban.

Évfolyamtársai talpig becsületet, megbízható embernek ismerték, akinek volt tartása és belső kisugárzása. Nem volt bohém, de a közösségi életben mindig aktívan részt vett. A selmeci hagyományokat lelkesen ápolta, a közös nótázások, rendezvények alapembe-

rének számított. Jó társasági ember volt, ugyanakkor érzékeny lélek is, ha megbántották, nehezen engesztelődött ki.

1981-ben, a mérnöki oklevél megszerzését követően egyik évfolyamtársával – és egyben legjobb barátjával – együtt Hajdúböszörményben kezdett faipari üzemből dolgozni. Dunántúli születésű lévén hiányoztak neki a hegyek és a rokonok, fél év elteltével kereste a szülőföldjére való visszatérés lehetőségét. Ez sikerült is, 1982-től 2004-ig a székesfehérvári Garzon bútorgyárban dolgozhatott szakmai tervezőként. 1983-ban a várpalotai bányászkerületben ismerkedett meg Magdival, akivel rövidesen összekötötték sorsukat. Házasságukat négy fiúgyermekkel áldotta meg a Teremtő, akiket nagy szeretetben, egyetértésben neveltek.

2004-ben egy leépítési hullámmal utcára került a gyárból, egy évig munkanélküli volt, majd 2005-ben Csákváron egy nyílászárókat gyártó üzemből tervezőként kapott munkát, itt dolgozott haláláig.

A nehéz években sem szakította meg a kapcsolatot évfolyamtársaival. Ragaszkodott azokhoz, akiket szeretett, találkozóinkra akkor is eljött, mikor nagyon szerény körülmények között éltek. Ekkor sem panaszkodott, nem terhelte a társaságot személyes gondjaival. Magánéleti problémáit is a leghumánusabban igyekezett megoldani. Nem lázadt sorsa ellen, inkább csendesen, belül őrlődött, végül lelke feladta a földi harcot és teste is vele együtt, október 3-án örökre elaludt.

A székesfehérvári Béla úti temetőben 2010. október 16-án vettünk tőle végső búcsút az erdész- és a faiparos himnusz hangjainál. A faiparos évfolyamtársak nevében Bihari Zoltán, az erdész osztálytársak részéről pedig e sorok írója köszönt el Misu barátunktól.

Körödi Sándor

Fábián István (1943–2010)

1943. július 12-én született a Ravazdon. Édesapja az erdőgazdaság helyi erdészeti osztályvezetője volt, és ő is itt ismerkedett először az erdei munkákkal, amikor középiskolai tanulmányai megkezdése előtti

gyakorlatát töltötte.

1958-ban került Sopronba, az erdészeti technikumba, ahol 1962-ben érettségizett és szerezte meg technikus oklevelét.

A technikum elvégzése után a Kisalföldi Erdőgazdaság Dél-hansági Erdészetében kezdett gyakornokként, majd hamarosan a Győri Erdészethez került szakirányító erdésznek. A szakirányítóként töltött évek alatt jól megismerte az akkori termelőszövetkezeti erdőket, az itteni erdőgazdálkodás rendszerét, nehézségeit, problémáit.

Amikor 1971-ben átkerült az Erdőfelügyelőségre természetesen adódott, hogy a termelőszövetkezeti erdők felügyeletét bízták rá. Körzete kiterjedt szinte a megye egész területére, szülőfalujától, Ravazdtól

egészen Fertőd, Kapuvár környéki községéig, egy időben még a Sopron környéki magánerdők is fennhatósága alá tartoztak.

Így aztán nagyon sok helyen ismerték, faluhelyen, mezőgazdasági körökben talán a legismertebb erdész-szakember volt. Még mostanában is gyakran fordul elő, hogy ügyeiket a hivatalba intézni jött idősebb emberek először ő utáná érdeklődnek és jó szívvel emlegetik.

Munkája – a hivatalból adódva – a már említett tsz-erdőkben folyó erdőgazdálkodás engedélyezésének és szakszerű végrehajtásának ellenőrzése volt. A gazdálkodók azonban legkevésbé szigorú ellenőrként látták, sokkal inkább közvetlen, segítőkész munkatársként ismerték, aki szinte baráti kapcsolatot tudott kialakítani az általa felügyelt gazdálkodók többségével.

Hivatali ideje első időszakában a termelőszövetkezetekben nem nagyon voltak erdész képzettségű dolgozók, ezért gyakran kellett besegítenie a beadandó papírok kitöltésében ahhoz, hogy azok időben és jól kitöltve érkezzenek a hivatalhoz. Munkája során mindig segítőkész volt, mindemellett szigorú is tudott lenni, és ha szükségét látta, keményebben is fel tudta hívní a mulasztásokra, hiányosságokra a figyelmet.

Nemcsak a gazdálkodóknak, hanem közvetlen munkatársainak, kollégáinak is szívesen segített, osztotta meg széles körű ismereteit hasznosítandó a felmerülő problémák megoldásában.

A rendszerváltással és a privatizációval járó változásokat követően munkaköre a magánerdő-gazdálkodók felügyeletévé alakult át. Az átmenet a magántulajdon világába nem volt egyszerű feladat, tudatosítani kellett az új tulajdonosokkal, hogy a magán-erdőkre is vonatkoznak törvények, szabályok, amelyeket meg kell ismerni, be kell tartani. Ez bizony néha-néha határozottabb fellépést igényelt részéről, amit igyekezett a lehető legkisebb konfliktusok mellett megoldani, javarészt sikerrel.

1990-es évek közepétől indult be nagy ütemben a magánszektorban az erdőtelepítés, melynek megyei súlypontja a működési körzetében lévő Mórvidékre, Tétre és a környező községekre esett. Ezen erdőtelepítések ügyeinek intézése, hivatalbeli koordinálása legnagyobb részt rá hárult. A pályázatokra adható állami támogatások igazságos elosztása nem mindig ment zökkenőmentesen, az igények és a rendelkezésre álló pénzeszközök nem mindig voltak összhangban. Az így keletkezett konfliktusok levezetéséhez jó érzékre volt szüksége, jó kapcsolatot kellett tartania mind a földtulajdonosokkal, mind azokkal az erdész-kollégákkal, akik az erdőtelepítések kivitelezésében részt vettek.

2004-ben nyugdíjazták, ami után egy ideig még tovább foglalkozott magán-erdő-gazdálkodók ügyeinek intézésével, de időközben súlyos betegség támadta meg szervezete, amelyet már nem tudott leküzdeni.

2010. október 30-án hunyt el, november 12-én a győri köztemetőben családja, nagy-számú barátja, tisztelője körében búcsúztattuk. Emlékét megőrizzük.

Greguss László Géza

Tarr József (1933–2010)

1933. február 20-án született a Győr közeli Ménfő községben. Édesapja földműves volt, anyja háztartásbeli. Öten voltak testvérek. Általános iskoláit kitűnőre végezte, de továbbtanulásra nem volt lehetősége,

mivel édesapja korai halála miatt már 15 évesen édesanyjának kellett segítenie a testvérei felnevelésében.

1959–1963-ig bányában dolgozott, majd erdei munkásnak állt a Kisalföldi Állami Erdőgazdaság Ravazdi Erdészetéhez.

Továbbképezte magát, 1965-ben elvégezte Sárváron az erdészeti szakmunkásképző iskolát, ettől kezdve motorfűrész-ként dolgozott mint favágó.

1969-ben megnősült. Két gyermek édesapja lett.

A tanulni vágyás mindig erősen munkálkodott benne, így nehéz fizikai munka és család mellett felnőtt fejtel beiratkozott a Soproni Erdészeti Szakközépiskolába. 1977-ben sikeres érettségi vizsgát tett, majd egy évre rá 1978-ban megszerezte az erdésztechnikusi minősítő oklevelét is. Ezután még egy évig fizikai állományban dolgozott, majd 1979-ben, 46 éves korában nevezték ki területvezető erdésznek, amivel régi álma teljesedett be. A Kisalföldi Erdő és Fafeldolgozó Gazdaság Ravazdi Erdészeténél a Várlátói kerületben másfél évtizedig dolgozott ebben a beosztásban 1993-ban történt nyugdíjba vonulásáig. Szerette a munkáját, boldog volt, hogy álma beteljesedett.

Több éves hosszú, türelemmel viselt betegsége után 2010. január 27-én hunyt el. Emlékét megőrizik az egykori munkatársak, rokonok, a szeretett ravazdi erdők.

Greguss László Géza

Szalai László (1930–2010)

Életének 81-dik évében hosszú betegség után elhunyt Szalai László erdőmérnök, a Nagybjomai Erdészeti nyugalalmazott igazgatója.

A Somogy megyei Belegen született, szülei földműveléssel

foglalkoztak. A jó eszű fiú Kaposváron, a Tancsics Mihály gimnáziumban érettségizett 1949-ben és felvételt nyert a Soproni Erdőmérnöki Főiskolára. Sikeres államvizsgát 1953 karácsonya előtt két nappal tett.

Erdőmérnöki pályafutását Zamárdiban, az Észak-somogyi Állami Erdőgazdaságnál kezdte. Először erdészvezető-helyettes, majd a központban bér- és munkaügyi előadói munkakört töltött be. 1957 februárjától két éven keresztül a Szőlősgyőröki Erdészeti vezetőjeként tevékenykedett.

1959-től a Közép-somogyi, majd átszer-

vezés révén a Dél-somogyi Állami Erdőgazdaság erdőgazdálkodási felügyelője volt 1967 júliusáig. Ezután rövid ideig a HM Veszprémi Erdőgazdaságnál, majd Kaposváron a MÉM Erdészeti Hivatalánál felügyelős-ködött.

1969-től az MN Erdő- Vad- és Mezőgazdaság Kaszópusztai Erdészeténél volt erdészvezető-helyettes. Innen 1978. május 1-én került a SEFAG-hoz. A Nagybajomi Erdészethez lett a vezetője, illetve 1984-től az igazgatója. Ezt a beosztását 1989-ben bekövetkezett nyugdíjazásáig töltötte be.

A Nagybajomi Erdészethetnél eltöltött évek alatt kiemelkedő szakemberré, az erdészársadalom meghatározó egyéniségévé vált. Nagy műveltségű ember, jól képzett mérnök volt.

Az erdő ismerete mellett, az ott dolgozókat is tisztelte. Tudott szerényen nyerni, elegánsan veszíteni.

Szolgált a somogyi erdőkért, az erdő érdekében tett mindent, csendben, alázattal.

Erdész munkatársai

Udvari Zoltán (1946–2010)

1946. február 2-án született a Keszthelyi hegységben fekvő Várvolgyön, a falu főle magasodó Rezi vár és Tátika vár árnyékában. A gyönyörű természeti környezet már korán megérintette a lelkét, s ez az

alapélmény befolyásolta pályaválasztásában is. Népese családba született, s így hamar megtanulta, hogy a megosztott csokoládé sokkal édesebb, mint az egyedül elfogyasztott. Az általános iskolás fiút a nyári szünidőben a kora reggel már rendszeresen az erdőn találta, ahol az erdész irányításával az erdősítésekben dolgoztak. Kiseb korában vizet hordott az erdőművelőknek, később már a kézi ápolásokban, sarlózásban, ollózásban maga is részt vett. Elmondása szerint itt tanulta meg megkülönböztetni a csert és a tölgyet.

A mezőgazdasági technikumban tett érettségi után a Soproni Erdészeti és Faipari Egyetem Erdőmérnöki Karára nyert felvételt. Az egyetemen jól tanult, de maradt ideje a sportra is: elsősorban futballozni szeretett. A sport iránti érdeklődése, a selmeci-soproni hagyományok tisztelete és az ehhez kapcsolódó erdésznóták szeretete egész életében elkísérték. Okleveles erdőmérnöki diplomáját 1970-ben szerezte meg. A tanulást később sem hagyta abba, folyamatosan képezte magát. 1979-ben a soproni egyetemen okleveles fahasználati és faanyag-mozgatási szakmérnöki képesítést szerzett.

Első munkahelye a Bács Megyei Állami Építőipari Vállalatnál volt, ahol ösztöndíjas-ként két évet dolgozott műszaki vezető beosztásban. Ezután a MN Veszprémi Erdőgazdaságának Dudari Erdészeténél helyezkedett el szállítási műszaki vezetőként. Kilenc évvel később a Devecseri tsz erdészeti ágazatvezetői posztját foglalta el, ahol több mint

12 éven át tevékenykedett. Utolsó munkahelye a Vértesi Erdészeti és Faipari Zrt. volt. Közel két évet a Sikárosi Fűrészüzem főművezetőjeként dolgozott Pusztavámon, majd 1995-től 2009 végéig, nyugdíjba vonulásáig, a Csákvári Erdészet erdőművelési műszaki vezetőjeként ténykedett.

Szép, teljes szakmai életút jutott osztályrészül. Az erdőmérnöki tudomány minden ágában, az erdőgazdaság minden ágazatában tevékenykedhetett. Dolgozott útépitésen, erdészeti ágazatvezetőként, és műszaki vezetőként irányította a fahasználati, a mag-csemete, az erdőművelési és a fafeldolgozási ágazatot is. A másodlagos erdei haszonvételek közül a faszénermelést és a bányászatot is vezette. Pályája végén a vadgazdálkodásban és a vadászatban is tevékenykedett. Emellett kitűnően ismerte a különféle kőzeteket és ásványokat, és szívesen gyűjtötte őket. Kiválóan ismerte a gombákat is, nagy szakértelemmel segített másoknak is a gombák felismerésében.

Nem volt karrierista, soha sem gázolt át másokon és nem volt elvtelen ember. A Dudari Erdészethetnél az erdészvezetői beosztáshoz be kellett volna lépnie a pártba, de ezt ő sem akkor, sem később a többszöri agitáció ellenére sem tette meg. Szerényen, csendesen, becsületesen élt és dolgozott. A munkásokkal jó kapcsolatokat ápol, szociálisan érzékeny vezető volt. Keze nyomát viseli számos jól sikerült erdőfelújítás és fiatal erdő, melyek sok embernek okoznak örömet.

A vértesi kollégák és a Csákvári Erdészeti dolgozói nevében búcsúzunk Tőled!

Tamás Antal

Varga László (1931–2010)

79 éves korában, rövid szenvedés után 2010. október 8-án, Keszthelyen elhunyt Varga László, a Bakonyerdő jogelődje a Balatonfelvidéki Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság (BEFAG) nyugdíjas erdésztechnikusa.

Megrendülten, mély részvétellel október 15-én búcsúztattuk a keszthelyi Szent Miklós temetőben. Utolsó útjára több száz ember kísérte el.

1931-ben született Aszófőn földműves családban. Itt végezte az elemi iskolát, majd Balatonfüreden a polgári iskolát. Ezt követően erdész szakiskolába járt.

Első munkahelye a Pápai Erdőgazdaság Kupi Erdészete volt. Itt ismerkedett a szakmával, az erdész feladataival és közben töltötte a katonaidőt.

Ezután a Monostorapáti Erdészethetnél szállítási vezetői munkakört látott el. Ezt követően az 1955–77 közötti időszakban a Keszthelyi Erdőgazdaság, majd a BEFAG központjában fásítási előadó volt.

Fásítási előadóként munkájához tartozott – többek között – a Tapolcai medence, a Zánkai Úttörőtábor, a Balatonfüredi Tagore sétány, a Balaton északi részén lévő csatornák és még több kiemelt terület fásítási munkáinak irányítása.

Szakmai ismereteinek bővítése érdekében a Soproni Erdészeti Technikum levelező tagozatán 1959-ben technikus oklevelet szerzett. Választott szakmája teljes pályafutása során, számára hivatást jelentett.

Minden munkakörét nagy szakmai hozzáértéssel, szorgalmasan, lelkiismeretesen, fegyelmezetten látta el, ennek elismeréseként Kiváló Dolgozó és Kiváló Fásító kitüntetést kapott.

1977-től nyugdíjba vonulásáig a BEFAG Szakszervezeti Bizottságának titkára volt. Munkássága ebben a feladatkörben teljesedett ki. Segítőkéss, mások gondjára, problémájára figyelő, másokkal együtt érző emberként, határozottan, becsülettel és emberséggel, eredményesen képviselte munkatársai érdekeit, de széles körű szakmai tapasztalatai, felkészültsége alapján mindig egyensúlyt tudott tartani a vállalati és a dolgozói érdekek között. Ebben az időben a vállalati alkalmazottak létszáma meghaladta a 3000 főt.

Széles látókörű, szakmailag felkészült, higgadt emberként, ugyanakkor józan értéktételel tudott eljárni, a vállalat teherbíró képességét is figyelembe véve: a bérfejlesztések, az egyéb juttatások, támogatások, segélyek, üdülési lehetőségek, jutalmazások, kitüntetések odaítélése során.

A vállalat életében kellemes, a közösséget összetartó események, mint a majális jellegű sportnap, a nyugdíjas találkozó, a vállalati ünnepek megszervezésében, lebonyolításában mindig jelentős munkát vállalt.

Munkatársai, a fizikai dolgozóktól a vállalati vezetőkig, tisztelték és becsülték, de személye a vállalaton kívül is ismert és elismert volt. Kitüntetései is ezt jelzik: FM és MEDOSZ Dicsőítő Oklevelek és 1982-ben a Munkaérdemrend Ezüst fokozata.

Szívesen vadászott, de mindig mértéktartóan és fegyelmezetten, tiszteletben tartva vadásztársai, az erdő és vadállomány érdekeit és lehetőségeit.

1976-ban elvégezte az Erdészeti és Faipari Egyetem Felsőfokú Vadgazdálkodási Tanfolyamát.

1970-től 1990-ig a vadásztársaságban titkár, illetve vadászmeister volt.

1975-ben Nimród Vadászérem kitüntetést kapott.

1952-től tagja volt az Országos Erdészeti Egyesületnek.

Családját gondoskodó szeretettel vette körül, példás családi életet élt. Házasságából két fiúgyermek született.

2005. évben elveszítette szeretett feleségét, akit betegsége idején nagy odaadással ápol. Ettől kezdve egészsége is megrendült, de erős akaratla próbálta a feladatait továbbra is ellátni. A családi kapcsolatok mellett gondosan ápolta a baráti, munkatársi kapcsolatokat is. Maradékéltanul hitt a szeretet, a tisztesség, a barátság erejében.

Távózása nagy veszteség a családnak, a barátoknak, a kollégáknak egyaránt. Nem tűnik már fel többé szálfá termetével, barátságos mosolyával.

Emlékét szeretettel és kegyelettel megőrizzük.

Nyugodjon békében!

Zachar Miklós

Egykori „negyedévesek” találkozója

A csoportképen balról jobbra baladva a következők láthatók: Zádorné Kati, Nagy J., Zádor O., Nagy J. Éva, Papp Gy.-né Mariann, Tóth A., Tóthné Zsuzsa, Papp Gy., Németh G., Illyés B., Papp M.-né Rózsai, Magasi L., Bedő A. szobra, Bátoriné Márta, Grátzer M., Reményfy L., Reményfyne Kati, Grátzerné Anni. A külön képen a később érkezett Kassai házaspár: Imre és Marika szerepel.

2010. szeptember 20-án, Budapesten, az Erdészeti Egyesület Központjának ízlésesen berendezett tanácstermében, az 1953-ban beiratkozott évfolyamtársaik képviselőiben, családtagokkal együtt 22 egykori hallgató találkozott és idézte fel diákéveik emlékeit.

Baráti közösségük 1956-ban megfeleződött. Többségük 1958-ban Sopronban, illetve 1959-ben Vancouverben fejezte be tanulmányait. Évfolyamuk hazai fele tanáraikkal együttműködve meghatározó szerepet játszott a felső-szintű erdészeti szakoktatás soproni fennmaradásában. Évfolyamuk külföldre távozott fele pedig egyik főereje volt a kanadai továbbtanulás feltételei megteremtésének. Helyállásukban a selmeci hagyományok megőrzése, összetartó ereje volt segítségükre. Az 1956-os történelmi sorsfordulóval kettészakított évfolyamokat az egykori hallgatók egymás közt, az akkor megkezdett tanév szerint szokták megkülönböztetni. Társaságuk így kapta „a **negyedévesek**” elnevezést.

Gyülekezésük közben megjelent körükben **Pápai Gábor**, az Erdészeti Lapok főszerkesztője. A baráti beszélgetések sodrában fényképezőgéppel, a gazdag szakmai örökséget jelképező Bedő Albert mellszobrával együtt, megörökítette a társaságot.

Németh Gizella, az összejövétel szervezője nyitotta meg a találkozót. Előljáróban megköszönte *Egyesületünk Központja munkatársainak* segítségét, akik tanácsaikkal, munkájukkal jelentősen hozzájárultak a rendezvény sikeres megvalósí-

tásához. Átadta azoknak a barátainknak az üzenetét, akik valamilyen okból nem tudtak személyesen megjelenni.

Illyés Benjamin beszámolt arról, hogy évek óta **Jandó Tibor** vállalta az összekötő szerepet a kanadai évfolyamtársakkal. Az internet jóvoltából ez a kapcsolattartás könnyebb és sokrétűbb lett, de Tibor a tőle megszokott alapos-sággal, lényegre törő precizitással sokat tett azért, hogy a kölcsönös tájékoztatás minél teljesebb körű és pontosabb legyen. Tolmácsolta Tibor személyes és kinti társai baráti üzenetét a jelenlévőknek.

Ezután néma főhajtással emlékeztek meg az elhunyt évfolyamtársakról, köztük a legutóbbi találkozó óta körükből örökre eltávozott **Szabó Béláról** és **Horváth Istvánról**.

Illyés Benjamin évfolyamuk múltjáról, találkozóiról, elhunyt társaik életéről több anyagot készített, melyeket elhelyezett az Egyetem Levéltárában és az Erdészeti Múzeumban. Megköszönte évfolyamtársai segítségét és kérte, hogy saját anyagok összeállításával, illetve kiegészítéseikkel, észrevételeikkel a jövőben is támogassák közös múltjuk megörökítését.

Grátzer Miklós kinti évfolyamtársaik üdvözlését személyesen is tolmácsolta. Elmondta, hogy igen jól sikerült az ez évi kanadai évfolyam-találkozó. **Horváth Sanyiéknál** jött össze a társaság.

Dibuz Jenőék öröközték meg a kinti évfolyam-találkozó résztvevőit, a személyek beazonosításában **Kapuszta Jóska** segített. A két kép közlésével

az Erdészeti Lapok, a történelem viharában kettészakadt évfolyamtársak szimbolikus találkozóját valósítja meg.

A Kanadában végzett egykori hallgatók társasága, a Soproni *Alumni* minden hónapban összeül Vancouverben és egy kellemes vacsora keretében erősítik meg régi barátságukat.

Nagy eseményt jelentett, hogy az elmúlt évben két 100 évet betöltött neves személyiséget is megünnepelhettek: egykori tanárunk, **Fodor Gyula özvegyét** és különösen az első években sokuknak támaszt nyújtó **Papp Gizi nénit**. Az Alumni is méltóképpen vett részt a születésnap ünnepségeken.

Miklós ezután röviden név szerint is beszámolt kanadai barátaink életének alakulásáról. Megemlítette, hogy fafaragásairól is nevezetes **Józsa László**, Seattle-nek, Pécs testvérvárosának megbízásából, Európa kulturális fővárosának tiszteletére egy gyönyörű szobrot készített. A szobor a lazacok vándorlásának szimbóluma segítségével fejezi ki az elvándorlás és a hazatérés kiirathatlan, csodálatos érzését.

Illyés Béni Józsa László művészi szimbólum-rendszeréhez csatlakozva megemlítette, hogy a Kanadában végzett Soproni Alumni tagjai „visszatérésük” kinyilvánításaként, Hazájuk és Alma Materük iránti megbecsülésük kifejezésére **Roller Kálmán-ösztöndíjat** alapítottak. Az ösztöndíjak adományozásáról a **Roller Kálmán Ösztöndíj Bizottság** dönt. A Bizottság elnöke **Náblík András** dékán, tagjai a dékánhelyettesek. A diákságot az érdekvédelmi szer-

Dibuz J., Horvát S. és barátnője Susanne, Horváth Cz. E., Szalkai A., Grátzer M., Barakonyi N., Grätzerné Anni, Böleczné Piroška, Dibuzné Bruckner Judit, Nagygyömrőné Helga, Horváth Iné Ingrid, Takácsné Ági, Tolnai I. és neje, Joan takarva, Varga P.-né Sharon, Jandóné Magda, Horváth Czné Marjorie, Jandó T., Baraksó J., Háhn F., Háhné Elisabeth, Nagygyőr S., Jancsik K., Jancsikné Isabella, Varga P. (Fotó Dibuzék).

vezetük elnöke, a hazai öregdiákokat a Soproni Alumni és a dékán egyetértésével *Illyés Benjamin* képviseli. Első ízben az idei évnýtön négy kiváló egyetemi hallgató kapott hazai viszonylatban jelentős összegű ösztöndíjat.

Grätzerné, Anni már öt éve megalapította a szintén jelentős összegű **Grátzer M. ösztöndíjat**. Az idei évnýtön

Anni személyesen adhatta át az ösztöndíjat az arra érdemes hallgatónak.

Grátzer Miklós ismertette, hogy a Roller Kálmán ösztöndíj alaptökéjét a Soproni Alumni tagjai egyénenként adták össze. Az alaptövény kezelésére egy kuratóriumot hoztak létre, melynek elnöke évfolyamtársuk, **Baraksó János**. János mintaszerűen kezeli az alaptöket

és ennek kamatát osztják szét minden évben az arra érdemes hallgatók közt. Tervük az, hogy tovább növelik az alaptövény alaptökéjét, hogy még jelentősebb mértékben támogathassák a szociálisan hátrányos helyzetben is kiválóan teljesítő erdőmérnök-hallgatókat.

Ezután kötetlen beszélgetés keretei közt beszélgettek saját és távol lévő évfolyamtársaik életéről, sorsuk alakulásáról.

Hamar elrepült a több mint kétórás baráti beszélgetés. A találkozó fő szervezője, *Németh Gizi* még arra is gondolt, hogy finom erdélyi pálinkával zárhatták le találkozásuk első szakaszát

Déliájban, a kellemes őszi napsütésben meg-megállva, beszélgetve sétáltak át a Margit híd budai hídfőjénél található nagyszerű étteremben. A társaság hosszabban időzött a Bem téren. A sorsukat alapvetően meghatározó történelmi eseményekre emlékezve Bem apó szobra előtt csoportképek készítésével örökítették meg együttlétüket.

Itt folytatódott jó hangulatban a baráti találkozó. A résztvevők abban a reményben váltak el egymástól, hogy jövő év szeptemberében – élve az Erdészeti Egyesület pártfogó segítségével – még szélesebb körben találkozhatnak.

Illyés Benjamin

fagazdaság, asztalos-, bútortipar, belsőépítészet, építőanyagipar

faipari információs lap

megjelenik havonta

Vállalkozásaihoz szakmai információ • **S**zolgáltatás • **A**dás-vétel • **P**artnerkeresés

Szerkesztőség
Budapest XIII., Klapka u. 11.
1400 Bp. 7. Pf.64.

Tel./Fax: 342-2776
Telefon: 462-8003, 462-8000/126
E-mail: hirfa@hirfa.hu

HIRDETÉSFELVÉTEL
A SZERKESZTŐSÉGBEN
Levélben, faxon
vagy személyesen

www.hirfa.hu

Próbálja ki élesben!

Mielőtt Ön is útnak indul, készüljön fel alaposan és válasszon mindenhez kézenfekvő megoldást. Egy megbízható motorfűrész hasznos lehet az erdőben. Használja a Stihl termékeit, hogy munkájához megkapja a maximális segítséget. Az erdő a STIHL gépeinek szinte természetes élőhelye.

ANDREAS STIHL KFT.
2051 Biatorbágy-Budapark, Paul Hartmann u. 4.
Telefon: (06-23) 418-054 · Fax: (06-23) 418-106
www.stihl.hu · E-mail: info@stihl.hu

www.stihl.hu
Látogasson el honlapunkra!

STIHL®